

MIĘDZYNARODOWE ZAANGAŻOWANIE WOJSK REPUBLIKI FRANCUSKIEJ

RAPORT

ALEKSANDER OLECH

AUTOR RAPORTU:

DR ALEKSANDER OLECH

ANALITYCY:

KLAUDIA BADZYŃSKA

KAMIL DĄBRÓWKA

AGNIESZKA HOMAŃSKA

NATALIA MATIASZCZYK

KAROLINA SIEKIERKA

WSPARCIE ANALITYCZNE:

EUGENIUSZ CHIMICZUK

PAWEŁ PASZAK

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
CHARAKTERYSTYKA WOJSK REPUBLIKI FRANCUSKIEJ UCZESTNICZĄCYCH W MISJACH ZAGRANICZNYCH	6
ANTYLE	9
GUJANA FRANCUSKA	13
NOWA KALEDONIA	17
POLINEZJA FRANCUSKA	22
PRZYSZŁA ROLA FRANCJI W REGIONIE INDO-PACYFIKU	27
REUNION & MAJOTTA	28
DŻIBUTI	34
GABON	40
SENEGAL	45
WYBRZEŻE KOŚCI SŁONIOWEJ	51
ZJEDNOCZONE EMIRATY ARABSKIE	55
FRANCUSKIE ZAANGAŻOWANIE W MISJE NATO	60
FRANCUSKA WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJĄ NARODÓW ZJEDNOCZONYCH ORAZ UNIĄ EUROPEJSKĄ	66
MISJE MORSKIE	73
OPERACJA BARKHANE	78
FRANCJA – NIEDOCENIONY POTENCJAŁ ZBROJENIOWY	93
ZAKOŃCZENIE	96
O AUTORZE	99

WSTĘP

Globalne zaangażowanie militarne jest równoznaczne z realizacją celów poprzez odstraszanie, przeciwdziałanie lub zwalczanie zagrożeń. Przy wykorzystaniu wojska na kilku płaszczyznach, Republika Francuska nadaje kształt swoim dążeniom. Przede wszystkim utrzymuje samodzielne oddziały w podległych departamentach zamorskich, na terytorium obcych państw na podstawie umów bilateralnych oraz przy wykorzystaniu misji wojskowych w ramach międzynarodowej współpracy. Ponadto jest pierwszoplanowym członkiem wielu sojuszy, odgrywając kluczową rolę w szczególności w Unii Europejskiej (UE) i Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), co umożliwia jej współtworzenie nie tylko narodowej strategii bezpieczeństwa Republiki Francuskiej, lecz także posiadanie wpływu na stan bezpieczeństwa innych podmiotów, znacząco oddziałując na sytuację w środowisku międzynarodowym.

Wizja *Wielkiej Francji* jest aktualna, a bieżąca polityka zagraniczna Republiki powinna być odbierana jako sygnał, że potrzeby i cele Paryża są coraz ambitniejsze. W poruszanej problematyce dotyczącej międzynarodowego zaangażowania wojsk Republiki Francuskiej fundamentalnym jest zobrazowanie, gdzie i w jakim stopniu operują jej struktury militarne oraz jakie mogą być faktyczne dążenia w globalnych zmaganiach o hegemonię. Aktualnie jest to prawie 20 tys. żołnierzy w ramach oficjalnej aktywności oraz stale utrzymywana infrastruktura wojskowa w Ameryce Południowej, Afryce, Australii i Oceanii, Europie i na Bliskim Wschodzie. Ponadto regularnie angażowana jest marynarka wojenna w toku misji morskich czy też ćwiczeń w regionie Indo-Pacyfiku. Nie tylko w ujęciu terytorialnym, ale także w kontekście rozwoju technologicznego i uzbrojenia, Francja posiada wszelkie narzędzia, aby mieć znaczny wpływ na globalne bezpieczeństwo i kreować środowisko geopolityczne, które będzie sprzyjać osiągnięciu jej celów.

Republika Francuska jest jedną ze światowych potęg, wielokrotnie współpracującą – a jednocześnie rywalizującą – ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Federacją Rosyjską i Chińską Republiką Ludową. Francuskie zaangażowanie międzynarodowe, czy to o charakterze politycznym, czy militarnym, jest regularnie wykorzystywane przez Paryż do przypomnienia o stałej obecności wśród najbardziej wpływowych mocarstw. Objawia się to wzmacnianiem potencjału międzynarodowego, który można określić jako *l'art de la diplomatie*, gdzie każdy może stać się partnerem, jeśli tylko takowa współpraca służy aktualnym lub perspektywnym interesom Francji. Prowadzenie wielowektorowej polityki zagranicznej nie neguje utrzymywania dobrych relacji i czerpania zysków z jednoczesnych kontaktów z USA i Rosją, a Francja w regionach swojej obecności próbuje mieć realny wpływ na zachodzące zmiany gospodarcze, polityczne czy militarne¹. Przy wielu współczesnych zależnościach, które często

¹ S. Pezard, M. Shurkin, D. Ochmanek, *A Strong Ally Stretched Thin. An Overview of France's Defense Capabilities from a Burdensharing Perspective*, RAND Corporation 2021.

zmuszają do podejmowania kooperacji z poszczególnymi państwami w celu osiągnięcia własnych korzyści, Francja demonstruje, że można realizować interesy w każdym zakątku świata, zwracając wektor w stronę kluczowych – w danym momencie – partnerów i inwestycji.

Problematyka wpływów Francji w regionach byłych kolonii bardzo często determinuje analizę wydarzeń historycznych, a następnie prowadzi do rozliczania za konflikty, błędy i dominację. Prawdą jest, że działania w Afryce i Azji, które umożliwiły znaczną ekspansję terytorialną, nosiły wielokrotnie znamiona zbrodni wojennych. Jednakże, oceniając sytuację międzynarodową na podstawie działań o charakterze militarno-politycznym, w zasadzie cała światowa kolonizacja prowadziła do walk i bezprawnych przejęć dóbr podmiotu ulegającego. Zatem należałoby każde ówczesnie, ale też obecnie niezależniące i oddziałujące państwo ocenić, odnosząc się do trwających wojen m.in. w Iraku, Afganistanie, Libii, Syrii czy na Ukrainie. Pomimo lekcji wyciągniętych z historycznych walk o niepodległość wielu państw w Afryce, Ameryce Południowej i Azji, współczesne konflikty ponownie przywołują na myśl kolonialną walkę o terytorium i wpływy. Co więcej, aktualnie w zagraniczne operacje wojskowe zaangażowanych jest kilkadziesiąt państw i organizacji międzynarodowych, które nie potrafią zatrzymać upadku rządów i cierpienia mieszkańców, mimo iż działają w oparciu o prawo międzynarodowe, które ma na celu ochronę życia jednostki. W związku z powyższym kwestia historycznych idei, sposobu i formy realizowania polityki kolonialnej Francji nie jest elementem rozważań w niniejszym raporcie, a stanowi jedynie wstęp do analizy. Jednocześnie należy mieć na uwadze obszary, w których w przeszłości Republika dominowała, gdyż jest to punkt wyjścia dla wykorzystywania współczesnych sił wojskowych za granicą, które stanowią jeden z największych atutów w budowaniu potencjału na skalę globalną.

Współczesna wojna z terroryzmem jest jednym z kluczowych powodów transnarodowej aktywności Francji, najczęściej atakowanego przez terrorystów państwa Unii Europejskiej w XXI wieku. Dlatego też działania mające na celu zwalczanie zagrożeń terrorystycznych są realizowane symultanicznie we wszystkich regionach obecności, co pozwala na weryfikację potencjalnych niebezpieczeństw i ich szybką neutralizację. Współcześnie kraj reaguje na terroryzm o charakterze wewnętrznym i międzynarodowym, co wymaga zaangażowania praktycznie wszystkich podmiotów w analizowanie i reagowanie na zagrożenia oraz organizowanie i reorganizowanie systemu ich zwalczania. W ten proces włączone są nie tylko podmioty *stricte* ukierunkowane na walkę z terroryzmem, ale także cały aparat państwowy, który obejmuje w swoich kompetencjach m.in. kwestie migracji, gospodarki, deradykalizacji, resocjalizacji, kultury i religii. Wielowymiarowość zjawiska terroryzmu i utrzymujące się zagrożenie dla Francji prowadzą do rozszerzenia zdolności militarnych (defensywnych i ofensywnych) poza granice państwa.

Warto mieć na uwadze, że tych aspektów i przyczyn, które sprawiają, że francuskie wojsko utrzymuje zwiększoną aktywność militarną, jest dużo więcej. Francja musi operować na kilku kierunkach jednocześnie, a oprócz terroryzmu pojawia się coraz więcej wyzwań, nie tylko w dziedzinie bezpieczeństwa, ale także dyplomacji czy gospodarki. Republika Francuska prowadzi zatem dwutorową politykę w ramach zagranicznych misji wojskowych. Po pierwsze, realizuje interesy poprzez utrzymanie wpływów w strategicznych dla niej regionach; co więcej,

poszukuje możliwości intensyfikacji swojej obecności, jak choćby poprzez uczestnictwo w ćwiczeniach na Indo-Pacyfiku. Po drugie, nadzoruje i inwestuje w dotychczas prowadzone operacje, które wymagają ciągłego zarządzania i weryfikowania pojawiających się szans i wyzwań. W związku z tym Republika Francuska narzuca sobie odpowiedzialność zarówno za bezpieczeństwo swoje, jak i innych terytoriów, na których jest obecna. W takim ujęciu jest to atut, który pozwala weryfikować zagrożenia, zanim dotrą do państwa, ale jednocześnie obowiązek bezustannej kontroli i natychmiastowego reagowania.

Niniejszy raport ma na celu określenie współczesnej aktywności militarnej Republiki Francuskiej poza jej granicami, która jest strategicznym elementem wzmocnienia pozycji na arenie międzynarodowej. Środowisko naukowo-ekspertskie, nie tylko w Polsce, ale i za granicą, powinno zwrócić szczególną uwagę na zdolności Francji w kwestiach militarnych i politycznych, gdyż jest ona jednym z głównych aktorów w globalnej rozgrywce o wpływy. Bardzo często Republika Francuska nie jest stawiana na równi ze Stanami Zjednoczonymi, Chinami i Rosją, a z perspektywy europejskiej – zwłaszcza w kontekście UE i NATO – powinna być postrzegana jako jedno z państw, które posiada potencjał do rywalizowania i prowadzenia niezależnej polityki zagranicznej, a w konsekwencji stając się czwartą siłą na świecie. Ponadto szczegółowa analiza zbiorcza międzynarodowego zaangażowania wojsk francuskich nie była wcześniej przedmiotem opracowań w języku polskim ani angielskim. Choć problematyka polityki zagranicznej Francji ukazana była w licznych opracowaniach (w obu wymienionych językach), do tej pory nie powstało studium dotyczące tego, jak szczegółowo prowadzone są misje. W związku z powyższym niezbędne jest ponownie pochylenie się nad problematyką obecności wojskowej Francji poza jej granicami, wskazując na współczesne cele, wyzwania i zagrożenia dla Republiki Francuskiej, które w ocenie autora mają fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego.

W prowadzonych rozważaniach analizowano wiele dokumentów strategicznych udostępnianych przez Ministerstwo Sił Zbrojnych Republiki Francuskiej (fr. *Ministère des Armées*), aczkolwiek niektóre dane różniły się od siebie w zależności od wersji językowej (j. francuski i j. angielski) oraz daty publikacji opracowań.

CHARAKTERYSTYKA WOJSK REPUBLIKI FRANCUSKIEJ UCZESTNICZĄCYCH W MISJACH ZAGRANICZNYCH

Wojska Republiki Francuskiej realizujące misje zagraniczne mają różną charakterystykę w zależności od rodzaju zadań i środowiska, w którym operują. Przede wszystkim należy wyróżnić Wojska Rozmieszczone Republiki Francuskiej (fr. *les forces prépositionnées*, siły wysunięte), na które składają się Wysunięte Wojska Obrony Terytorium (fr. *les forces de souveraineté*, siły obronne), nieprzerwanie stacjonujące na francuskich terytoriach zależnych; oraz Wysunięte Wojska Stałej Obecności Za Granicą (fr. *les forces de présences*, siły stałej obecności), operujące w wybranych państwach na mocy umów bilateralnych. Wojska Rozmieszczone Republiki Francuskiej podlegają szefowi Sztabu Sił Zbrojnych. Zgodnie z wytycznymi Białej Księgi Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego (fr. *le Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*) oraz Przeglądu Strategicznej Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego (fr. *la revue stratégique de défense et de sécurité nationale*) wojska realizują strategiczne funkcje, tj. odstraszenie, zapobieganie, ochronę, interweniowanie, uzyskiwanie wiedzy i przewidywanie. Siły obronne stacjonują w departamentach oraz wspólnotach zamorskich należących do Francji i koncentrują się na kwestiach związanych z suwerennością. Z uwagi na posiadane departamenty zamorskie Francja zyskała tytuł drugiej potęgi morskiej na świecie². Siły stałej obecności operują w Afryce i na Bliskim Wschodzie, działając na rzecz utrzymywania regionalnej stabilności. Obecnie wojska te liczą około 11 tys. żołnierzy³.

Zadaniem Wojsk Rozmieszczonych Republiki Francuskiej jest nadzorowanie wyznaczonego stałego rejonu odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP), obrona terytorium i interesów Francji oraz Europy, reakcja w przypadku zagrożeń militarnych, zapobieganie i zarządzanie wszelkimi kryzysami oraz zapewnianie regionalnej współpracy w zakresie bezpieczeństwa. Zostały one rozlokowane w strefach uznawanych za strategiczne dla Francji. Każdy z oddziałów jest w stałej gotowości do samodzielnego przeprowadzenia operacji nie tylko w rejonach odpowiedzialności, ale również poza nimi. Ponadto obszar działalności sił stałej obecności jest zorganizowany wokół określonych „teatrów” wojennych lub operacyjnych (fr. *le théâtre*) – Karaibów, Pacyfiku oraz Oceanu Indyjskiego, co umożliwia zawężenie pola operacyjnego oraz skupienie się na kwestiach bezpieczeństwa i obrony wybranego terytorium.

---

² Le Monde, *La France deuxième empire maritime mondiale*, https://www.lemonde.fr/international/article/2019/08/11/la-france-deuxieme-empire-maritime-mondial_5498495_3210.html, dostęp: 17.03.2021.

³ Ministère des Armées, *Les forces françaises prépositionnées*, <https://www.defense.gouv.fr/content/download/466302/7428994/DOSSIER%20-%20Forces%20pr%C3%A9positionn%C3%A9es.pdf>, dostęp: 08.06.2021.

Oprócz powyższych, Republika Francuska bierze również udział w operacjach zagranicznych (fr. *les opérations extérieures*, OPEX), misjach Organizacji Narodów Zjednoczonych (fr. *organisation des Nations unies*, ONU), misjach Unii Europejskiej (fr. *Union européenne*, UE), misjach NATO (fr. *Organisation du traité de l'Atlantique nord*, OTAN), misjach morskich (fr. *les mission maritimes*) oraz wykorzystuje posiadany potencjał militarny do odstraszania (fr. *la dissuasion*).

W opublikowanej w 2018 roku Ustawie o programie wojskowym (fr. *Loi de programmation militaire*⁴) na lata 2019-2025, w której znajdują się wytyczne dotyczące wyposażenia oraz budżetu sił zbrojnych, zaznaczono potrzebę posiadania znacznych wojsk poza granicami kraju celem utrzymywania bezpieczeństwa Republiki Francuskiej i jej terytoriów z uwagi na pojawiające się wyzwania i zagrożenia o charakterze międzynarodowym.

Zagraniczne misje wojskowe Republiki Francuskiej

DZIAŁANIA	MISJA	LICZBA ŻOŁNIERZY FRANCUSKICH
Wysunięte Wojska Obrony Terytorium	Francuskie Siły Zbrojne na Antylach (fr. <i>les Forces armées aux Antilles</i> , FAA)	1000
Wysunięte Wojska Obrony Terytorium	Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej (fr. <i>les Forces Armées en Guyane</i> , FAG)	2100
Wysunięte Wojska Obrony Terytorium	Siły Zbrojne w Nowej Kaledonii (fr. <i>les forces armées en Nouvelle-Calédonie</i> , FANC)	1450
Wysunięte Wojska Obrony Terytorium	Siły Zbrojne w Polinezji Francuskiej (fr. <i>les forces armées en Polynésie française</i> , FAPF)	900
Wysunięte Wojska Obrony Terytorium	Siły Zbrojne w południowej części Oceanu Indyjskiego (fr. <i>les Forces armées dans la zone sud de l'Océan Indien</i> , FAZSOI)	1700
Wysunięte Wojska Stałej Obecności Za Granicą	Siły francuskie stacjonujące w Dżibuti (fr. <i>les forces françaises stationnées à Djibouti</i> - FFDj)	1450
Wysunięte Wojska Stałej Obecności Za Granicą	Jednostki Wojskowe w Gabonie (fr. <i>les éléments français au Gabon</i> , EFG)	350

⁴ LOI n° 2018-607 du 13 juillet 2018 relative à la programmation militaire pour les années 2019 à 2025 et portant diverses dispositions intéressant la défense, NOR : ARMX1800503L, JORF n°0161 du 14 juillet 2018.

Wysunięte Wojska Stałej Obecności Za Granicą	Jednostki Wojskowe w Senegalu (fr. <i>les éléments français au Sénégal</i> , EFS)	350
Wysunięte Wojska Stałej Obecności Za Granicą	Siły Francuskie na Wybrzeżu Kości Słoniowej (fr. <i>les forces françaises en Côte d'Ivoire</i> , FFCI)	950
Wysunięte Wojska Stałej Obecności Za Granicą	Siły Stacjonujące w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (fr. <i>les Forces Françaises aux Emirats Arabes Unis</i> , FFEAU)	650
NATO	Wysunięta Obecność NATO (ang. <i>Enhanced Forward Presence</i> , eFP)	Żołnierze francuscy w misjach NATO – 400
Misja antyterrorystyczna na Bliskim Wschodzie	Chammal	600
ONZ	<i>United Nations Interim Force in Lebanon</i> (UNIFIL)	łączy udział żołnierzy francuskich w misjach ONZ – 740
	Daman (współpraca z UNIFIL)	
	Operacje pokojowe w Mali, Republice Środkowoafrykańskiej, Republice Demokratycznej Konga, Saharze Zachodniej	
Unia Europejska	Komórka ds. łączności i Planowania Unii Europejskiej EULCP (ang. <i>EU Liaison and Planning Cell</i>),	łączy udział żołnierzy francuskich w misjach UE – 150
	EUTM Mali	
	Misja UE w Republice Środkowoafrykańskiej EUAM RCA	
	Operacja Sił Morskich „IRINI”	
	Atalanta	
	Althea	
Misja szkoleniowa	JEANNE D’ARC 2021	800
Misja morską	CLEMENCEAU 21	1200
Misja morską	CORYMBE	250
Misja antyterrorystyczna w Sahelu	Barkhane	5100

ANTYLE

Antyle to archipelag położony w regionie Karaibów, rozciągający się od półwyspu Jukatan w Meksyku do wybrzeży Wenezueli. Wyspy zajmujące powierzchnię ok. 221 000 km² dzielą się na 13 państw oraz 9 terytoriów zależnych i są geograficznie postrzegane jako subregion Ameryki Północnej.

Obecnie na Antylach stacjonują siły zbrojne Stanów Zjednoczonych, Holandii, Wielkiej Brytanii oraz Francji. Wojska wszystkich ww. państw znajdują się na terenach od nich zależnych. Od 1946 r. Francji podlegają dwa departamenty zamorskie w tym regionie, tj. Gwadelupa i Martynika, a także dwie wspólnoty zamorskie, Saint-Barthélemy i Saint-Martin. Historia relacji między Francją a Antylami sięga pierwszej połowy XVII wieku, tj. czasów ekspansji kolonialnej państw europejskich i jest silnie powiązana z działaniami, których celem było osłabienie pozycji Hiszpanii, walka z piractwem, a także zagwarantowanie Francji wolności handlu⁵.

Siły Zbrojne na Antylach (fr. *les forces armées aux Antilles*)

Francuskie Siły Zbrojne na Antylach (fr. *les Forces armées aux Antilles*, FAA) należą do Wysuniętych Wojsk Obrony Terytorium i jednocześnie tworzą strefę obronną dla Antyli Francuskich. Dowódca FAA (fr. *le commandant supérieur des forces armées aux Antilles*, COMSUP FAA) oraz Baza Obronna (fr. *le commandant de la base de défense*, COMBdD), podlegają szefowi Sztabu Generalnego Wojska Francuskiego⁶. Na FAA składają się trzy jednostki:

- **33. Pułk Piechoty Morskiej** (fr. *le 33e régiment d'infanterie de marine*) z bazą w Fort Desaix na Martynice. W jej skład wchodzi: kompania dowodzenia i logistyki, dwie kompanie bojowe, kompania rezerwowa oraz ośrodek szkolenia morskiego (fr. *le Centre Nautique d'Entrainement en Fôret*, CNEF) na Martynice⁷. Pułk ten ma również kompanię rezerwową z siedzibą na Gwadelupie⁸.
- **Baza Marynarki Wojennej** (fr. *la base navale implantée dans le Fort Saint Louis*) zlokalizowana w Fort Saint Louis na Martynice. Stacjonują w niej dwie fregaty lekkie

⁵ *Quand et comment les Antilles deviennent-elles françaises?*, Futura Sciences, <https://www.futura-sciences.com/sciences/questions-reponses/epoque-moderne-antilles-deviennent-elles-francaises-9525/>, dostęp: 08.03.2021.

⁶ *Le contre-amiral Jean Hausermann devient le chef de l'Armée aux Antilles Françaises*, <https://la1ere.francetvinfo.fr/martinique/contre-amiral-jean-hausermann-devient-chef-armee-aux-antilles-francaises-745565.html>, dostęp: 09.03.2021.

⁷ *Ministère des Armées, Les forces armées aux Antilles*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/forces-armees-aux-antilles/dossier-de-reference/les-forces-armees-aux-antilles>, dostęp: 08.06.2021.

⁸ *Ibidem*.

(patrolowce) „Germinal” i „Ventôse” oraz holownik przybrzeżny „Maïto”⁹. Okręty te są wykorzystywane głównie w przypadku klęsk żywiołowych¹⁰. Na wyposażeniu FAA znajdują się również okręty patrolowe: „La Combattante” i „Vilette”. Drugi z nich stacjonuje na Gwadelupie i należy do Żandarmerii Morskiej. Co więcej, do marynarki wojennej należy też okręt wsparcia i pomocy misjom zamorskim (fr. *le bâtiment de soutien et d'assistance outre-mer*, BSAOM)¹¹.

- **Baza Sił Powietrznych** – Państwowy biegun lotniczy (fr. *le pôle aéronautique étatique*, PAE) mieszczący się przy porcie lotniczym Aimé Césaire w Lamentin¹². PAE składa się z francuskich jednostek lotniczych Ministerstwa Sił Zbrojnych, natomiast Ministerstwo Gospodarki i Finansów oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zapewniają wsparcie logistyczne w zakresie planowania i realizowania pomocy z Francji lub Gujany Francuskiej drogą powietrzną¹³. Dotyczy to szczególnie akcji ratunkowych, ale również walki z handlem narkotykami i bronią. Na wyposażeniu sił powietrznych znajdują się dwa helikoptery, „Panther” oraz „Alouette”¹⁴.

Forty Desaix oraz Saint Louis powstały między XVII a XVIII w., tj. w okresie kolonializmu. Miały one umożliwić natychmiastową reakcję w przypadku ataku wojsk nieprzyjacielskich lub miejscowych piratów. To właśnie dzięki tym jednostkom rząd francuski utrzymał wyspy w posiadaniu przez wiele lat. W przeciwieństwie do ww. fortów, Baza Obronna Antyli została utworzona w styczniu 2011 roku jako podmiot wspierający jednostki operacyjne w kwestiach organizacyjnych.

Obecnie Siłom Zbrojnym na Antylach podlega 1000 żołnierzy¹⁵. Do deklarowanych zadań FAA należą m.in. współpraca regionalna na rzecz bezpieczeństwa, obrona terytorium, ochrona interesów Francji i jej obywateli, nadzór nad obszarem morskim i walka z handlem narkotykami i bronią. W przypadku kryzysów odpowiadają również za prowadzenie operacji ratunkowych, takich jak pomoc humanitarna czy pomoc w przypadku klęsk żywiołowych. W razie potrzeby wojska na Antylach są w stanie przewodzić, wspierać lub uczestniczyć w rozmieszczeniu operacyjnym wojsk specjalnych Francji. Co więcej, Siły Zbrojne na Antylach,

⁹ *Un nouveau navire renforce les capacités d'action des forces armées aux Antilles*, <https://www.defense.gouv.fr/marine/actu-marine/un-nouveau-navire-renforce-les-capacites-d-action-des-forces-armees-aux-antilles>, dostęp: 09.03.2021.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ *Les forces armées aux Antilles*, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/antilles/dossier/les-forces-armees-aux-antilles>, dostęp: 09.03.2021.

¹² FAA, Les Services de l'État en Martinique, <https://www.martinique.gouv.fr/Services-de-l-Etat/Defense-et-anciens-combattants/FAA/FAA>, dostęp: 09.03.2021.

¹³ *Les forces armées aux Antilles*, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/forces-armees-aux-antilles/dossier-de-reference/les-forces-armees-aux-antilles>, dostęp: 27.04.2021.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ministère des Armées, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/dispositif-operationnel-francais-deploye-a-travers-le-monde, dostęp: 27.04.2021.

wraz z Siłami Zbrojnymi w Gujanie Francuskiej, tworzą wspólny system powietrzno-morski w Zatoce Meksykańskiej oraz strefę stałego rejonu odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP).

W 2020 r. Siły Zbrojne na Antylach prowadziły współpracę z 14 krajami, organizując dziewięć konferencji regionalnych oraz dwukrotnie uczestnicząc w ćwiczeniach wojskowych ze Stanami Zjednoczonymi¹⁶. FAA były wielokrotnie wykorzystywane do akcji ratunkowych i pomocniczych. Po trzęsieniu ziemi na Haiti w 2010 r., w wyniku którego zginęło ok. 300 000 osób¹⁷, rozpoczęły operację *Séisme Haïti 2010*, której celem była pomoc poszkodowanej ludności. Jej priorytet stanowiły opieka medyczna, pomoc przy poszukiwaniach osób zaginionych, repatriacja obywateli francuskich, a także przygotowanie pomocy humanitarnej. Wskutek działań przetransportowano do Francji metropolitarnej 800 pilnie potrzebujących pomocy medycznej osób oraz dokonano repatriacji 1 700 obywateli Francji¹⁸. Ponadto marynarka wojenna umożliwiła przetransportowanie blisko 60 pojazdów, żywności itp. na potrzeby Czerwonego Krzyża. Żołnierze FAA pomagali także przy odbudowie zniszczonych budynków¹⁹. Od marca 2021 r. Siły Zbrojne na Antylach prowadzą starania na rzecz walki z COVID-19, a do zadań FAA należy m.in. transportowanie na wyspy potrzebnych produktów, przewożenie pacjentów pomiędzy szpitalami czy dostarczanie żywności²⁰.

Wnioski i rekomendacje

Region Karaibów pozostaje przestrzenią rywalizacji między mocarstwami, a jednym z wyzwań jest polityka zagraniczna Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL), której celem jest pogłębienie relacji z państwami Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Działania ChRL skupiają się wokół inwestycji, udzielania pożyczek, zawierania porozumień partnerskich oraz handlowych z regionem, zwiększając w ten sposób swoją rolę polityczną i gospodarczą, a także zależność tych krajów i terytoriów od siebie. Tym samym starania ChRL stanowią zagrożenie dla interesów Francji, która w tej sytuacji powinna nie tylko rozwijać swoje zaangażowanie dyplomatyczne w regionie, ale również skoncentrować się na wzmacnianiu partnerstw bilateralnych, których celem będzie integracja regionalna kilku państw pod francuskim zwierzchnictwem. Budżet Francji nie pozwala na tak duże inwestycje jakich dokonuje ChRL, a zatem francuski rząd powinien w szczególności zająć się kwestiami mającymi bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, tj. ochroną klimatu, zanikaniem różnorodności biologicznej i wzrostem poziomu mórz. Ponadto FAA, poprzez współpracę z państwami sąsiadującymi, może przeciwdziałać takim zagrożeniom jak handel narkotykami, nielegalne połowy oraz niekontrolowana migracja.

¹⁶ Assemblée Nationale, op. cit.

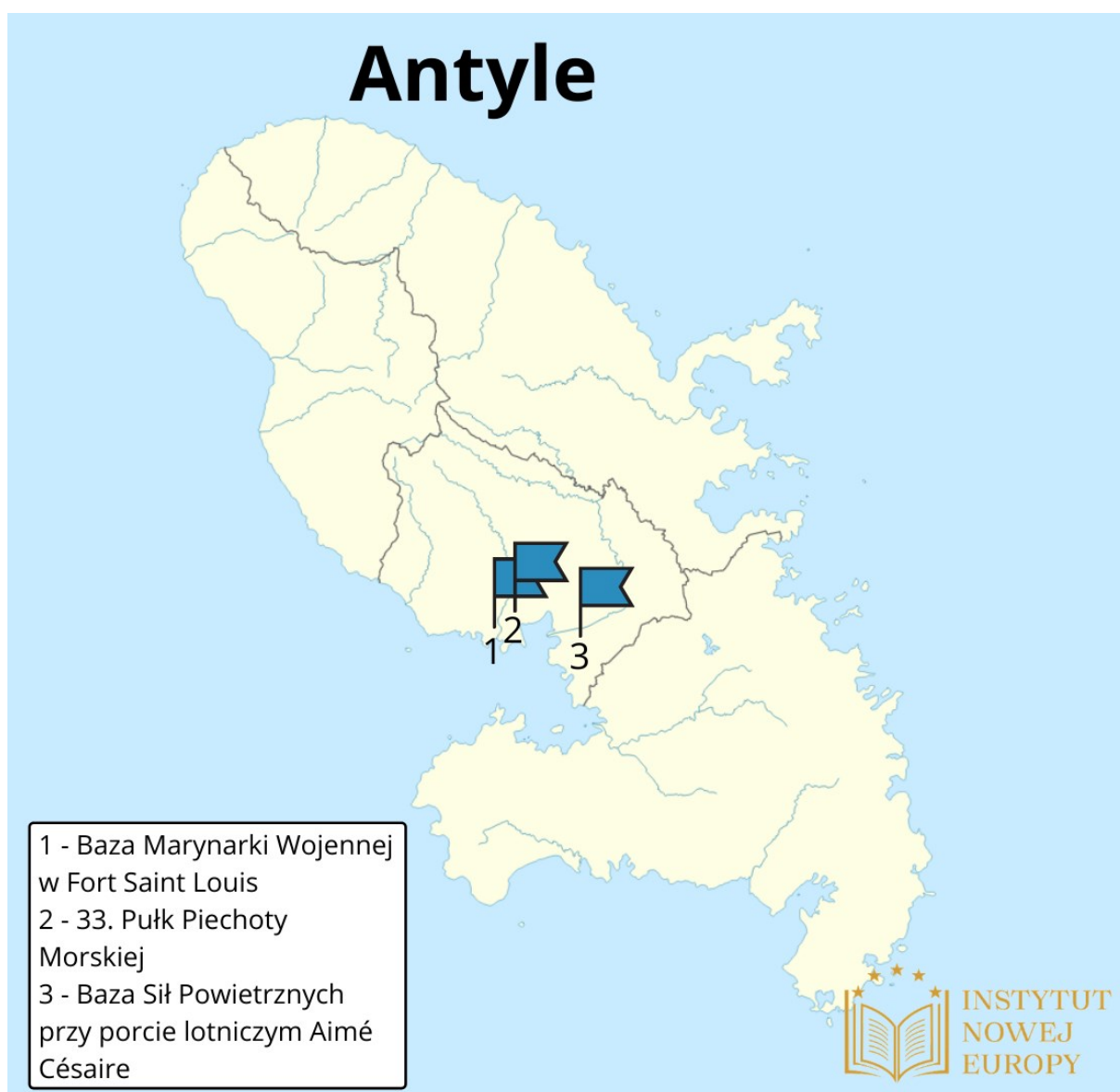
¹⁷ *2010 Haiti earthquake*, <https://www.britannica.com/event/2010-Haiti-earthquake>, dostęp: 10.03.2021.

¹⁸ *Opération Séisme Haïti 2010 – rétrospective*, defense.gouv.fr/actualites/operations/operation-seisme-haiti-2010-retrospective, dostęp: 10.03.2021.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ *Déclaration de Mme Florence Parly, ministre des armées, sur l'armée aux Antilles, à la Martinique le 10 décembre 2020*, <https://www.vie-publique.fr/discours/277755-florence-parly-11122020-antilles>, dostęp: 10.03.2021.

Siły Zbrojne na Antylach reagują przede wszystkim w przypadku klęsk żywiołowych, a przez to nie realizują zadań przypisanych misjom wojskowym Republiki Francuskiej, które mają znacznie szerszy zakres. Wynika to raczej z charakterystyki regionu, gdzie głównym zagrożeniem są katastrofy naturalne, a w mniejszym stopniu wyzwania militarne, handel narkotykami i bronią. Nie są prowadzone również żadne stałe operacje antyterrorystyczne lub specjalne. Wobec powyższego administracja francuska powinna zastanowić się nad przyszłością FAA. Działalność, ograniczająca się do wsparcia logistycznego, pomocy medycznej czy dostarczania żywności, która może być prowadzona z Francji kontynentalnej lub państw sąsiednich, nie uzasadnia utrzymywania stałej, kosztownej misji wojskowej. Tym samym należy rozważyć pomoc doraźną, która miałaby charakter humanitarny, a nie tak jak teraz militarny. W związku z tym w przyszłości zupełnie inne komponenty wojska francuskiego zostałyby oddelegowane na Antyle.

GUJANA FRANCUSKA

Gujana Francuska to zamorski departament Republiki Francuskiej, położony nad Oceanem Atlantyckim, w północno-wschodniej części Ameryki Południowej. W drugiej połowie XV w. na jej terenach pojawiły się pierwsze ekspedycje hiszpańskie, a na przełomie XVI i XVII w. kolejno Holandia, Wielka Brytania i Francja kolonizowały ten obszar.

W XIX w. na terenie departamentu ustanowiono kolonię karną. W tym samym czasie dochodziło do licznych konfliktów z państwami sąsiadującymi. W związku z powyższym, od XIX w. w Gujanie Francuskiej nieustannie stacjonują wojska francuskie.

W 2010 r. w tym zamorskim departamencie miało miejsce referendum, w którym prawie 70%²¹ wyborców opowiedziało się przeciwko większej autonomii od Francji. Taki stan rzeczy mógł być spowodowany obawami o to, że zmiana statusu departamentu doprowadziłaby do mniejszego wsparcia finansowego ze strony Paryża.

Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej (fr. *les Forces Armées en Guyane*)

Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej (fr. *les Forces Armées en Guyane*, FAG) należą do Wysuniętych Wojsk Obrony Terytorium i zapewniają integralność departamentu zamorskiego Francji. Zwierzchnictwo nad FAG sprawuje dowódca Sił Zbrojnych w Gujanie Francuskiej (fr. *le commandement des forces armées en Guyane*, COMSUP FAG), będący lokalnym przedstawicielem szefa Sztabu Generalnego. COMSUP FAG pełni także funkcję dowódcy bazy obronnej (fr. *le commandant de la base de Défense*, COM BdD) oraz sprawuje władzę nad wszystkimi formacjami, instytucjami oraz pracownikami cywilnymi FAG.

Na Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej składa się łącznie 2 100 żołnierzy oraz 200 pracowników cywilnych²². FAG tworzą trzy rodzaje wojsk – lądowe, morskie i lotnicze. Należą do nich:

²¹ France 24, <https://www.france24.com/en/20100111-french-guiana-martinique-vote-against-more-autonomy>, dostęp 06.05.2021.

²² *Les Forces Armées en Guyane*, <https://www.defense.gouv.fr/fre/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/guyane/dossier/les-forces-armees-en-guyane>, dostęp: 01.05.2021.

- **9. Pułk Piechoty Morskiej** (fr. *le 9e régiment d'infanterie de marine*), posiadający swoje siedziby w miastach Saint-Jean i Maripasoula. Piechota morska prowadzi krótko- i długoterminowe misje. Oddziały współpracują także z administracją władz lokalnych w walce z nielegalnym wydobyciem złota.
- **3. Cudzoziemski Pułk Piechoty** (fr. *le 3e régiment étranger d'infanterie*) zlokalizowany w Saint-Georges i Camopi. Pułk zarządza utworzonym we wrześniu 1987 r. Centrum Szkoleniowym w Lesie Równikowym (fr. *le Centre d'entraînement en forêt équatoriale*, CEFE). Zadaniem placówki jest m.in. przygotowanie żołnierzy do prowadzenia misji w środowisku lasów tropikalnych, przeszkolenie jednostek do przeprowadzania kontroli granicznych i poszukiwania obozów nielegalnego wydobycia złota. W CEFE prowadzone są także szkolenia dla jednostek francuskich oraz zagranicznych, w szczególności z państw regionu.
- **Baza Marynarki** (fr. *la base navale de Dégrad des Cannes*) znajduje się w Dégrad des Cannes, głównym porcie Gujany Francuskiej. Do wyposażenia bazy należą dwie łodzie patrolowe, dwie przybrzeżne łodzie patrolowe Żandarmerii Morskiej i łódź umożliwiająca walkę z nielegalnymi połowami ryb²³.
- **Baza Sił Powietrznych „Kapitan François Massé”** (fr. *la base aérienne «Capitaine François Massé»*) ma swoją siedzibę przy porcie lotniczym Cayenne-Rochambeau. Na jej wyposażeniu znajdują się trzy samoloty transportowe typu CASA CN-235, pięć śmigłowców manewrowych „Aérospatiale SA 330 Puma” i cztery „Airbus Helicopters AS550 Fennec”²⁴. W skład bazy wchodzi także wojskowe centrum dowodzenia, znajdujące się na terenie Gujańskiego Centrum Kosmicznego w Kourou oraz radar Mont Venus.

Od 2011 r. wspólną kontrolę nad stałym rejonem odpowiedzialności FAG (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP) sprawują Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej wraz z Siłami Zbrojnymi na Antylach (fr. *les forces armées aux Antilles*, FAA). Nie ogranicza się ona jednak do granic lądowych, morskich czy powietrznych Gujany Francuskiej oraz Antyli, ale obejmuje także państwa łuku karaibskiego oraz dorzecze Amazonki²⁵.

Działania FAG mają na celu wsparcie interesów i misji prowadzonych przez Francję, zapewnienie integralności terytorialnej, utrzymanie bezpieczeństwa w regionie Karaibów oraz ochronę Gujańskiego Centrum Kosmicznego. Działalność FAG oraz współpracujących z nimi FAA skupia się przede wszystkim na walce z nielegalnymi połowami i wydobyciem złota, a także z grabieżą zasobów morskich. Jeżeli okoliczności tego wymagają, Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej mogą prowadzić samodzielne operacje, wspierać lub uczestniczyć w międzynarodowych ćwiczeniach i akcjach ratunkowych po wystąpieniu klęsk żywiołowych.

²³ *Les Forces Armées en Guyane*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/forces-armees-en-guyane/dossier-de-reference/les-forces-armees-en-guyane>, dostęp: 01.05.2021.

²⁴ *Ministère des Armées*, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/forces-armees-en-guyane/dossier-de-reference/les-forces-armees-en-guyane>, dostęp: 08.05.2021.

²⁵ *Les forces français prépositionnées*, *Ministère des Armées*, dossier de presse - Forces prépositionnées_v2-actualisé_validé final, dostęp: 05.05.2021.

Do najważniejszych prowadzonych obecnie operacji FAG w Gujanie Francuskiej należą: Harpie, Titan i Polpeche. Pierwsza z wymienionych trwa nieustannie od lutego 2008 r. Jest ona kierowana przez Siły Zbrojne w Gujanie Francuskiej przy wsparciu Żandarmerii Morskiej i stanowi kontynuację realizowanej między 2002 a 2008 r. operacji Anakonda. Zadaniem służb wojskowych jest likwidacja nielegalnych miejsc wydobycia złota poprzez niszczenie sprzętów potrzebnych do tych czynności. Od października 2017 r. rozszerzono spektrum działań o sferę sądową, ekonomiczną i dyplomatyczną, nie ograniczając się już do działalności militarnej FAG, a angażując w operacje także policję krajową, urząd celny i wymiar sprawiedliwości²⁶. Roczny koszt operacji wynosi 55 mln euro²⁷.

Celem operacji Titan jest ochrona Gujańskiego Centrum Kosmicznego. Choć trwa od 1979 r., dopiero w 2008 r. nadano operacji obecnie brzmiący tytuł. Ośrodek i jego okolice, tj. obszar ok. 700 km², podlegają stałej obserwacji terenowej, lotniczej i morskiej, w której udział bierze ok. 50 żołnierzy 3. Cudzoziemskiego Pułku Piechoty. FAG korzysta z dwóch radarów wojskowych, nieustannie monitorując ruch lotniczy nad ośrodkiem. Żołnierze odpowiadający za ochronę Centrum Kosmicznego są przygotowani do przechwytywania, neutralizacji, a w wyjątkowych sytuacjach do eliminacji intruzów. Odpowiedzialność za zwalczanie dronów została przekazana Żandarmerii Morskiej. Roczny koszt operacji Titan wynosi ok. 37 mln euro²⁸.

Operacja Polpeche skupia się na obserwacji działalności połowowej, przeszukiwaniu podejrzanych statków rybackich i przesłuchiwaniu załóg, weryfikacji dzienników oraz narzędzi połowowych, a także, w razie konieczności, na zatrzymywaniu statków oraz ich wyposażenia.

Wnioski i rekomendacje

Utrzymanie misji FAG ma duże znaczenie dla interesów Francji i Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie działalności kosmicznej. Dotychczas, dzięki stałej obecności wojsk oraz zaangażowaniu w kwestie społeczności lokalnej, Francja odgrywała główną rolę polityczno-wojskową w regionie Karaibów. Działania francuskich Sił Zbrojnych skupione na walce z nielegalnym handlem narkotykami oraz handlem ludźmi tworzyły z mocarstwa europejskiego ważnego, stabilnego partnera. Znaczenie roli Francji zaczęło jednak stopniowo spadać w wyniku wzmożonego zaangażowania działalności ChRL w regionie Karaibów. Graniczący z Gujaną Francuską Surinam prowadzi współpracę z Chinami w ramach inicjatywy Jednego Pasa i Jednej Drogi (ang. *One Belt One Road*). Współpraca ta dotyczy dziedzin takich jak energetyka, infrastruktura, technologia, rolnictwo czy opieka zdrowotna.

Kolejne zagrożenie dla francuskiej misji stanowią zorganizowane siatki handlu narkotykami, nielegalne wydobycie złota, niekontrolowana migracja czy nielegalne połowy. Poprzez taką działalność finansowane są organizacje przestępcze, co prowadzi do rosnącej przestępczości w departamencie zamorskim.

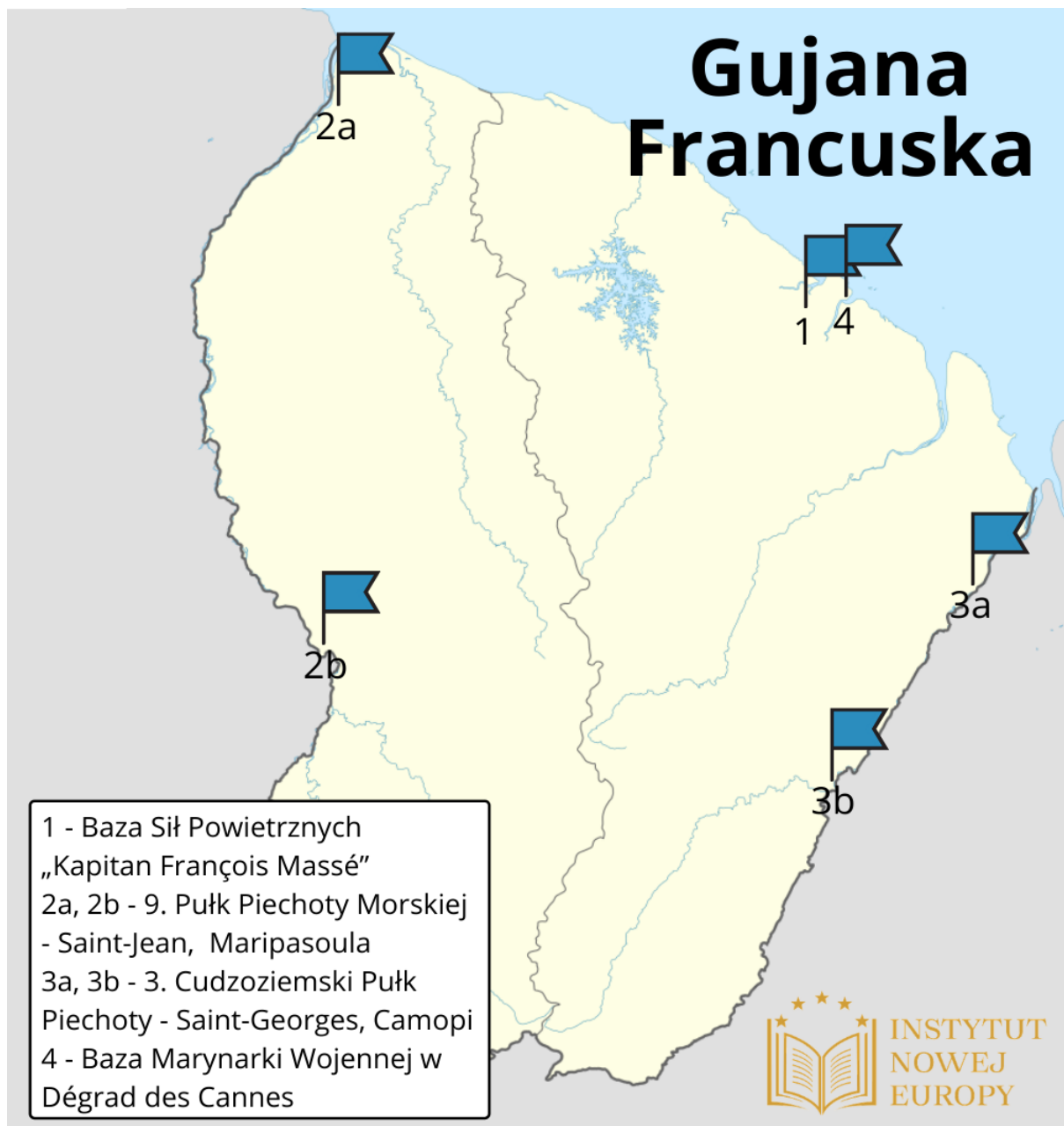
²⁶ *Les forces armées en Guyane : souveraineté et protection des ressources naturelles*, <https://www.senat.fr/rap/r20-295/r20-295-syn.pdf>, dostęp: 15.03.2021.

²⁷ Sénat, *Sur la mission de la commission effectuée en Guyane en décembre*, <http://www.senat.fr/rap/r20-295/r20-2951.html>, dostęp: 10.06.2021.

²⁸ Ibidem.

Jako mocarstwo militarne, Francja powinna promować w regionie współpracę w dziedzinie obronności i reagowania na zagrożenia naturalne, ustanawiając wspólny system zarządzania ryzykiem. Działalność Francji nie powinna ograniczać się jedynie do kwestii własnych operacji militarnych, ale skupić się również na wsparciu politycznym i gospodarczym Gujany Francuskiej oraz państw sąsiadujących. Zaproponowane działania mogłyby ograniczyć znaczenie ChRL w regionie, eliminując w ten sposób część zagrożeń dla interesów Francji, a co więcej, ugruntowując jej pozycję w północno-wschodniej części Ameryki Południowej.

NOWA KALEDONIA

Nowa Kaledonia jest francuskim terytorium zamorskim, na który składa się grupa wysp położonych na Morzu Koralowym i południowej części Oceanu Spokojnego. Od 1840 r. wyspy były przedmiotem zainteresowania Francji, utrzymującej w regionie działalność misji religijnych w celu szerzenia na zajętych terytoriach chrześcijaństwa.

Na mocy porozumienia z Numei z 1998 r. Nowa Kaledonia posiada status wspólnoty zamorskiej oraz częściową autonomię m.in. w zakresie państwowej służby cywilnej, obrony narodowej, waluty, Skarbu Państwa, kontroli imigracyjnej oraz szkolnictwa wyższego i badań naukowych²⁹. W 2018 i 2020 r. w Nowej Kaledonii odbyły się referenda ws. niepodległości terytorium od Francji, w których ponad połowa głosujących opowiedziała się przeciwko niepodległości od Francji (odpowiednio 56,67%³⁰ i 53,26%³¹). W lutym 2021 r., pierwszy raz od podpisania porozumienia z 1998 r., zwolennicy niepodległości zdobyli większość w kolegialnym organie wykonawczym. Kolejne referendum jest planowane na 2022 r.

²⁹ Vie-publique.fr, *Le statut de la Nouvelle-Calédonie*, <https://www.vie-publique.fr/fiches/20236-le-statut-de-la-nouvelle-caledonie>, dostęp: 11.04.2021.

³⁰ *Résultats définitifs Nouvelle-Calédonie*, Haut-Commissariat de la République en Nouvelle-Calédonie, <https://www.nouvelle-caledonie.gouv.fr/content/download/5127/39664/file/R%C3%A9f%C3%A9rendum%202018%20-%20R%C3%A9sultats%20consolid%C3%A9s%20synth%C3%A8se%20-%20Suffrages%20V07%2011%202018.pdf>, dostęp: 11.04.2021.

³¹ *Résultats définitifs, referendum du 4 octobre 2020, Nouvelle-Calédonie*, Haut-Commissariat de la République en Nouvelle-Calédonie, <https://www.nouvelle-caledonie.gouv.fr/content/download/6849/53341/file/R%C3%A9f%C3%A9rendum%20du%204%20octobre%202020-%20R%C3%A9sultat%20d%C3%A9finitifs.pdf>, dostęp: 11.04.2021.

Siły Zbrojne w Nowej Kaledonii (fr. *les forces armées en Nouvelle-Calédonie*)

Siły Zbrojne w Nowej Kaledonii (fr. *les forces armées en Nouvelle-Calédonie*, FANC) należą do Wysuniętych Wojsk Obrony Terytorium i stanowią główny punkt wsparcia powietrzno-lądowego (fr. *le point d'appui aéroterrestre*) w regionie Pacyfiku. Do zadań FANC należy ochrona suwerenności i interesów Francji, zapewnienie bezpieczeństwa w jej terytorium zamorskim, a także prowadzenie współpracy z państwami regionu. Stały rejon odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*) FANC obejmuje terytorium Nowej Kaledonii, jej wody terytorialne, obszar morski i przestrzeń powietrzną, a także obszar Fidżi, Nowej Zelandii, Tonga, Vanuatu oraz Wysp Salomona.

Dowódca FANC (fr. *le commandement des forces armées en Nouvelle-Calédonie*, COMSUP FANC) i Bazy Obronnej (fr. *la base de défense*, BdD) jest lokalnym przedstawicielem szefa Sztabu Generalnego Republiki Francuskiej (fr. *le chef d'état-major des armées*). Sprawuje on kontrolę nad wszystkimi formacjami FANC oraz doradza lokalnym gubernatorom, szczególnie w zakresie przygotowania planów obrony terytorialnej. FANC liczą około 1 450 żołnierzy³², stacjonujących w miastach Numea, La Tontouta, Plum i Bourail.

Zadaniem utworzonej w 2011 r. Bazy Obronnej Nowej Kaledonii (fr. *la base de défense (BdD) de Nouvelle-Calédonie*) jest udzielanie wsparcia stacjonującym na terenie Nowej Kaledonii jednostkom operacyjnym Ministerstwa Sił Zbrojnych. Ponadto w ramach współpracy strukturalnej FANC prowadzi pod nadzorem Ministerstwa Terytoriów Zamorskich Przystosowaną Służbę Wojskową (fr. *le Service Militaire Adapté*, SMA), tj. system integracji społeczno-zawodowej odpowiadający za szkolenie specjalistyczne wolontariuszy w wieku 18-25 lat. Pułk SMA znajduje się w mieście Koumac, natomiast kompania w Koné³³. Zgodnie z protokołem i umową operacyjną, SMA mogą podlegać dowódcy FANC, jednak wyłącznie na wniosek Wysokiego Komisarza.

FANC podlegają:

- **Pułk Piechoty Morskiej Pacyfiku–Nowej Kaledonii** (fr. *le régiment d'infanterie de marine du Pacifique – Nouvelle-Calédonie*) składa się z trzech oddziałów, stacjonujących na południu wyspy w mieście Plum, w centralnej jej części w Numei, oraz w obozie Nandaï w pobliżu miasta Bourail, który służy za skład amunicji³⁴. Łącznie Pułk liczy 600 żołnierzy³⁵.
- **Marynarka Wojenna** z bazą Pointe Chaleix zlokalizowaną w Numei. Na jej wyposażeniu znajdują się fregata obserwacyjna „Vendémiaire”, dysponująca helikopterem SA.319B „Alouette III”, okręt patrolowy P400 „La Glorieuse”, samoloty nadzoru morskiego „Falcon

³² *Les forces armées en Nouvelle-Calédonie*, Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/nouvelle-caledonie/dossier/les-forces-armees-en-nouvelle-caledonie>, dostęp: 13.04.2021.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ État-Major Spécialisé pour l'Outre Mer et l'Étranger, *RIMaP-NC*, <https://www.emsome.terre.defense.gouv.fr/index.php/fr/rimap-nc>, dostęp: 10.06.2021.

F200 – Guardian” (pochodzące z flotylli sił zbrojnych w Polinezji Francuskiej 25F), a także łódź patrolowa „FS Dumbéa” (P606) należąca do Żandarmerii Morskiej³⁶.

- **186 Baza Siły Powietrznych** im. porucznika Paula Kleina (fr. *la base aérienne 186 «Paul Klein»*) stacjonująca przy porcie lotniczym Numea-La Tontouta. Siły powietrzne FANC dysponują eskadrą transportową (ET52) z dwoma taktycznymi samolotami transportowymi „Casa CN 235” i trzema śmigłowcami bojowymi „Puma”³⁷.

Wraz z Siłami Zbrojnymi w Polinezji Francuskiej (fr. *les forces armées de Polynésie française*, FAPF), Siły Zbrojne w Nowej Kaledonii tworzą główny punkt wsparcia obszaru Azja-Pacyfik. FANC zapewnia regionalną zdolność interwencyjną w rejonie w zakresie wykorzystania sił morskich i są szczególnie zaangażowane w misje związane z działaniami państwa na morzu (m.in. ochrona floty, nadzór nad terytorium, kontrola połowów, walka z zanieczyszczeniem wód czy nielegalnym handlem). W stosownych przypadkach FANC posiada możliwości przeprowadzania, wspierania lub uczestnictwa w działalności operacyjnej przeprowadzanej w rejonie.

Ponadto FANC udziela państwom regionalnym pomocy w przypadku klęsk żywiołowych lub humanitarnych. W lutym 2021 r. Siły Zbrojne w Nowej Kaledonii udzieliły wsparcia Wyspom Lojalności, wyspom Ouvéa oraz Tige, dotkniętym cyklonem Lucas, podobnej pomocy udzieliły francuskiej wspólnocie zamorskiej Wallis i Futuna, a także państwom Oceanu Spokojnego, w szczególności Australii i Nowej Zelandii³⁸. Do marca 2021 r. FANC wielokrotnie podjęły się transportu ludności cywilnej między wyspami, by mogli otrzymać lepszą, dopasowaną do ich potrzeb pomoc medyczną³⁹.

W lutym 2021 r. FANC rozpoczęły działalność w ramach misji TRIDENT, mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa w wyłącznej strefie ekonomicznej Nowej Kaledonii. Należący do sił zbrojnych Nowej Kaledonii okręt patrolowy typu P400 „La Glorieuse”, przeprowadził dwa rejsy operacyjne w portach Tadine w Maré i Wadrilla w Ouvéa w basenie Wysp Lojalności⁴⁰. Misja była wspierana przez flotyllę 25F (fr. *Flottille 25F*)⁴¹.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

³⁸ W 1992 r. Francja, Australia i Nowa Zelandia podpisały porozumienie FRANZ, regulujące kwestie wzajemnej pomocy w przypadku klęsk żywiołowych.

³⁹ FANC – *Forces Armées de la Nouvelle-Calédonie*, Les services de l’État en Nouvelle-Calédonie, <https://www.nouvelle-caledonie.gouv.fr/Services-de-l-Etat/Defense/FANC-Forces-Armees-de-la-Nouvelle-Caledonie>, dostęp: 14.04.2021.

⁴⁰ Ministère des Armées, FANC : *Le P400 La Glorieuse rejoint la mission TRIDENT*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/nouvelle-caledonie/actualite/fanc-le-p400-la-glorieuse-rejoint-la-mission-trident>, dostęp: 6.03.2021.

⁴¹ FANC *Forces Armées de la Nouvelle-Calédonie*, <https://www.facebook.com/FANC.Officiel/posts/4105910256150784>, dostęp: 12.05.2021.

Wnioski i rekomendacje

Stacjonowanie sił Republiki Francuskiej na Pacyfiku jest kwestią strategiczną nie tylko ze względu na udzielane wsparcie lokalnym państwom, ale także dla utrzymania bezpieczeństwa i stabilności w regionie. Co więcej, zapewnia ono bezpieczeństwo Nowej Kaledonii, która obecnie nie posiada własnych sił zbrojnych.

Uzyskanie przez Nową Kaledonię niepodległości może doprowadzić do niebezpiecznej sytuacji, kiedy inni aktorzy zewnętrzni, np. Chiny, będą prowadzić działania mające na celu zastąpienie Francji. Już teraz Pekin jest jednym z najważniejszych partnerów handlowych Nowej Kaledonii oraz najaktywniejszym graczem w regionie Pacyfiku. Kolejna nieudana próba uzyskania niepodległości tymczasowo odebrała Chinom szansę na rozszerzenie swoich wpływów, ale takie ryzyko wciąż istnieje.

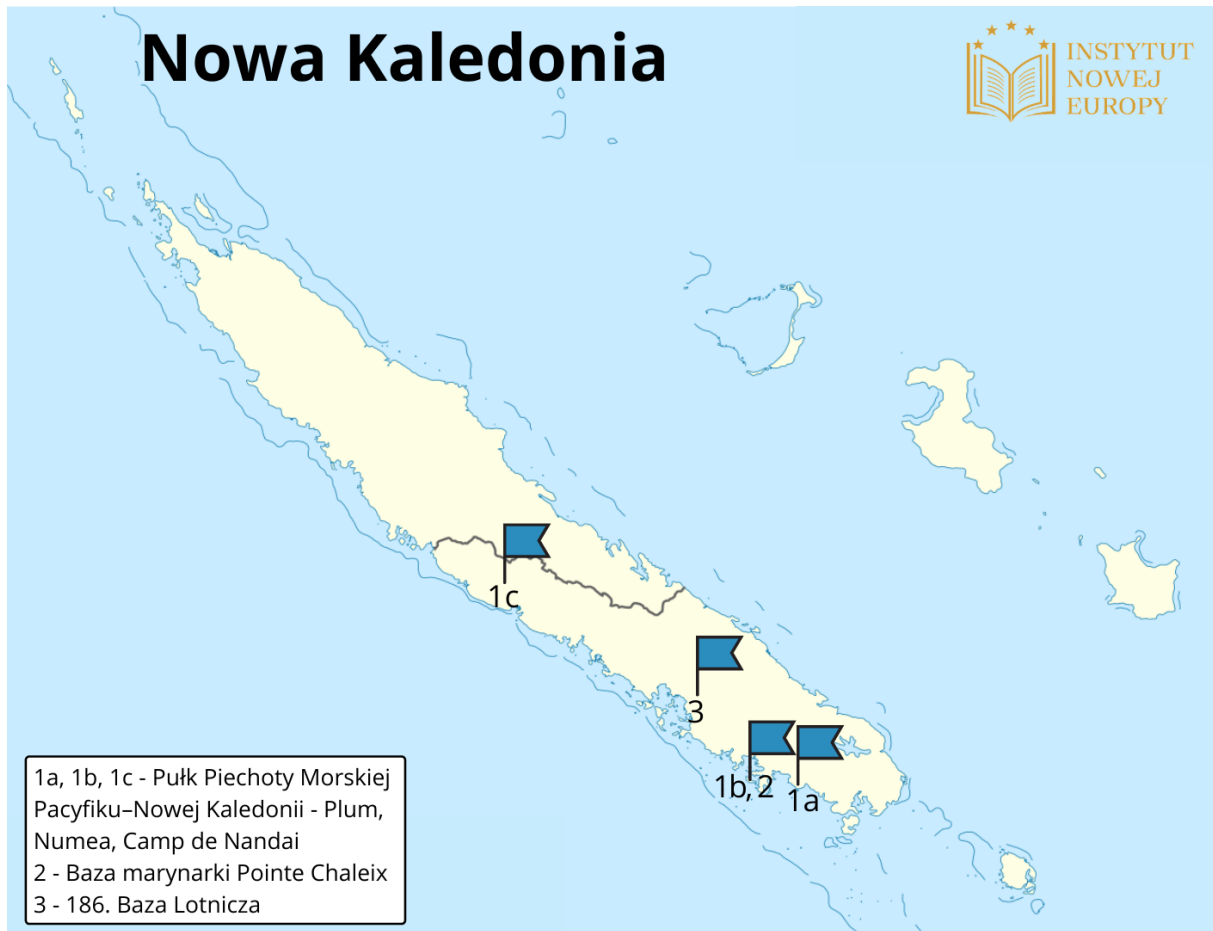
Co ważne, należące do Nowej Kaledonii niezamieszkane wyspy Matthew oraz Hunter są przedmiotem sporów między Francją a Republiką Vanuatu, aktywnie wspieraną przez Chiny. W 2018 r. pojawiły się informacje o staraniach Pekinu na rzecz otwarcia baz wojskowych na archipelagu Vanuatu, jednak zostały one zdementowane przez obie strony. Chiny udzielają jednak wsparcia militarnego oraz finansowego Vanuatu, m.in. przejmując część jego długu publicznego⁴². Istnieją obawy, że takie same działania będą prowadzone w stosunku do Nowej Kaledonii oraz omawianej poniżej Polinezji Francuskiej.

FANC uczestniczą w dialogu na rzecz bezpieczeństwa w regionie Pacyfiku i organizacji wyłącznej strefy ekonomicznej, zainicjowanym w ramach forum współpracy obronnej QUAD (ang. *Quadrilateral Security Dialogue*), tj. nieformalnej grupy, w skład której wchodzi przedstawiciele USA, Japonii, Australii i Indii. Na początku kwietnia 2021 r. zakończyła się wspólna misja szkoleniowa Francji oraz członków QUAD na zatoce Bengalskiej o nazwie La Pérouse, mającej na celu przeprowadzenie wspólnych manewrów⁴³. Republikę Francuską reprezentowała w misji fregata „Surcouf” oraz szturmowy transportowiec helikopterów „Tonnerre”. Następnie Francja uczestniczyła w ćwiczeniach Ex Varuna, w których wzięły udział także Indie i Zjednoczone Emiraty Arabskie⁴⁴. Dlatego też Paryż nie może sobie pozwolić na utratę swojej bazy, gdyż jest to centralny punkt dla budowania potencjału w regionie Indo-Pacyfiku.

⁴² IFRI, *Les bases militaires ultramarines françaises apparaissent vulnérables*, <https://www.ifri.org/fr/espace-media/lifri-medias/bases-militaires-ultramarines-francaises-apparaissent-vulnerables>, dostęp: 11.04.2021.

⁴³ Chapleau F., *L'Inde aux côtés de la France pour l'exercice naval « La Pérouse » dans le golf du Bengal*, Ouest France, <https://www.ouest-france.fr/europe/france/l-inde-aux-cotes-de-la-france-pour-l-exercice-naval-la-perouse-dans-le-golfe-du-bengale-7cdfb032-9787-11eb-8261-9f7819628c0a>, dostęp: 20.04.2021.

⁴⁴ The Maritime Executive, *French Ships Reach India for Quad-Plus Naval Exercise*, [maritime-executive.com/article/french-ships-reach-india-for-quad-plus-naval-exercise](https://www.maritime-executive.com/article/french-ships-reach-india-for-quad-plus-naval-exercise) dostęp: 26.04.2021.

POLINEZJA FRANCUSKA

Polinezja Francuska składa się z pięciu archipelagów łączących 118 wysp leżących w Oceanii. Pierwsi Europejczycy – Portugalczycy – pojawili się na terenie obecnej Polinezji Francuskiej w 1521 r. Następnie, między XVIII a XIX w., obszar był przedmiotem sporów między Wielką Brytanią a Republiką Francuską. Wynikało to z położenia geograficznego archipelagu, będącego ważnym przystankiem na szlaku handlowym w rejonie Pacyfiku. Wyspy stopniowo były przyłączane do Francji, stając się kolejno jej protektoratem w 1842 r., kolonią w 1880 r., terytorium zamorskim w 1946 r., natomiast w wyniku wprowadzonej w marcu 2003 r. poprawki do konstytucji, przyznano jej status wspólnoty zamorskiej Francji. Od 1984 r. Polinezja Francuska posiada autonomię m.in. w zakresie mianowania swoich przedstawicieli, tworzenia rozwiązań prawnych, polityki zagranicznej czy obronności.

Położenie geograficzne, przede wszystkim odległość wysp od kontynentu, skłoniły Francję do przeprowadzania na terenie Polinezji Francuskiej 193 atmosferycznych i podziemnych testów atomowych w latach 1966-1996⁴⁵. Eksplozje wytwarzały chmury radioaktywne, które bezpośrednio zagrażały zdrowiu i życiu lokalnej ludności. Przez czas trwania testów oraz po ich zakończeniu, rzeczywisty wpływ w regionie pozostawał pilnie strzeżoną tajemnicą państwową. W wyniku prób atomowych gleba oraz woda deszczowa są znacząco zanieczyszczone⁴⁶.

W październiku 2018 r. Oscar Temaru, lokalny polityk i były prezydent Polinezji Francuskiej, ogłosił na forum ONZ o złożeniu skargi do Międzynarodowego Trybunału Karnego przeciwko Francji ws. popełnienia w regionie zbrodni przeciwko ludzkości. Jak podaje polinezyjskie Ministerstwo Zdrowia, między 1992 a 2017 r. zanotowano znaczny wzrost zgłoszeń chorób nowotworowych⁴⁷.

Siły Zbrojne w Polinezji Francuskiej (fr. *les forces armées en Polynésie française*)

Siły Zbrojne w Polinezji Francuskiej (fr. *les forces armées en Polynésie française*, FAPF) należą do Wysuniętych Wojsk Obrony Terytorium i stanowią główny punkt wsparcia morskiego dla teatru Pacyfiku. Ich podstawowym zadaniem jest zapewnianie ochrony suwerenności i interesów Francji w regionie. FAPF, wraz z Siłami Zbrojnymi w Nowej Kaledonii, tworzą główny punkt wsparcia obszaru Azja-Pacyfik. Baza obronna FAPF (f. *la base de défense*) znajduje się w stolicy Polinezji – Papeete.

⁴⁵ K. Feldmann, *La Polynésie marquée à jamais par les essais nucléaires français*, Reporterre, <https://reporterre.net/La-polynesie-marquee-a-jamais-par-les-essais>, dostęp: 10.04.2021.

⁴⁶ *Rapport sur les incidences environnementales et sanitaires des essais nucléaires effectués par la France entre 1960 et 1996 et éléments de comparaison avec les essais des autres puissances nucléaires*, Office parlementaire d'évaluation des choix scientifiques et technologiques, <https://www.assemblee-nationale.fr/legislatures/11/pdf/rap-ocst/i3571.pdf> dostęp: 10.04.2021.

⁴⁷ K. Feldmann, op. cit.

FAPF obejmuje łącznie ok. 900 żołnierzy wojska lądowego, marynarki wojennej i sił powietrznych⁴⁸, których zadaniem jest zapewnienie ciągłości misji. Są oni stale wspierani przez 300 rezerwistów, rekrutowanych głównie spośród mieszkańców Polinezji⁴⁹. Podczas gdy jednostki wojskowe stacjonują w północnej części wyspy Tahiti, poligon oraz skład amunicji znajdują się na południu, odpowiednio w Faaone i Papeari. Na FAPF składają się:

- **Pułk Piechoty Morskiej Pacyfiku-Polinezji** (fr. *le régiment d'infanterie de marine du Pacifique-Polynésie*), posiadający dwie bazy na wyspie Tahiti. Baza główna, koszary LCL Broche, znajduje się w Arue, natomiast centrum tresury psów do misji poszukiwawczych lub ochronnych w Papeari⁵⁰. Pułk zapewnia ochronę misji wojskowych na archipelagach oraz pomoc ludności cywilnej. W jego skład wchodzi dwie kompanie ProTerre (ochrony lądowej), przebywające na trwających do czterech miesięcy misjach krótkoterminowych. Należą do nich kompania dowodzenia i wsparcia logistycznego oraz kompania rezerwowa, złożona przede wszystkim z polinezyjskich wolontariuszy⁵¹. Siły lądowe interweniują w przypadku klęsk żywiołowych, pozostają obecne na terenie dawnych eksperymentów, zapewniając ich zabezpieczenie, monitorują sytuację na lokalnych wodach oraz współpracują z siłami zbrojnymi okolicznych państw.
- **Marynarka wojenna FAPF** mieści się w Fare Ute w stolicy Polinezji Francuskiej – Papeete. W jej skład wchodzi fregata obserwacyjna „Prairie” wraz z helikopterem „Aérospatiale Alouette III”, statek wsparcia i pomocy zamorskiej „Bougainville”, okręt patrolowy „Arago”, holowniki przybrzeżne „Manini” i „Maroa” oraz okręt patrolowy „Jasmine”, należący do Żandarmerii Morskiej⁵².
- **Siły powietrzne FAPF** obejmują zintegrowane jednostki sił powietrznych i marynarki wojennej, stacjonujące w Faa'a w bazie Wojskowego Ugrupowania Lotniczego (fr. *le groupement aéronautique militaire*) 190. Oddział Lotniczy sił powietrznych (fr. *le Détachement Air 190*), którego baza położona jest w porcie lotniczym Faa'a, składa się z dwóch jednostek: 82. Dywizjonu Transportowego „Maine” (fr. *l'escadron de transport 82 « Maine »*) wyposażonego w dwa samoloty taktyczne typu CASA CN235-200 oraz

⁴⁸ Ministère des Armées, *Dispositif opérationnel français déployé à travers le monde*, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/dispositif-operationnel-francais-deploye-a-travers-le-monde?fbclid=IwAR2zj9uUCitNi-CfXMozzo_5356sWtwHzxZpuH_YedkXexekMWDmzwpTIGo, dostęp: 06.05.2021.

⁴⁹ D. Grivois, *Jean-Mathieu Rey : « Protéger la Polynésie et les Polynésiens »*, https://actu.fr/societe/jean-mathieu-rey-protoger-la-polynesie-et-les-polynesiens_35633167.html, 10.04.2021.

⁵⁰ État-Major Spécialisé pour l'Outre-Mer et l'Étranger, *Le régiment d'infanterie de Marine du Pacifique-Polynésie*, <https://www.emsome.terre.defense.gouv.fr/index.php/fr/regiments-ft-ome/190-rimap-p?showall=1>, dostęp: 10.04.2021.

⁵¹ Haut-Commissariat de la République en Polynésie Française, *Les forces armées en Polynésie française*, <http://www.polynesie-francaise.pref.gouv.fr/Services-de-l-Etat/Defense/Forces-armees-en-PF>, dostęp: 10.04.2021.

⁵² Haut-Commissariat de la République en Polynésie Française, *Les forces armées en Polynésie française*, <http://www.polynesie-francaise.pref.gouv.fr/Services-de-l-Etat/Defense/Forces-armees-en-PF>, dostęp: 10.04.2021.

wojskową stacją lotniczą 1D190 (fr. *l'escale aérienne militaire 1D190*), nadzorującą obsługę pasażerów, transport wsparcia logistycznego oraz manewry francuskich i zagranicznych samolotów wojskowych. W skład jednostek wodnopowietrznych wchodzi: flotylla 25F dysponująca pięcioma samolotami „Falcon 200 Guardian”, przy czym dwa znajdują się w bazie la Tontouta w Nowej Kaledonii, flotylla 35F operująca dwoma śmigłowcami „Dauphin N3+”⁵³ oraz oddział 22S ze śmigłowcem „Alouette III” znajdującym się na fregacie obserwacyjnej „Prairial”⁵⁴.

Dowódca FAPF (fr. *le commandant des forces armées en Polynésie Française*, COMSUP FAPF) podlega szefowi Sztabu Generalnego (fr. *le chef d'état-major des armées*), którego jest lokalnym przedstawicielem. Do zadań COMSUP FAPF należy wydawanie zaleceń dla Wysokiego komisarza Republiki Francuskiej w Polinezji Francuskiej (fr. *le Haut-commissaire de la République française*) w kwestiach bezpieczeństwa, w szczególności w zakresie przygotowania planów obrony terytorium. Ponadto Dowódca FAPF nadzoruje strefy morskie Oceanu Spokojnego i Polinezji Francuskiej, Bazę Obronną Polinezji Francuskiej (fr. *la base de défense des FAPF*) oraz pracę Centrum Doświadczalnego Pacyfiku (fr. *le Centre d'expérimentation du Pacifique*), a także sprawuje kontrolę nad stałym rejonem odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*) FAPF obejmującym obszar Azji i Pacyfiku ze szczególnym uwzględnieniem terytorium lądowego, wód terytorialnych, przestrzeni powietrznej oraz strefy morskiej Polinezji Francuskiej. Jako Dowódca Centrum Doświadczalnego Pacyfiku odpowiada za nadzór i zabezpieczenie terenów dawnych eksperymentów atomowych.

COMSUP FAPF wykonuje swoje uprawnienia na całym obszarze Oceanu Spokojnego oraz państwach przybrzeżnych z wyłączeniem obszarów morskich Nowej Kaledonii, wysp Melanezji, Australii oraz Nowej Zelandii, które podlegają Dowódcy Sił zbrojnych w Nowej Kaledonii.

Do deklarowanych misji FAPF należą przede wszystkim ochrona interesów i zapewnienie obecności Francji w rejonie Pacyfiku, ochrona wyłącznej strefy ekonomicznej Polinezji Francuskiej, wspieranie działań lokalnych organów m.in. w walce z zanieczyszczeniem wód, misje nadzorcze rybołówstwa, ewakuacji ludności cywilnej, podczas operacji wojskowych. Ponadto FAPF monitoruje dawne miejsca eksperymentów w zakresie skażenia radioaktywnego czy biologicznego. Wsparciem organizacyjnym i kierownictwem jednostek podlegających misji zajmuje się Baza Obronna Polinezji Francuskiej (fr. *la Base de Défense de Polynésie française*), utworzona w 2011 r., natomiast ogólną administrację zapewnia Grupa Wsparcia Bazy Obronnej Polinezji Francuskiej (fr. *le Groupement de Soutien de la Base de Défense – Polynésie française*).

⁵³Ministère des Armées, *Les forces armées de Polynésie française*,

<https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/polynesie-francaise/dossier/les-forces-armees-de-polynesie-francaise>, dostęp: 10.04.2021.

⁵⁴Haut-Commissariat de la République en Polynésie Française, *Les forces armées en Polynésie française*, <http://www.polynesie-francaise.pref.gouv.fr/Services-de-l-Etat/Defense/Forces-armees-en-PF>, dostęp: 10.04.2021.

FAPF prowadzi na Tahiti centrum szkoleniowe Przystosowanej Służby Wojskowej (fr. *le Service Militaire Adapté*, SMA), tj. systemu integracji społeczno-zawodowej odpowiadającego za szkolenie młodzieży. Znajduje się ono w koszarach LCL Broche⁵⁵. Na Tahiti, Wyspach Australskich oraz Markizach znajdują się także grupy szkolenia zawodowego młodych kaledońskich wolontariuszy. Zgodnie z protokołem i umową operacyjną, w przypadku klęsk żywiołowych SMA mogą podlegać dowódcy FAPF, jednak wyłącznie na wniosek Wysokiego Komisarza⁵⁶.

Wnioski i rekomendacje

Siły Zbrojne w Polinezji Francuskiej prowadzą działalność przede wszystkim w zakresie wymiany informacji i współpracy międzynarodowej na rzecz zwalczania przemytu narkotyków, prania brudnych pieniędzy, nielegalnych połowów oraz pomocy ludności cywilnej w przypadku klęsk żywiołowych. FAPF uczestniczą w większości militarnych wydarzeń wielostronnych w regionie, w szczególności w ćwiczeniach i forach strategicznych, a także utrzymują kontakty dwustronne z państwami sąsiednimi, zarówno z najbliższymi partnerami (Stany Zjednoczone, Australia, Japonia i Chile), jak i państwami wyspiarskimi (Kiribati, Wyspy Cooka, Samoa). W Papeete regularnie zatrzymują się chilijskie, australijskie i japońskie okręty wojskowe w celach utrzymywania misji szkoleniowych.

Wojska na Polinezji Francuskiej i Nowej Kaledonii utrzymują bliskie relacje oraz prowadzą wspólne działania w celu ochrony ludności cywilnej, zasobów lądowych i morskich, a także obrony interesów francuskich w strefie Azji i Pacyfiku. W ramach współpracy między siłami dochodzi do wymiany personelu, wypożyczania sprzętu wojskowego oraz przeprowadzania wspólnych misji.

Region Polinezji Francuskiej jest kluczowym punktem na strategicznej mapie Republiki Francuskiej. Zwiększona chińska aktywność w regionie oraz działania mające na celu ekonomiczne uzależnienie m.in. wysp Fidżi, Cooka oraz Tonga w ramach inicjatywy Nowego Jedwabnego Szlaku⁵⁷, są jednym z głównych argumentów dla zwiększenia francuskich inwestycji gospodarczo-militarnych w regionie Indo-Pacyfiku. Stopniowy wzrost zależności ekonomicznej może w przyszłości przełożyć się na chińskie inwestycje wojskowe, co w bezpośredni sposób wpłynie na bezpieczeństwo m.in. Australii, Nowej Zelandii czy Francji.

W 1992 r. Republika Francuska podpisała z Australią oraz Nową Zelandią porozumienie FRANZ, którego celem jest koordynacja działań między państwami w zakresie zarządzania kryzysowego. Ze względu na rosnące zagrożenia dla bezpieczeństwa ekonomicznego, wynikające ze wzmożonej działalności Chin w regionie Indo-Pacyfiku, Francja, ale również

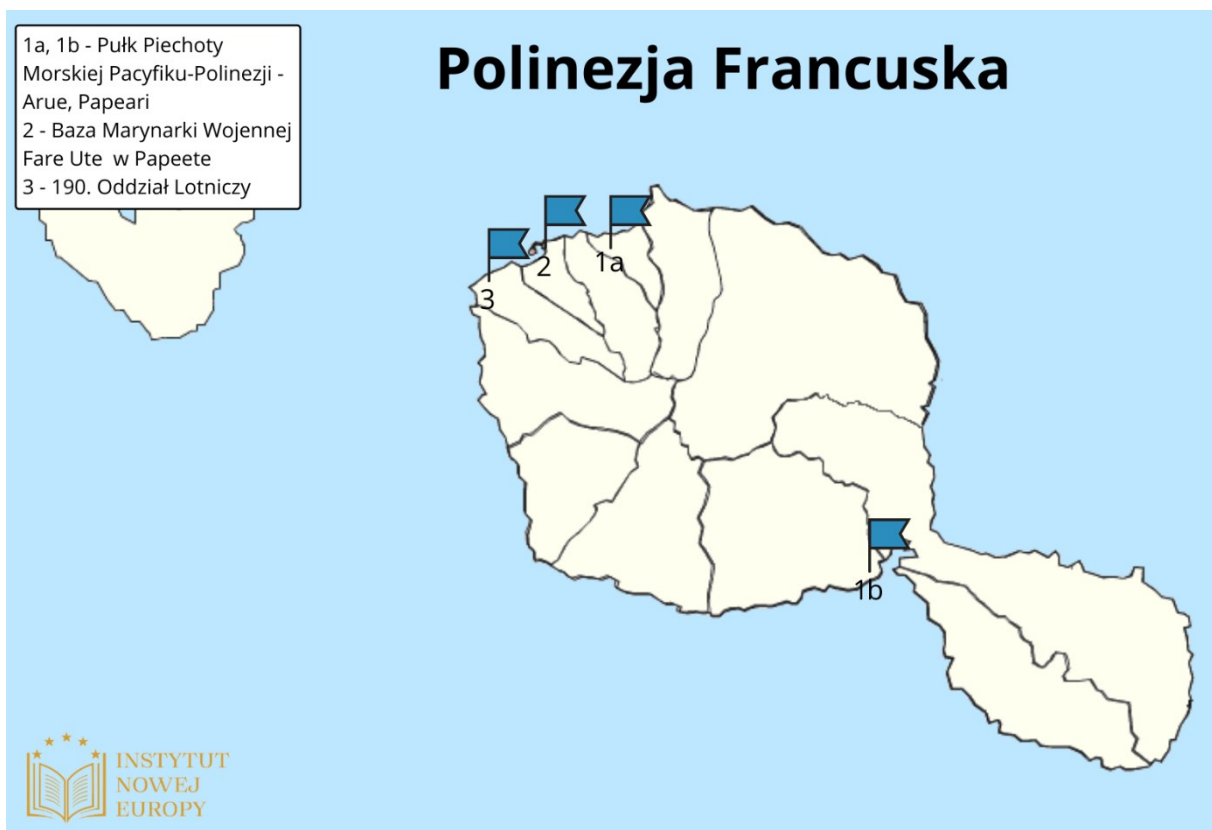
⁵⁵ *Le régiment d'infanterie de Marine du Pacifique-Polynésie*, op. cit.

⁵⁶ Ministère des Armées, *Les forces armées de Polynésie française*, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/polynesie-francaise/dossier/les-forces-armees-de-polynesie-francaise>, dostęp: 10.04.2021.

⁵⁷ É.Tenenbaum, *Confettis d'empire ou points d'appui ? L'avenir de la stratégie française de présence et de souveraineté*, Focus Stratégique, <https://www.ifri.org/fr/publications/etudes-de-lifri/focus-strategique/confettis-dempire-points-dappui-lavenir-de-strategie>, dostęp: 23.04.2021.

Australia i Nowa Zelandia powinny rozważyć uzupełnienie porozumienia o nowe wyzwania geostrategiczne. Ponadto Paryż powinien zastanowić się nad intensyfikacją współpracy militarnej z krajami należącymi do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ang. *Association of South-East Asian Nations, ASEAN*), poprzez organizację wspólnych misji szkoleniowych oraz zwiększony eksport broni, tak jak ma to miejsce m.in. w przypadku Malezji⁵⁸. Francja powinna również ograniczyć koszty związane z utrzymaniem obecności wojskowej w regionie, poprzez zaproponowanie państwom sojusznicy współobecności wojskowej oraz udostępnienie swojej infrastruktury w zamian za podział kosztów jej utrzymania. Taką współpracę może zaoferować m.in. przedstawicielom grupy QUAD.

Warto uwzględnić również zmiany klimatyczne, które mogą w znaczny sposób wpłynąć na francuską strategię militarną. W wyniku globalnego ocieplenia poziom morza wzrasta o ok. 12 mm w ciągu roku⁵⁹, co zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia klęsk żywiołowych. Może to zagrozić zarówno morskim, jak i lądowym misjom wojskowym Francji.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Ibidem.

PRZYSZŁA ROLA FRANCJI W REGIONIE INDO-PACYFIK

Dla państw regionu Francja jest partnerem, który ma wiele do zaoferowania w zakresie wsparcia dyplomatycznego, gospodarki i bezpieczeństwa. Władze w Paryżu konsekwentnie zwiększają zaangażowanie w regionalne partnerstwa, dialogu międzyrządowego i ćwiczeń, unikając jednocześnie jednoznacznego opowiedzenia się po stronie Stanów Zjednoczonych czy formatu QUAD (ang. *Quadrilateral Security Dialogue*) w rywalizacji z Chinami. Z tego względu władze w Paryżu nie posługują się koncepcją „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” promowaną przez USA i Japonię, gdyż postrzegana jest ona jako nadmiernie antychińska. Francja dostrzega ryzyka wynikające ze wzrostu potęgi Chin, o czym świadczą symboliczne misje na Morzu Południowochińskim czy w Cieśninie Tajwańskiej, a także wspólne ćwiczenia z marynarkami państw regionu. Jednocześnie Paryż reprezentuje podejście zakładające konieczność pragmatycznej współpracy z władzami w Pekinie i wywieranie presji, by realizowały one funkcję „odpowiedzialnego udziałowca”. Dążenie do utrzymania strategicznej autonomii w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi i preferowanie mniej konfrontacyjnego kursu względem Pekinu przekłada się na bardziej elastyczne stanowisko, zdecydowanie bliższe państwom ASEAN. Francja jest cennym partnerem politycznym dla wszystkich państw regionu, wliczając w to Chiny, z uwagi na kluczowe znaczenie w kształtowaniu polityki Unii Europejskiej.

Zdolności marynarki wojennej Francji, bazy wojskowe na dwóch krańcach Indo-Pacyfiku oraz partnerstwa wojskowe z państwami regionu predestynują ten kraj do aktywnej roli w ćwiczeniach morskich oraz operacjach zarządzania kryzysowego. Złożone stanowisko Francji względem rywalizacji USA-Chiny, sprawia, że w większości przypadków ćwiczenia te nie generują nadmiernych napięć w kontaktach z Pekinem. W miarę narastania napięć w relacjach między państwami QUAD a Chinami coraz trudniejsze będzie zachowanie przez Francję elastycznego stanowiska. Pełna neutralność może utrudnić relacje z sojusznikami USA, a większe zaangażowanie na rzecz „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” z dużym prawdopodobieństwem doprowadzi do wzrostu napięć politycznych i ekonomicznych z Chinami.

W wymiarze dyplomatycznym Francja będzie dążyć do rozwijania strategicznych partnerstw z Australią, Indiami i Japonią oraz promowania aktywnego udziału francuskiego przemysłu w modernizacji sił zbrojnych państw regionu. Z tego punktu widzenia kluczowe jest zabezpieczenie istniejących i przyszłych kontraktów z Indiami, Australią i państwami ASEAN, głównie z Malezją, Indonezją i Wietnamem. Potencjał technologiczny Francji w obszarze energii odnawialnych, infrastruktury, przemysłu i usług sprzyjać będzie rozwijaniu współpracy inwestycyjnej z Państwami ASEAN i Azji Południowej, które stoją u progu transformacji transportowej i energetycznej. Dla francuskich koncernów udział w procesie budowy wysokiej jakości infrastruktury stanowi szansę na lukratywne kontrakty i wsparcie ekspansji zagranicznej własnych przedsiębiorstw w obszarze *connectivity*.

REUNION & MAJOTTA

Reunion jest wyspą wulkaniczną leżącą w Afryce Wschodniej w archipelagu Maskarenów na Oceanie Indyjskim. Wyspa pozostaje stale zamieszkała od XVII w., kiedy osiedlili się na niej Portugalczycy, Francuzi i Malgaszczycy. W 1638 r. Francja oficjalnie złożyła roszczenia o wyspę, 25 lat później rozpoczęto proces kolonizacji. W 1879 r. ostatecznie nadano wyspie nazwę *Île de la Réunion*. Do 1869 r., tj. do momentu otwarcia Kanału Sueskiego, wyspa pozostawała przystankiem na szlaku handlowym do Indii Wschodnich, jednak po uruchomieniu Kanału doszło do zmniejszenia ruchu morskiego w południowej części Oceanu Indyjskiego, a strategiczne znaczenie handlowe wyspy w znaczny sposób się zmniejszyło. Od 1946 r. Reunion jest departamentem zamorskim i regionem administracyjnym Francji.

Na Majottę pierwsi Europejczycy przyплыли w XV w. i stworzyli miejsce zaopatrujące kupców podróżujących do Indii w najpotrzebniejsze towary. W 1841 r. Majotta została kolonią francuską, natomiast od 1979 r., po wielu plebiscytach oraz konfliktach wewnętrznych, oficjalnie przynależy do Republiki Francuskiej. Jej status został uregulowany dopiero w 2011 roku, kiedy nadano wyspie tytuł departamentu zamorskiego.

Siły Zbrojne w południowej części Oceanu Indyjskiego (fr. *les Forces armées dans la zone sud de l’Océan Indien*)

Siły Zbrojne w południowej części Oceanu Indyjskiego (fr. *les Forces armées dans la zone sud de l’Océan Indien*, FAZSOI) należą do Wysuniętych Wojsk Obrony Terytorium. FAZSOI gwarantują bezpieczeństwo ww. obszaru oraz prowadzą współpracę regionalną z lokalnymi państwami w ramach Komisji Oceanu Indyjskiego (fr. *la Commission de l’océan Indien*, COI) i Wspólnoty Rozwoju Afryki Południowej (fr. *la Communauté de développement d’Afrique australe*, CDAA). FAZSOI stanowią podstawę bezpieczeństwa regionu, zapewniając nadzór nad wyłącznymi strefami ekonomicznymi okolicznych wysp. Podlegający im stały rejon odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP) obejmuje 10 państw Afryki Południowej oraz 4 państwa wchodzące w skład Komisji Oceanu Indyjskiego⁶⁰. W 2011 r. powstała Baza Obronna Reunion-Majotta (fr. *la Base de Défense La Réunion – Mayotte*), wspierająca misje prowadzone przez FAZSOI. Na Majotcie funkcjonuje urząd Dowództwa Żandarmerii (fr. *le Commandement de la gendarmerie de Mayotte*), liczący 170 żołnierzy⁶¹.

⁶⁰ W skład ZRP wchodzi: Komory, Madagaskar, Mauritius, Seszele, Republika Południowej Afryki, Mozambik, Botswana, Zimbabwe, Tanzania, Malawi, Suazi, Lesotho, Namibia oraz Zambia.

⁶¹ Préfet de Mayotte - Les services de l’État à Mayotte, *Commandement de Gardarmerie*, <https://www.mayotte.gouv.fr/Politiques-publiques/Prevention-des-risques-et-securite/Securite/Securite-publique/Commandement-de-Gendarmerie>, dostęp: 16.03.2021.

W skład FAZSOI wchodzi trzy rodzaje Sił Zbrojnych, w których służy 1 600 żołnierzy i ponad 300 pracowników cywilnych⁶². Na Siły Zbrojne w południowej części Oceanu Indyjskiego składają się:

- **2. Pułk Spadochroniarzy Piechoty Morskiej** (fr. *le 2e régiment de parachutistes d'infanterie de Marine, 2e RPIMa*), który stacjonuje w bazie Paoli w Plaine-des-Cafres w Reunion.
- **Majotyjski oddział Legii Cudzoziemskiej** (fr. *le détachement de Légion étrangère de Mayotte, DLEM*) skoszarowany w Dzaoudzi.
- **Baza Marynarki Wojennej w Reunion**, której siedziba znajduje się w mieście Port-des-Galets. Stacjonuje w niej wielozadaniowy okręt „Champlain” i dwie fregaty obserwacyjne „Nivôse” (F732) i „Floréal”, na których znajduje się śmigłowiec „Panther”. Ponadto francuskie wojsko ma do dyspozycji lodołamacz „L’Astrolabe” oraz polarny okręt patrolowy „Malin”.
- **Baza Marynarki Wojennej na Majotcie**, która dysponuje dwoma przybrzeżnymi łodziami motorowymi „Verdon” (P602) i „Odet” (P611), barką transportową CTM13, holownikiem przybrzeżnym „Morse” oraz łodzią przechwytną „Vetiver”⁶³.
- **Oddział Sił Powietrznych DA 181** (fr. *le détachement air DA 181*), w którego skład wchodzi eskadra transportowa ET50 (fr. *l’escadron de transport ET50*) wyposażona w dwa samoloty CASA C-295, stacjonujące na międzynarodowym lotnisku Roland Garros w Reunion.

W skład FAZSOI wchodzi również:

- oddziały Przystosowanej Służby Wojskowej (fr. *le Service Militaire Adapté, SMA*), znajdujące się zarówno w Reunion, jak i na Majotcie. Stanowią one system integracji społeczno-zawodowej, odpowiadający za szkolenie młodzieży. Ma on przygotowywać ją do służby wojskowej,
- Grupa Wsparcia Bazy Obrony Reunion-Majotta (fr. *le Groupement de Soutien de la Base de Défense La Réunion - Mayotte, GSBdD*), która zapewnia koordynację operacyjną oraz administracyjną pomiędzy wszystkimi rodzajami sił zbrojnych wojsk FAZSOI,
- Centrum Doszkalania Tropikalnego (fr. *le Centre d’aguerrissement tropical, CATR*) z siedzibą w Saline-les-Bains, w którym w ramach współpracy regionalnej, szkolone są zagraniczne siły zbrojne, m.in. Botswany, Madagaskaru, Mauritiusa, Seszeli oraz Zambii⁶⁴,
- Centrum Szkolenia i Doszkalania Żeglarskiego (fr. *le Centre d’instruction et d’aguerrissement nautique, CIAN*), w którym swoje umiejętności mogą rozwijać jednostki Marynarki Wojennej.

⁶² Ministère des Armées – Opérations, *Les Forces armées dans la zone sud de l’Océan Indien*, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/la-reunion-mayotte/dossier/les-forces-armees-dans-la-zone-sud-de-l-ocean-indien>, dostęp: 17.03.2021.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ministère des Armées – Communauté Défense, *FAZSOI : l’armée mauricienne en stage au centre d’aguerrissement tropical de La Réunion*, <https://www.defense.gouv.fr/actualites/communaute-defense/fazsoi-l-armee-mauricienne-en-stage-au-centre-d-aguerrissement-tropical-de-la-reunion>, dostęp: 17.03.2021.

Do najważniejszych zadań FAZOIS należy ochrona interesów Francji w jej ZRP, zapewnianie bezpieczeństwa w południowej części Oceanu Indyjskiego, pomoc ludności cywilnej w przypadku klęsk żywiołowych, prowadzenie szkoleń dla jednostek francuskich i zagranicznych w CATR oraz CIAN, współpraca z państwami regionu oraz udział w operacjach wojskowych. FAZSOI stale kontroluje okolice pozostałych wysp regionu, także tych niezamieszkałych, tj. Europa, Juan de Nova czy grupę wysp Glorieuses, wspomagając w ten sposób pracę lokalnej policji w zakresie zwalczania piractwa, nielegalnych połowów i imigracji, a także poszukiwania i pomocy osobom zaginionym.

W przeciwieństwie do operacji Sił Zbrojnych na Antylach i w Gujanie, FAZOIS aktywnie uczestniczy w próbach rozwiązania kryzysów politycznych okolicznych państw, m.in. Republiki Dżibuti (*Operacja Iskoutir*), Rwandy (*Operacja Turquoise*), czy Związku Komorów (*Operacje Oside, Azalée*). W 2000 r. FAZOIS prowadził działania pomocowe na Madagaskarze, po przejściu cyklonów Eline i Gloria.

Od 8 grudnia 2008 r. trwa misja Atalanta, w ramach której FAZSOI walczy z piractwem u wybrzeży Somalii. W misji biorą udział także siły zbrojne innych państw, m.in. Niemiec, Belgii, Wielkiej Brytanii czy Portugalii. W grudniu 2020 r. operację przedłużono do dnia 31 grudnia 2022 r. oraz rozszerzono jej mandat o walkę z nielegalnym handlem bronią, narkotykami oraz monitorowanie nielegalnej działalności na morzu. Dzięki misji udało się znacząco ograniczyć liczbę ataków pirackich.

Wnioski i rekomendacje

Ocean Indyjski jest dla Francji jednym z kluczowych obszarów ze względów ekonomicznych. Podlega jej rozległy obszar wyłącznej strefy ekonomicznej, co zapewnia Republice Francuskiej kontrolę nad zasobami morskimi oraz wszelkimi dostępnymi złożami naturalnymi. Wyspy znajdujące się na Oceanie Indyjskim są kluczowe z przyczyn geostrategicznych. Ze względu na trwającą od lat rywalizację między Stanami Zjednoczonymi, Chinami, Rosją, Australią i Indiami, Republika Francuska podejmuje działalność mającą zapewnić bezpieczeństwo swoich interesów oraz utrzymać stabilność w regionie. Obejmuje to przede wszystkim ochronę ludności francuskiej, zapewnienie swobody szlaków morskich oraz walkę z piractwem. Co ważne, Francja współpracuje z Indiami, a oba państwa organizują wspólne ćwiczenia wojskowe, prowadzą badania na rzecz rozwoju cywilnej technologii jądrowej⁶⁵ oraz wymieniają się doświadczeniami w zakresie zwalczania terroryzmu.

Reunion i Majotta to idealne punkty do nawigacji i rekonesansu Oceanu Indyjskiego oraz Morza Arabskiego. Nawet nie posiadając znacznych komponentów wojskowych, ale regularnie kontrolując zachodzące zmiany w pobliżu francuskich baz, możliwe jest zaangażowanie w wybranych teatrach działań. Wiąże się to zarówno z pomocą humanitarną, wojskową misją specjalną, jak i przeprowadzeniem treningu z partnerem zagranicznym. Jest to szczególnie widoczne w rodzajach utrzymywanych i szkolonych wojsk, jak i posiadanym sprzętem,

⁶⁵ Ambassade de France en Inde, *Coopération nucléaire civile bilatérale*, <https://in.ambafrance.org/Cooperation-nucleaire-civile,7531>, dostęp: 17.03.2021.

co umożliwi działania w każdych warunkach, operując na lądzie, wodzie i w powietrzu. Wydaje się, że te dwa francuskie departamenty zamorskie są idealne nie tylko do stałych zadań ochronnych, ale także udzielania pomocy państwom w regionie, co bezsprzecznie pozytywnie wpływa na międzynarodowy odbiór Francji.

Francja, na podstawie własnych interesów strategicznych w zachodniej części Oceanu Indyjskiego, powinna zacieśnić współpracę morską z Indiami, proponując m.in. wspólne manewry w Kanale Mozambickim, będącym jednym z głównych szlaków żeglugowych między Bliskim Wschodem a Oceanem Atlantyckim. Innym ważnym aspektem dla obu krajów jest wspólna walka z piractwem i kontrola portów. Działalność V Republiki nie może jednak ograniczać się do kwestii militarnych, gdyż pojawia się okazja do nawiązania bliższej współpracy ekonomicznej między Reunionem a Indiami. Co więcej, Francja może globalnie rozwijać swoją gospodarkę przy wykorzystaniu terytoriów zamorskich, angażując się w poszczególnych regionach nie tylko wojskowo, ale także gospodarczo i społecznie. W celu podtrzymania swojej pozycji Republika Francuska powinna zwiększać swoją obecność na Oceanie Indyjskim oraz określić, jak może wyglądać potencjalny konflikt w tym regionie, w którym wzięłaby udział.

Pierwszym z wyzwań są południowe kraje kontynentu afrykańskiego. Ważną kwestią dla francuskiej strategii jest konsolidacja stosunków z krajami południowej Afryki w celu kontroli sytuacji regionalnej. Upadek państw somalijskiego oraz jemeńskiego⁶⁶ pokazał, że poprzez rozmieszczenie swoich wojsk Chiny, Rosja czy USA, rozszerzają swoją strefę wpływów. Dodatkowym zagrożeniem są również inwestycje w ramach chińskiego Nowego Jedwabnego Szlaku. Handlowa współpraca oraz wielkie zaangażowanie kapitałowe, uzależniają kraje afrykańskie uczestniczące w projekcie, co w przyszłości może być wykorzystane w celach militarnych przez Chińską Republikę Ludową. To zjawisko pokazuje, że w krótszej perspektywie Francja musi się skupić na współpracy militarnej, angażując jak największą liczbę państw afrykańskich, jednak w dłuższej perspektywie kluczowe są również inwestycje ekonomiczne, które ograniczą w znaczny sposób chińską strategię inwestycyjną. Republika Francuska powinna również przyczyniać się do konsolidacji oraz rozwoju ekonomicznych relacji indyjsko-afrykańskich, co pozwoli na stworzenie stabilnej struktury regionalnej. Kluczowe dla Francji jest również rozwiązanie problemu roszczeń krajów afrykańskich do jej terytoriów zamorskich, które w poszczególnych przypadkach są wspierane przez Organizację Narodów Zjednoczonych⁶⁷, aby móc nawiązać stabilne i długofalowe relacje.

Drugim wyzwaniem jest pogłębienie rozwoju z Indiami. Dotychczasowa współpraca francusko-indyjska przebiega pozytywnie. Należy wspomnieć między innymi o wspólnych ćwiczeniach wojskowych, wymianie informacji wywiadowczych, sprzedaży sprzętu wojskowego, m.in. myśliwców „Rafale” oraz okrętów podwodnych „Scorpène”⁶⁸, jak również

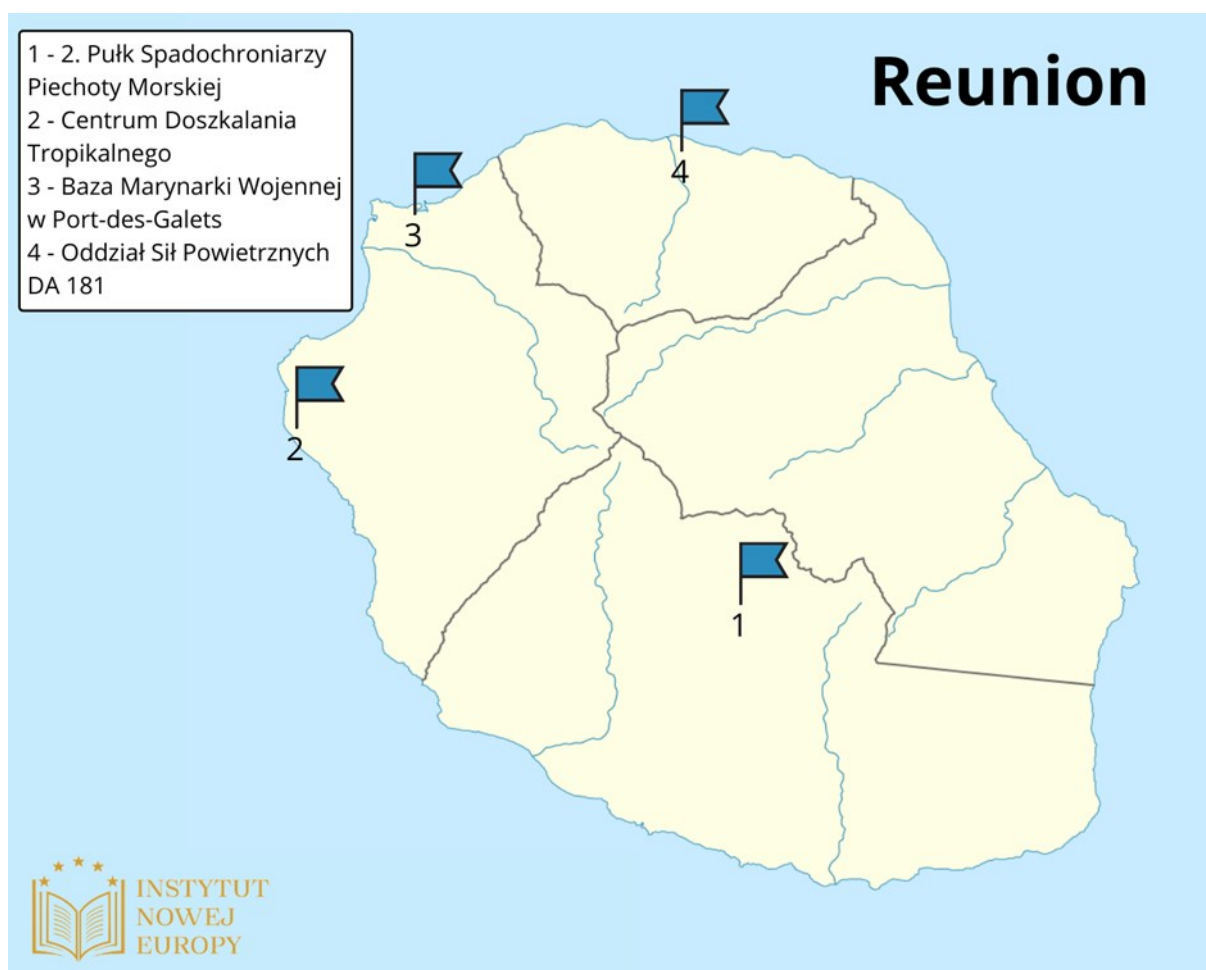
⁶⁶ Association nationale des croix de guerre et de la valeur militaire, *L'Océan Indien : enjeux stratégiques et militaires*, <https://www.boulevard-exterieur.com/Les-territoires-francais-de-l-Ocean-indien.html>, dostęp: 05.05.2021.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Hérodote, *La France et les enjeux stratégiques de l'océan Indien*, <https://www.cairn.info/revue-herodote-2012-2-page-21.htm>, dostęp: 05.05.2021.

o zapewnieniu gwarancji bezpieczeństwa na akwenie Oceanu Indyjskiego oraz Morza Arabskiego przez oba państwa. Niemniej jednak warto poszerzyć tę kooperację o aspekty cywilne, takie jak wspólne inwestycje strategicznych firm obu państw, czy wymiana studencka krajów Oceanu Indyjskiego⁶⁹, umożliwiająca nawiązanie więzi społecznych. Dla tych dwóch państw kluczową kwestią jest również regulowanie wpływów poszczególnych mocarstw regionalnych w tym m.in. Iranu. Warto też pamiętać, że Francja utrzymuje relacje zarówno z Indiami, jak i z Pakistanem, co pozwala sądzić, że mogłaby w znacznym stopniu ograniczyć eskalację konfliktu pomiędzy tymi dwoma krajami, szczególnie w basenie Oceanu Indyjskiego. Niemniej jednak podejmowane działania wymagają bardzo rozważnego podejścia.

Podsumowując, im więcej relacji Francja stworzy na płaszczyźnie militarnej, ekonomicznej i cywilnej z aktorami obecnymi na Oceanie Indyjskim, tym bardziej te kraje będą współzależne, co automatycznie prowadzi do stabilizacji i rozwoju regionalnego oraz zwiększa francuskie wpływy.

⁶⁹ Jest to autorski pomysł prezydenta Francji Emmanuela Macrona.

DŻIBUTI

Dżibuti uzyskało niepodległość od Francji w następstwie przeprowadzonego w 1977 r. ogólnonarodowego referendum. Aż 94% społeczeństwa dżibutyjskiego wyznaje islam⁷⁰, a językami urzędowymi są zarówno arabski, jak i francuski.

Zważywszy na swoje wyjątkowe położenie geograficzne, na styku Morza Czerwonego i Zatoki Adeńskiej, Dżibuti jest światowym liderem pod względem liczby zagranicznych baz wojskowych. Na jego terytorium stacjonują wojska Chin, Stanów Zjednoczonych, Włoch⁷¹, Japonii⁷² oraz Francji. Lokalizacja Dżibuti pozwala na kontrolę sytuacji w Afryce Środkowo-Wschodniej i na Bliskim Wschodzie oraz stanowi kluczowy punkt logistyczny dla realizacji zadań na Morzu Arabskim i Oceanie Indyjskim. Pomimo niewielkiego terytorium, państwo to odgrywa także niezwykle istotną rolę w międzynarodowym handlu morskim. Wynika to z jego położenia geograficznego, przy jednym z najistotniejszych szlaków handlowych świata, który przebiega przez cieśninę Bab al-Mandab oraz Kanał Sueski. Po drugiej stronie cieśniny znajduje się Jemen, kraj wyjątkowo niestabilny w wyniku trwającej od 2015 r. wojny domowej oraz funkcjonujących

⁷⁰ *Djibouti 2019 International Religious Freedom Report*, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/DJIBOUTI-2019-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf>, dostęp: 16.03.2021.

⁷¹ Ministry of Defence, *Minister Guerini concluded his two-day visit in the Horn of Africa, where he met with Somaly and Djibouti authorities*, https://www.difesa.it/EN/Primo_Piano/Pagine/Minister-Guerini-concluded-his-two-day-visit-in-the-Horn-of-Africa.aspx, dostęp: 03.06.2021.

⁷² Ambassade de France au Japon, *Entraînement franco-japonais d'intervention en milieu maritime à Djibouti*, <https://jp.ambafrance.org/Entraînement-franco-japonais-d-intervention-en-milieu-maritime-a-Djibouti>, dostęp: 03.06.2021.

na jego terytorium licznych organizacji terrorystycznych. Jakiegokolwiek blokady w przepływie towarów przez cieśninę przyniosłyby ogromne straty finansowe dla wielu państw i organizacji. W 2018 r. przez cieśninę Bab al-Mandab transportowano dziennie 6,2 mln baryłek rafinowanej ropy naftowej do Europy, Stanów Zjednoczonych i Azji, co stanowiło około 9% całości ropy transportowanej drogą morską⁷³.

Siły francuskie stacjonujące w Dżibuti (fr. *les forces françaises stationnées à Djibouti*)

Ze względu na potrzebę ochrony szlaków handlowych na Morzu Czerwonym, Francja postrzega Dżibuti jako niezwykle istotne dla utrzymania swoich wpływów międzynarodowych. Kwestia ta została podkreślona w wytycznych Białej Księgi Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego z 2013 roku⁷⁴, która wymienia ten region jako jeden z francuskich priorytetów. Początkowo kooperacja pomiędzy krajami opierała się na zasadach wojskowej współpracy z 1977 roku⁷⁵. Współcześnie obecność sił francuskich reguluje Traktat o współpracy obronnej z grudnia 2011 roku⁷⁶.

Siły francuskie stacjonujące w Dżibuti (fr. *les Forces françaises stationnées à Djibouti*, FFDj) stanowią zaawansowaną bazę operacyjną (fr. *la base opérationnelle avancée*, BOA), co umożliwia im natychmiastową reakcję w przypadku wszelkich kryzysów na terenie Oceanu Indyjskiego lub Bliskiego Wschodu. Jako BOA, działalność FFDj koncentruje się na:

- wspieraniu działań w terenie, w szczególności poprzez umożliwienie bezpiecznego przemieszczania sił (transport, wycofywanie, pomoc humanitarna),
- zapewnianiu wsparcia logistycznego dżibutyjskim siłom powietrznym oraz kontyngentom państw sojusznicznych zaangażowanych w regionie,
- wsparciu militarnym w przypadku kryzysów w państwach sąsiedzkich,
- zapewnianiu obecności wojskowej zdolnej do ochrony francuskich obywateli w rejonie stałej odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP), który rozciąga się na Sudan, Sudan Południowy, Ugandę, Kenię, Somalię, Etiopię, Erytreę i Jemen⁷⁷.

Bezpośredni nadzór nad dowództwem FFDj (fr. *le commandement des Forces françaises stationnées à Djibouti*, COMFOR) i bazą obronną (fr. *le commandement de la base de défense*, COMBdD) sprawuje szef Sztabu Generalnego francuskich Sił Zbrojnych. W 1978 r. siły stacjonujące w Dżibuti liczyły 4 300 żołnierzy⁷⁸. Na przestrzeni lat ich liczba stopniowo spadała.

⁷³ U.S Energy Information Administration, *The Bab el-Mandeb Strait is a strategic route for oil and natural gas shipments*, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=41073>, dostęp: 19.03.2021.

⁷⁴ Livre blanc sur la Défense et la Sécurité nationale 2013, str. 55, file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Livre-blanc-sur-la-Defense-et-la-Securite-nationale%202013.pdf, dostęp: 09.06.2021.

⁷⁵ Assemblée nationale, <https://www.assemblee-nationale.fr/12/rapports/annexe-r1714.pdf>, dostęp: 18.03.2021.

⁷⁶ Légifrance, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000028937046>, dostęp: 18.03.2021.

⁷⁷ Ministère des Armées, *Les forces françaises prépositionnées*, <https://www.defense.gouv.fr/content/download/466302/7428994/DOSSIER%20-%20Forces%20pr%C3%A9positionn%C3%A9es.pdf>, dostęp: 07.05.2021.

⁷⁸ Cairn Info, <https://www.cairn.info/revue-les-champs-de-mars-2018-1-page-231.htm#no2>, dostęp: 19.03.2021.

W 2000 r. stacjonowało tam 2 000⁷⁹ żołnierzy i pracowników cywilnych, zaś obecnie – 1 450 żołnierzy⁸⁰. Mniejsza liczba rozmieszczonych sił wynika z zaangażowania międzynarodowego innych państw w regionie oraz wykorzystywania przez Republikę Francuską misji morskich. Wśród jednostek wojskowych FFDj znajdują się:

- **5. Pułk Uzbrojenia Zamorskiego** (fr. *le 5e régiment interarmes d'outre-mer*, 5e RIAOM), wyposażony m.in. w opancerzony samochód rozpoznawczy „AMX 10 RC”, transporter opancerzony „Véhicule de l'Avant Blindé”, moździerz 120 mm MO-120-RT-61. Pułk stacjonuje na terytorium Dżibuti od 1969 r., od 2011 r. mieści się w Quartier Monclar⁸¹.
- **Oddział Lekkiego Lotnictwa Wojskowego** (fr. *le Détachement de l'aviation légère de l'armée de Terre*, DETALAT), wyposażony w cztery śmigłowce „Puma” i trzy „Gazelle”⁸².
- **188. Baza Lotnicza „Colonel Emile Massart”** (fr. *la base aérienne 188*, BA 188) z czterema samolotami myśliwskimi „Dassault Mirage 2000-5”, jednym samolotem transportowym „CASA” i trzema helikopterami „Puma”. Baza znajduje się przy porcie lotniczym Dżibuti-Ambouli.
- **Baza Marynarki Wojennej „Héron”** (fr. *la Base Navale du Heron Djibouti*), w skład której wchodzi około 100 marynarzy⁸³, jest wojskowym punktem logistycznym dla statków prowadzących operacje na Oceanie Indyjskim. Utrzymuje również kontyngent komandosów do szkolenia i walki z piractwem w stałym rejonie odpowiedzialności. W ramach współpracy bilateralnej marynarka wojenna FFDj zapewnia wsparcie jej dżibutyjskiemu odpowiednikowi.
- **Ośrodek szkolenia bojowego i doświadczalnego na pustyni Dżibuti** (fr. *le Centre d'Entraînement au Combat et d'Aguerissement au désert de Djibouti*, CECAD), którego celem jest wzmacnianie operacyjnych zdolności bojowych na terenach pustynnych. Dotychczas w szkoleniach prowadzonych przez ośrodek uczestniczyły m.in. jednostki z Kenii, Ugandy czy Stanów Zjednoczonych⁸⁴.

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ Ministère des Armées, *Carte des opérations et missions militaires*, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/carte-des-operations-et-missions-militaires?fbclid=IwAR2zj9uUCitNi-CfXMoZz0_5356sWtwHzxZpuH_YedkXexekMWDmzwpTIGo, dostęp: 25.03.2021.

⁸¹ État-Major Spécialisé pour l'Outre-Mer et l'Étranger, Ministère des Armées, <https://www.emsome.terre.defense.gouv.fr/index.php/fr/regiments-ft-ome/135-5e-riaom?showall=1>, dostęp: 26.04.2021.

⁸² Ministère des Armées, *les forces françaises stationnées à Djibouti*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-est/forces-francaises-stationnees-a-djibouti/dossier-de-reference/les-forces-francaises-stationnees-a-djibouti>, dostęp: 26.04.2021.

⁸³ Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/actualites/international/ffdj-la-base-navale-de-djibouti-point-d-appui-strategique-dans-l-ocean-indien>, dostęp: 18.03.2021.

⁸⁴ Le Point, *Le Centre français d'aguerrissement désert d'Arta, un test d'audace*, https://www.lepoint.fr/societe/le-centre-francais-d-aguerrissement-desert-d-arta-un-test-d-audace-11-02-2021-2413606_23.php, dostęp: 08.06.2021.

Poza siłami lądowymi i powietrznymi, w ramach FFDj funkcjonują liczne wydziały i służby pomocnicze. Należą do nich:

- oddział Żandarmerii Prévôtal (fr. *la gendarmerie prévôtale*),
- wspólny personel sztabu Sił Zbrojnych (fr. *l'état-major interarmées*, EMIA),
- Grupa Wsparcia Bazy Obronnej (fr. *le groupement de soutien de la base de défense*, GSBdD),
- oddział Zarządzania Operacyjnego (fr. *le détachement d'instruction opérationnelle*, DIO),
- Sekcja ds. Środowiska Operacyjnego (fr. *la section d'environnement opérationnel*, SEO),
- Dyrekcja ds. Infrastruktury Obronnej (fr. *la Direction d'Infrastructure de la Défense*, DID),
- Wojskowy Korpus Medyczny (fr. *le Service de Santé des Armées*, SSA),
- Wspólny Korpus ds. Amunicji (fr. *le Service Interarmées des Munitions*, SIMu),
- Wspólna Dyrekcja ds. Sieci Infrastruktury i Systemów Informacji (fr. *la Direction Interarmées des Réseaux d'Infrastructure et des systèmes d'Information*, DIRSI).

Działalność FFDj rozciąga się również na terytoria siedmiu innych państw: Erytrei, Etiopii, Jemenu, Kenii, Somalii, Sudanu i Ugandy. Współpraca między nimi opiera się na kontroli integralności terytorialnej (lądowej, morskiej i powietrznej) państw oraz wspieraniu misji międzynarodowych, takich jak prowadzona przez Unię Europejską od 2008 r. operacja Atalanta przeciwko piractwu w Zatoce Adeńskiej. W ramach misji FFDj przyjmują oddziały hiszpańskie i niemieckie oraz personel wsparcia logistycznego (ang. *Force HQ Support Area*)⁸⁵, a także zapewniają pomoc innym zagranicznym statkom biorącym udział w tej operacji.

Francuskie Siły są również odpowiedzialne za misje szkoleniowe i współpracę z siłami zbrojnymi państw partnerskich. Jako spadkobiercy programu Wzmocnienia Afrykańskich Zdolności w zakresie Utrzymania Pokoju (fr. *le Renforcement des Capacités Africaines de Maintien de la Paix*), szkolą kontyngenty państw stałego rejonu odpowiedzialności przed wyjazdami na misje międzynarodowe i pokojowe. Od 2006 r. oddział zarządzania operacyjnego FFDj prowadzi szkolenia ugandyjskich Sił Zbrojnych do misji pokojowej w Somalii w ramach operacji AMISOM⁸⁶ (ang. *African Union Mission to Somalia*).

FFDj brały udział w wielu misjach⁸⁷. Należą do nich m.in.:

- Khor Angar – operacja polegająca na zabezpieczeniu wybrzeża Dżibuti podczas konfliktu między Etiopią i Erytreą w latach 1999-2000,

⁸⁵ Ministère des Armées, *Les forces françaises stationnées à Djibouti*,

<https://www.defense.gouv.fr/espanol/operations/afrique/afrique-de-l-est/forces-francaises-stationnees-a-djibouti/dossier-de-reference/les-forces-francaises-stationnees-a-djibouti>, dostęp: 03.06.2021.

⁸⁶ Institut français des relations internationales, 2020, *Confettis d'empire ou points d'appui? L'avenir de la stratégie française de présence et de souveraineté*,

https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/tenenbaum_avenir_strategie_2020.pdf, dostęp: 16.03.2021.

⁸⁷ Ministère des Armées, *Les forces françaises stationnées à Djibouti*,

<https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-est/djibouti/dossier/les-forces-francaises-stationnees-a-djibouti>, dostęp: 14.03.2021.

- akcje pomocowe po ataku terrorystycznym na amerykański niszczyciel rakietowy USS Cole w 2000 r.,
- misja ONZ w Etiopii i Erytrei w latach 2000-2001,
- operacja pokojowa Licorne wspierająca ONZ na Wybrzeżu Kości Słoniowej w 2002 r.,
- Artemida w Demokratycznej Republice Konga w 2003 r.,
- Béryx – pomoc po tsunami w Indonezji w drugiej połowie grudnia 2004 r.,
- Ponant, Carré d’As i Tanit, mające na celu odzyskanie porwanych statków z rąk somalijskich piratów w 2008 r. i 2009 r.,
- pomoc podczas kryzysu żywnościowego w Rogu Afryki w 2011 r.,
- operacja Sangaris prowadzona w Republice Środkowoafrykańskiej w 2014 r.,
- operacja Chammal przeciwko ekspansji ISIS prowadzona w latach 2014-2015,
- ewakuacja obywateli Jemenu w 2015 r.,
- operacja antyterrorystyczna Barkhane w regionie Sahelu od 2015 r.

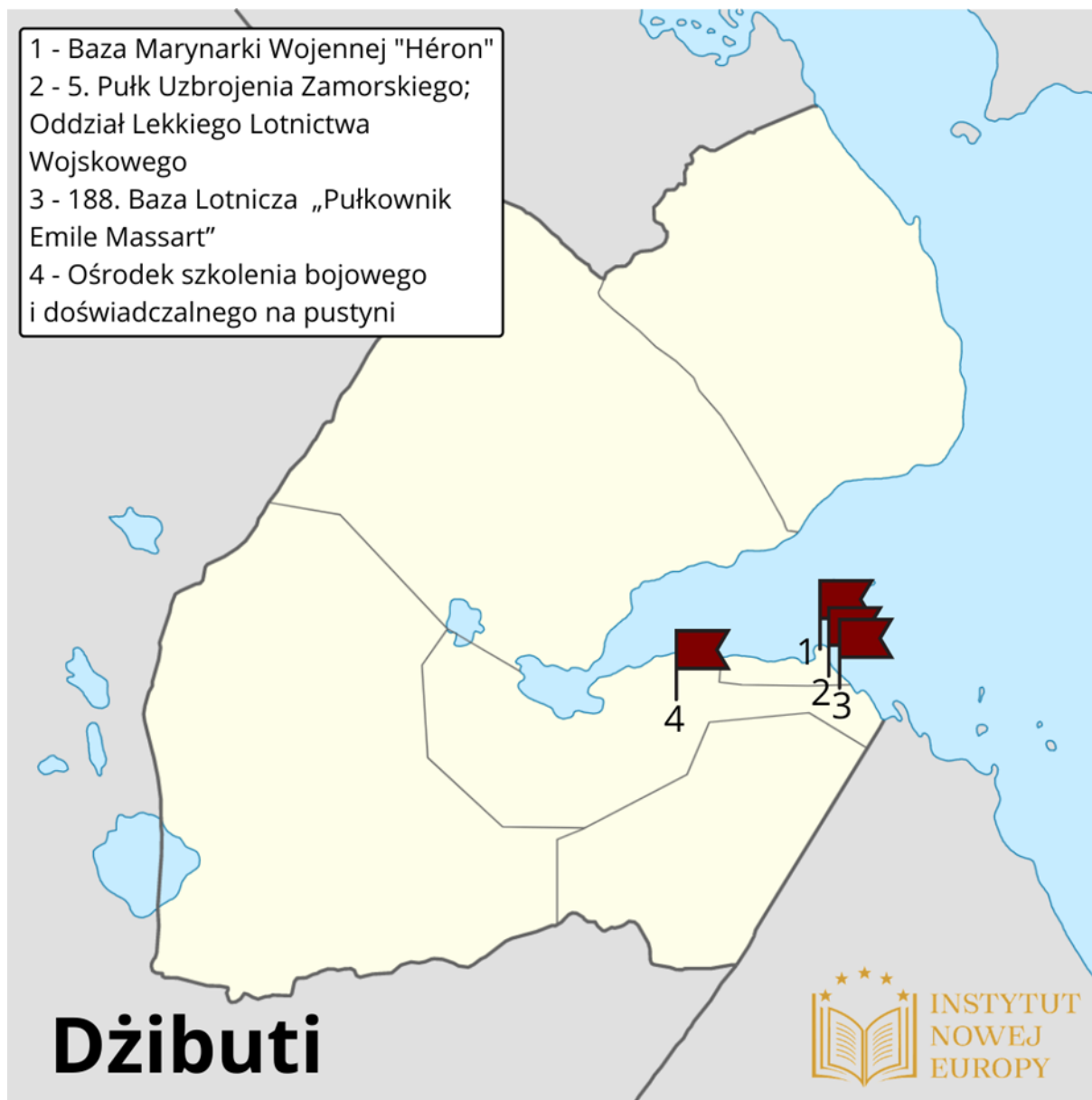
Wnioski i rekomendacje

Obecność Wysuniętych Wojsk Stałej Obecności, poza operacjami zewnętrznymi, dąży do osiągnięcia dwóch strategicznych celów. Pierwszym z nich jest zdolność do interwencji na morskich szlakach handlowych. Lokalizacja Dżibuti, łącząca Europę, Daleki Wschód, Zatokę Perską oraz Róg Afryki sprawia, iż jest to jeden z najistotniejszych morskich szlaków na świecie. Obecność francuskich Sił Zbrojnych na terenie Dżibuti ma również przyczynić się do zagwarantowania bezpieczeństwa wewnętrznego państw Zachodu. W Afryce oraz na półwyspie arabskim, w szczególności w graniczących z Dżibuti Somalii i Jemenie, występują liczne ugrupowania terrorystyczne, co zagraża stabilności całego regionu. FFDj zapewniają natychmiastową reakcję w przypadku ataków, wspierają międzynarodowe operacje w celu ograniczenia przestępczości i terroryzmu w regionie, co natomiast umożliwia ograniczenie przemieszczania się terrorystów na tereny państw Zachodu.

Dżibuti jako jedno z najmniej rozwiniętych państw na świecie wystąpiło z inicjatywą posiadania licznych baz w obrębie swojego terytorium, licząc m.in. na ochronę przed zewnętrznymi zagrożeniami. Pomimo tego, podczas starć z Erytreą w 2008 r. ani armia amerykańska, ani francuska, nie okazały wystarczającego wsparcia. Francja zgodziła się jednak na wsparcie logistyczne i wywiadowcze, aczkolwiek brak zdecydowanej reakcji militarnej z jej strony odbił piętno na stosunkach pomiędzy krajami. Ostrożność Republiki w wykorzystywaniu zasobów wojskowych na rzecz interesów Dżibuti skutkowałą rozpoczęciem negocjacji w sprawie rozmieszczenia sił zbrojnych innych państw.

Francja na przestrzeni lat stopniowo wycofywała żołnierzy i pracowników cywilnych, zmniejszając swoją obecność z 4 300 do zaledwie 1 450 osób. W związku z powyższym nie może już konkurować pod tym względem ze Stanami Zjednoczonymi, których wojsko liczy ponad

4 000 żołnierzy⁸⁸. Należy jednak zaznaczyć, że francuski potencjał militarny w Dżibuti nadal pozwala na prowadzenie skutecznych działań w regionie, a w połączeniu z innymi oddziałami w Afryce stanowi ważne ogniwo Sił Zbrojnych Republiki Francuskiej.

⁸⁸ France 24, *Djibouti-China marriage 'slowly unravelling' as investment project disappoints*, <https://www.france24.com/en/africa/20210409-djibouti-china-marriage-slowly-unravelling-as-investment-project-disappoints>, dostęp 03.05.2021.

GABON

Republika Gabońska to francuskojęzyczny, liczący 2,2 miliona mieszkańców⁸⁹, kraj w Afryce Środkowo-Zachodniej ze stolicą w Libreville. Gabon proklamował niepodległość od Francji w 1960 r.

Wraz z rozpoczęciem w 1942 r. ery nuklearnej oraz zintensyfikowaniem badań nuklearnych wzrosło zapotrzebowanie na uran. Dla Francji rozwiązaniem stały się jej afrykańskie kolonie, przede wszystkim Niger i Gabon, posiadające jego złoża⁹⁰. Francja eksploatowała gabońskie złoża uranu w latach 1957-1999, tj. do momentu spadku cen surowca na rynku; obecnie importuje surowiec z Kanady i Nigru⁹¹. W raporcie opublikowanym w 2009 r. francuska Niezależna Komisja ds. Badań i Informacji ws. Radioaktywności (fr. *la Commission de recherche et d'information indépendantes sur la radioactivité*) oszacowała, że w wyniku wieloletniego wydobywania uranu terytorium Gabonu, w szczególności gleby oraz wody gruntowe oraz budynki i lasy, są skażone radioaktywnie. Jest to wynik bezpośredniego zrzucania odpadów kopalnianych do rzeki Ngamaboungou w okresie prowadzenia działań eksploatacyjnych. Szacuje się, że z wyprodukowanych w tym czasie 7,5 mln ton odpadów radioaktywnych, 2 mln ton zostało zrzucanych do ww. rzeki.

Jednostki Wojskowe w Gabonie (fr. *les éléments français au Gabon*)

Podstawą obecności francuskich Wysuniętych Wojsk Stałej Obecności na terenie Gabonu jest podpisane w sierpniu 1960 r. porozumienie obronne⁹². Pomimo uzyskania suwerenności przez Gabon, Francja pozostawała obecna na terytorium państwa afrykańskiego przede wszystkim ze względu na występujące tam zasoby naturalne, m.in. wspomniane wyżej złoża rud uranu i bogate zasoby ropy naftowej. W 2010 r. państwa podpisały porozumienie ustanawiające partnerstwo obronne, wzmacniając tym samym współpracę wojskową⁹³.

Stacjonujące od sierpnia 1960 r. wojska francuskie w Gabonie (fr. *les troupes françaises au Gabon*) zostały przekształcone w 2007 r. na Siły Francuskie (fr. *les forces françaises au Gabon*), natomiast we wrześniu 2014 r. na Jednostki Wojskowe (fr. *les éléments français au Gabon*, EFG). Jako ośrodek współpracy regionalnej (fr. *le pôle opérationnel de coopération*, POC), EFG, wraz z Jednostkami Wojskowymi Senegalu, stanowią punkt wsparcia operacyjnego i logistycznego dla państw Afryki Zachodniej. Ponadto EFG zapewniają współpracę i szkolenia

⁸⁹ Worldometers, <https://www.worldometers.info/world-population/gabon-population/>, dostęp: 07.03.2021.

⁹⁰ N. R. Pederson, *The French Desire for Uranium and its Effects on French Foreign Policy in Africa*, <https://core.ac.uk/download/pdf/161954185.pdf>, dostęp: 04.05.2021.

⁹¹ Nuclear Threat Initiative, *France*, <https://www.nti.org/learn/countries/france/nuclear/>, dostęp: 04.05.2021.

⁹² Sénat, *Projet de loi, Portant approbation des Accords particuliers, conclus le 17 août 1960 entre le Gouvernement de la République Française et le Gouvernement de la République Gabonaise*, https://www.senat.fr/leg/1960-1961/i1960_1961_0007.pdf, dostęp: 01.03.2021.

⁹³ Sénat, *Session ordinaire de 2010-2011*, <https://www.senat.fr/rap/l10-245/l10-2451.pdf>, dostęp: 01.03.2021.

w zakresie bezpieczeństwa zbiorowego państw należących do Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Środkowej (fr. *la Communauté économique des États de l'Afrique centrale*, CEEAC), gwarantując tym samym stabilność w regionie. Zakres szkoleń jest ustalany na podstawie konsultacji z państwami partnerskimi. Stały rejon odpowiedzialności EFG obejmuje 11 państw członkowskich CEEAC⁹⁴.

Dowódca Jednostek Wojskowych w Gabonie (fr. *le Commandant les éléments français au Gabon*, COMELEF) bezpośrednio podlega szefowi Sztabu Obrony (fr. *le Chef d'état-major des armées*, CEMA). Wraz z szefami misji dyplomatycznych i attaché obrony jest on korespondentem CEEAC oraz szefów sztabów pozostałych państw członkowskich organizacji. Do jego zadań należy także prowadzenie i rozwijanie działań z państwami objętymi stałym rejonem odpowiedzialności EFG.

Stacjonujące w Libreville francuskie Jednostki Wojskowe w Gabonie liczą około 350 żołnierzy⁹⁵. Ich wsparcie dla sił zbrojnych państwa przyjmującego przybiera przede wszystkim formę szkoleń operacyjnych i technicznych przeprowadzanych zarówno w Libreville, jak i krajach partnerskich CEEAC. Przykładowo, na przełomie listopada i grudnia 2020 r., EFG przeprowadziły szkolenie dla Sił Zbrojnych Kamerunu w zakresie obsługi karabinu M21⁹⁶. Wspólne ćwiczenia mają na celu wzmocnienie zdolności operacyjnych krajów partnerskich, podwyższenie gotowości obronnej oraz poziomu bezpieczeństwa, a także wsparcie w operacjach pokojowych, takich jak Wielowymiarowa Zintegrowana Misja Stabilizacyjna ONZ w Republice Środkowoafrykańskiej (ang. *United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic*, MINUSCA). Koordynacją i prowadzeniem działań EFG oraz ich przygotowaniem operacyjnym zajmuje się Biuro ds. Kooperacji Działań (fr. *le bureau coopération activités*)⁹⁷.

Poza realizacją szkoleń Francja prowadzi z Gabonem współpracę wojskową w zakresie:

- walki z grupami terrorystycznymi,
- kontroli granic lądowych i morskich,
- operacji utrzymania pokoju,
- przygotowania operacyjnych i taktycznych szczebli dowodzenia,
- współpracy wywiadowczej,
- konserwacji wyposażenia technicznego,

⁹⁴ Angola, Burundi, Czad, Demokratyczna Republika Konga, Gabon, Gwinea Równikowa, Kamerun, Kongo, Republika Środkowoafrykańska, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca.

⁹⁵ Ministère des Armées, *Carte des opérations et missions militaires*, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/carte-des-operations-et-missions-militaires?fbclid=IwAR2zj9uUCitNi-CfXMozz0_5356sWtwHzxZpuH_YedkXexekMWDmzwpTIGo, dostęp: 01.03.2021.

⁹⁶ Ministère des Armées, *EFG : 21 cadres des forces armées camerounaises obtiennent leur diplôme « d'aide moniteur tir »*, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/afrique/afrique-centrale/gabon/actualites/efg-21-cadres-des-forces-armees-camerounaises-obtiennent-leur-diplome-d-aide-moniteur-tir>, dostęp: 01.03.2021.

⁹⁷ Ministère des Armées, <https://www.emsome.terre.defense.gouv.fr/index.php/fr/regiments-ft-ome/189-6eme-bima?showall=1>, dostęp: 21.04.2021.

- technik walk w lasach tropikalnych,
- technik walk powietrznych⁹⁸.

Na Jednostki Wojskowe w Gabonie składają się:

- **6. Batalion Piechoty Morskiej** (fr. *le 6e bataillon d'infanterie de marine*), który stacjonuje od 1975 r. w obozie Charles'a de Gaulle'a w Libreville. Prowadzi on centrum współpracy operacyjnej i doskonalenia współpracy w Afryce Środkowej, współpracując w tym zakresie ze wszystkimi państwami członkowskimi CEEAC. Jest to batalion mieszany, w którego skład wchodzi piechota, wojska pancerne, artyleria, a także oddziały specjalizujące się w prowadzeniu walk w dżungli oraz operacjach powietrznych. Jest on ukierunkowany na regionalną współpracę operacyjną, a także zapewnia ochronę praw dostępu i użytkowania dróg dla EFG oraz ochronę urzędów lądowych. Batalion dysponuje Centrum Szkoleniowym Przygotowującym do Walk na Terenach Zamorskich i Zagranicznych w Lasach Gabońskich (fr. *le centre d'aguerrissement de l'outremer et l'étranger en forêt gabonaise*), gdzie prowadzone są szkolenia dotyczące m.in. rozbrajania improwizowanych ładunków wybuchowych, operacji powietrznodesantowych oraz działań specjalnych⁹⁹. Intensywne kursy mają na celu przygotowanie do potencjalnych konfliktów, umożliwienie szybkiej reakcji, wsparcie operacji (np. Wielowymiarowej Zintegrowanej Misji Stabilizacyjnej ONZ w Mali) oraz zabezpieczenie granic lądowych i morskich m.in. w walkach z ugrupowaniami terrorystycznymi (np. Boko Haram).
- **Baza Lotnicza „Guy Pidoux”**, w której stacjonuje Jednostka Lotnicza 470 (fr. *les éléments Air 470, EA 470*), znajduje się na terenie międzynarodowego portu lotniczego Leon M'ba w Libreville. Jednostka zapewnia wsparcie logistyczne dla wojskowych statków powietrznych w zakresie ich przyjmowania lub przelotu. Na wyposażeniu Jednostki znajduje się śmigłowiec „Fennec”¹⁰⁰.

Poza siłami lądowymi i powietrznymi, w obozie Charles'a de Gaulle'a w Libreville funkcjonują liczne wydziały i służby pomocnicze. Należą do nich:

- Wspólna Dyrekcja ds. Sieci Infrastruktury i Systemów Informacyjnych (fr. *la Direction interarmées des réseaux d'infrastructure et des systèmes d'information, DIRSI*),
- Dyrekcja Zamorskiego Komisariatu Policji w Gabonie (fr. *la Direction du Commissariat d'Outre-Mer au Gabon, DICOM Gabon*),
- Dyrekcja Infrastruktury Obronnej (fr. *la Direction d'Infrastructure de la Défense, DID*),
- Wspólne Centrum Medyczne (fr. *le Centre Médical Interarmées, CMIA*),

⁹⁸ Ministère des Armées, *Les éléments français au Gabon*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-centrale/gabon/dossier/les-elements-francais-au-gabon>, dostęp: 01.03.2021.

⁹⁹ Ibidem.

¹⁰⁰ Ministère des Armées, *Les éléments français au Gabon*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-centrale/gabon/dossier/les-elements-francais-au-gabon>, dostęp: 01.03.2021.

- Oddział Wojskowy Wsparcia Paliwowego (fr. *le Détachement du Service des Essences des Armées, SEA*),
- Biuro ds. Obrony i Bezpieczeństwa Obronnego (fr. *le Poste de la Protection et de la Sécurité de la Défense, PPSD*),
- Oddział Żandarmerii Prévôtal¹⁰¹.

Jednostki Wojskowe w Gabonie stanowią dla Sił Zbrojnych Republiki Francuskiej punkt wsparcia operacyjnego i logistycznego (fr. *la Base de Soutien Interarmées de Théâtre*) w Afryce Środkowej dla przeprowadzenia operacji wojskowych oraz rotacji sił¹⁰². Obecnie ich centralną misją jest prowadzenie szkoleń dla żołnierzy państw członkowskich CEEAC oraz przygotowanie ich do ewentualnego zaangażowania w operacje militarne. Prowadzona współpraca operacyjna jest zgodna z programem budowania zdolności do utrzymywania pokoju w Afryce (fr. *le renforcement des capacités africaines de maintien de la paix*) i ma umożliwić Unii Afrykańskiej oraz wspólnotom subregionalnym dysponowanie dobrze wyszkolonymi oraz szybko reagującymi oddziałami afrykańskich sił natychmiastowego reagowania (fr. *la Force Africaine en Attente*).

Wnioski i rekomendacje

Francja utrzymuje swoją obecność wojskową w Gabonie nieprzerwanie od 1960 r. Jest to najdłużej prowadzona misja państwa na kontynencie afrykańskim¹⁰³. Francuskie zaangażowanie wynika przede wszystkim z położenia geograficznego Gabonu,

¹⁰¹ Formacja Francuskiej Żandarmerii Narodowej sprawująca funkcje policji oraz wojskowej policji sądowej na francuskich terenach zamorskich lub bazach zagranicznych i współpracująca z francuskimi siłami zbrojnymi. Do jej zadań należy przede wszystkim kontrola przestrzegania przepisów bezpieczeństwa wewnętrznego, zbieranie danych wywiadowczych, a także odnotowywanie potencjalnych zbrodni popełnianych przez lub dokonanych na francuskich siłach zbrojnych oraz prowadzenie śledztwa ws. ich sprawców. Żandarmeria Prévôtal podejmuje aktywność na polecenie władz wojskowych.

¹⁰² Ministère des Armées, EFG: *Formation des futurs prévôts gabonais de la MINUSCA*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-centrale/gabon/actualites/efg-formation-des-futurs-prevots-gabonais-de-la-minusca>, dostęp: 05.03.2021.

¹⁰³ Sénat, *Rapport*, <https://www.senat.fr/rap/l09-639/l09-6391.pdf>, str. 12, dostęp: 04.05.2021.

umożliwiającego szybką reakcję w przypadku wszelkich zagrożeń na całym kontynencie afrykańskim. Należy do nich w szczególności aktywność licznych ugrupowań terrorystycznych, które z czasem mogą przenieść swoją działalność na teren państw europejskich, a także pojawiające się wyzwania dla bezpieczeństwa dostaw handlowych transportem morskim. We Francji stała obecność wojskowa w Gabonie jest postrzegana za kluczową dla zabezpieczania interesów państwa w Afryce Środkowej.

Choć ilość żołnierzy i pracowników cywilnych francuskiego Wysuniętych Wojsk Stałej Obecności w Gabonie na przestrzeni lat stopniowo zmniejszono, dotychczas decyzji francuscy nie informowali opinii publicznej o ewentualnych planach związanych z ich wycofaniem. Jedną z głównych przyczyn kontynuacji obecności w Gabonie jest zaangażowanie Francji w misje ONZ na kontynencie afrykańskim. Ponadto poprzez szkolenia gabońskich Sił Zbrojnych Francuzi mają możliwość wykorzystywania ich do realizacji swoich interesów przy operacjach w innych krajach, z uniknięciem własnego, bezpośredniego zaangażowania. Gabon pozostaje strategicznym centrum, które umożliwia kontrolę w Afryce Środkowej oraz bezpośrednią reakcję na zagrożenie dla interesów Francji.

SENEGAL

Ze względu na położenie w najbardziej wysuniętym na zachód punkcie kontynentu oraz znajdujące się w pobliżu liczne szlaki handlowe i turystyczne, obszar obecnego Senegalu nazywany jest „Bramą do Afryki”. W okresie kolonializmu teren ten miał wysokie znaczenie strategiczne dla interesów państw europejskich, m.in. ze względu na możliwość łatwego cumowania statków do nabrzeża oraz łatwy dostęp w głąb lądu. W związku z powyższym był on przedmiotem sporów między Holandią, Francją i Wielką Brytanią.

Francja jest stale obecna na terenie Senegalu od XVII w. Początkowo obecność wynikała m.in. z prowadzonego wówczas międzynarodowego handlu niewolnikami oraz złota. W 1814 r., na mocy pokoju paryskiego, Senegal został przyłączony do Francji. Niepodległość uzyskał w kwietniu 1960 r.

Walutą zarówno Senegalu, jak i wielu innych dawnych kolonii francuskich, m.in. Wybrzeża Kości Słoniowej, jest frank CFA¹⁰⁴. Jest to jednostka wprowadzona przez Francję w 1945 r., powiązana sztywnym kursem walutowym pierwotnie z frankiem francuskim, a obecnie z euro. W wyniku dwustronnych umów, państwa, w których obowiązywał ten system,

¹⁰⁴ Frank CFA obowiązuje w: Beninie, Burkini Faso, Czadzie, Gabonie, Gwinei Bissau, Gwinei Równikowej, Kamerunie, Kongo, Mali, Nigrze, Republice Środkowoafrykańskiej, Senegalu, Togo oraz Wybrzeżu Kości Słoniowej.

nie miały możliwości taniego eksportu, natomiast Francja zyskiwała na promowaniu swoich produktów w owych państwach.

Jednostki Wojskowe w Senegalu (fr. *les Éléments français au Sénégal*)

Zaraz po uzyskaniu przez Senegal niepodległości, francuskie Siły Zbrojne nie zapewniały państwu afrykańskiemu bezpośredniej pomocy obronnej. Wspierały natomiast istniejącą do sierpnia 1960 r. Federację Mali, będącą krótkotrwałym sojuszem pomiędzy autonomicznymi terytoriami Republiki Sudanu i Senegalu w Afryce Zachodniej. Pomoc udzielano jednak wyłącznie w zakresie przygotowania państw do utworzenia wspólnych sił zbrojnych, prowadzenia współpracy w dostarczaniu surowców (m.in. węglowodorów płynnych i gazowych, uranu) oraz przygotowania wspólnych planów obrony i współpracy, w szczególności w kwestii działań zewnętrznych¹⁰⁵. Wzajemna pomoc i współpraca były ograniczone do zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego.

Francuskie Wysunięte Wojska Stałej Obecności za granicą zjawily się na terytorium Senegalu dopiero w 1974 r., na mocy podpisanego między państwami porozumienia obronnego. Dokument ustanawiał zasady wzajemnej pomocy i współpracy między państwami w zakresie obronności, upoważnił też Francję do rozmieszczenia na terenie Półwyspu Zielonego Przylądka 1 350 rekrutów¹⁰⁶. W 2011 r., w wyniku renegotjacji ww. porozumienia, powołane w 1974 r. Francuskie Siły Zielonego Przylądka (fr. *les forces françaises du Cap-Vert*) zostały zastąpione Jednostkami Wojskowymi w Senegalu (fr. *les éléments français au Sénégal*, EFS)¹⁰⁷. Nowe Porozumienie obronne zakładało rozwiązanie 23. Batalionu Piechoty Morskiej (fr. *le 23e Bataillon d'infanterie de marine*, BIM) i 160. bazy lotniczej Dakar-Ouakam (fr. *la base aérienne 160 Dakar-Ouakam*), a także zmniejszenie liczby żołnierzy francuskich do 365. Poza osobami pełniącymi czynną służbę wojskową, do pracy w EFS wyznaczono 40 pracowników służby cywilnej oraz 166 pracowników senegalskich¹⁰⁸. Obecnie EFS liczą około 350 żołnierzy¹⁰⁹. Ww. zmiany organizacyjne stanowiły realizację zaleceń Białej Księgi Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego z 2008 r. oraz realizację woli rządu senegalskiego, chcącego odzyskać tereny zajmowane przez armię francuską¹¹⁰.

Bazy EFS znajdują się w dzielnicy *Contre-amiral Protet*, tj. w dawnym porcie wojskowym w Dakarze, oraz na terenie dawnej 160. bazy lotniczej Dakar-Ouakam, w dystrykcie *Colonel*

¹⁰⁵ Accords signés ou paraphés le 4 Avril 1960 entre la République Française et les Gouvernements de la République du Sénégal, de la République Soudanaise et de la Fédération du Mali, <https://www.jstor.org/stable/44824252?seq=1>, dostęp: 12.05.2021.

¹⁰⁶ Sénat, *Première session ordinaire de 1975-1976 Rapport*, https://www.senat.fr/rap/1975-1976/i1975_1976_0113.pdf, dostęp: 11.03.2021.

¹⁰⁷ Assemblée Nationale, <https://www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/rapports/r0932.pdf>, dostęp: 12.05.2021.

¹⁰⁸ Ibidem.

¹⁰⁹ Ministère des Armées, *Carte des opérations et missions militaires*, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/carte-des-operations-et-missions-militaires?fbclid=IwAR2zj9uUCitNi-CfXMozz0_5356sWtwHzxZpuH_YedkXexekMWDmzwpTIGo, dostęp: 25.03.2021.

¹¹⁰ Assemblée Nationale, <https://www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/rapports/r0932.pdf>, dostęp: 12.05.2021.

Frédéric Geille. Ponadto Jednostki Wojskowe w Senegal posiadały możliwości odbierania i przeprowadzania międzylądowań na częściowo zmilitaryzowanym międzynarodowym lotnisku Léopold Sédar Senghor. EFS posiadają również wojskowy system alarmowy Guepard, umożliwiając sprawne wykorzystanie dowództwa taktycznego oraz Sił Powietrznych i Marynarki Wojennej¹¹¹. EFS składają się z:

- **Sił Powietrznych** wyposażonych w samolot „Falcon 50” lub „Atlantique 2”¹¹². Siły dzielą się na Oddział Patrolu Morskiego (fr. *le détachement de patrouille maritime*) oraz Jednostki Międzylądowania Lotniczego (fr. *l'unité d'escale aéronautique*) zintegrowanej z Departamentem Straży Powietrznej (fr. *les pompiers de l'Air*)¹¹³.
- **Sił Marynarki Wojennej** stanowiącej najważniejszy punkt podparcia (dla misji prowadzonych na terenie Afryki Zachodniej¹¹⁴. Marynarka Wojenna jest zintegrowana ze specjalną grupą interwencyjną NEDEX (fr. *la neutralisation, enlèvement et destruction d'engins explosifs*), posiadającą zdolności neutralizowania, usuwania i niszczenia materiałów wybuchowych¹¹⁵.
- **Wspólnej Dyrekcji ds. Sieci Infrastruktury i Systemów Informacji** (fr. *la Direction interarmées des réseaux d'infrastructure et des systèmes d'information, DIRSI*) w Rufisque¹¹⁶.

Dowództwo nad Jednostkami Wojskowymi w Senegal (fr. *le commandement des Éléments français au Sénégal*, COMELEF) oraz Bazą Obronną (fr. *la base de défense*) sprawuje generał podlegający bezpośrednio szefowi Sztabu Generalnego francuskich Sił Zbrojnych. W zakresie współpracy operacyjnej (wojskowej i cywilno-wojskowej) z Siłami Zbrojnymi Senegal, państw członkowskich Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Zachodniej (fr. *la Communauté économique des États de l'Afrique de l'Ouest*, CEDEAO) i Mauretanii, COMELEF współdziała z Dowódcą Jednostek Wojskowych w Gabonie (fr. *les éléments français au Gabon*, EFG). EFS i EFG są związane stałą współpracą operacyjną (fr. *le commandement opérationnel permanente*), polegającą m.in. na współpracy w przypadku prowadzenia misji na terenie Sahelu i Sahary, stałego rejonu odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*) EFG, współpracy wywiadowczej, wymiany informacji.

¹¹¹ *Les forces françaises prépositionnées*, <https://www.asafrance.fr/images/dossier-forces-francaises-prepositionnees.pdf>, dostęp: 13.04.2021.

¹¹² Ministère des Armées, *Les Éléments français au Sénégal*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-ouest/senegal/dossier/les-elements-francais-au-senegal>, dostęp 17.03.2021.

¹¹³ *Les forces françaises prépositionnées*, <https://www.asafrance.fr/images/dossier-forces-francaises-prepositionnees.pdf>, dostęp: 13.04.2021.

¹¹⁴ Ibidem.

¹¹⁵ *Les forces françaises prépositionnées*, <https://www.asafrance.fr/images/dossier-forces-francaises-prepositionnees.pdf>, dostęp: 13.04.2021.

¹¹⁶ Ministère des Armées, *Les Éléments français au Sénégal*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-ouest/senegal/dossier/les-elements-francais-au-senegal>, dostęp: 10.04.2021.

EFS są zorganizowane wokół dwóch jednostek:

- **Grupy Współpracy Operacyjnej** (fr. *le groupement de coopération opérationnelle*), która łączy Jednostkę Współpracy Operacyjnej (fr. *l'unité de coopération opérationnelle*), odpowiedzialną za planowanie i prowadzenie działań w ramach współpracy z afrykańskimi państwami partnerskimi (m.in. pomoc bojową i wsparcie operacyjne), bazę Marynarki Wojennej (fr. *la station navale*), oddział strażaków (fr. *le détachement de pompiers*), ośrodek aeronautyczny (fr. *le pôle aéronautique*)¹¹⁷ oraz oddział utrzymania sprzętu wojskowego (fr. *le détachement de maintenance des matériels terrestres*),
- **Wyspecjalizowanych organów wsparcia**, do których należą: Dyrekcja Infrastruktury Obronnej (fr. *la direction de l'infrastructure de défense*), Wspólne Centrum Medyczne (fr. *le centre médical interarmées*), oddział Żandarmerii Prévôtal, oddział wojskowy wsparcia paliwowego (fr. *le détachement du service des essences des armées*), stanowisko ochrony i bezpieczeństwa obronnego (fr. *le poste de protection et de sécurité de la défense*)¹¹⁸.

Do deklarowanych misji EFS należą:

- prowadzenie dwustronnego partnerstwa w zakresie obronności państw,
- rozwój dwustronnej i regionalnej współpracy, mającej na celu wzmocnienie afrykańskich zdolności do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa (fr. *le Renforcement des Capacités Africaines de Maintien de la Paix*, RECAMP), w szczególności w zakresie szkolenia afrykańskich Sił Reagowania (fr. *la Force en attente*) oraz budowania zdolności do utrzymywania pokoju w Afryce,
- utrzymanie stałej zdolności do reagowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla misji w Senegalu, a także do interwencji i wsparcia francuskich Sił Zbrojnych stacjonujących w regionie Sahelu i na Wybrzeżu Kości Słoniowej.

Jako operacyjny biegun współpracy (fr. *le pôle opérationnel de coopération*), EFS prowadzi przede wszystkim działalność związaną z regionalną operacyjną współpracą wojskową, skupiającą się wokół Oddziału Nauczania Operacyjnego (fr. *la détachements d'instruction opérationnelle*, DIO), Oddziału Nauczania w zakresie Utrzymania Sprawności Technicznej (fr. *la détachements d'instruction technique*, DIT) oraz wykonywania wspólnych szkoleń¹¹⁹. Jedynie w 2019 r. DIO przeprowadziły łącznie około 260 szkoleń, w których uczestniczyło blisko 6 500 żołnierzy, przyczyniając się tym samym m.in. do wzrostu potencjału jednostek uczestniczących w Wielowymiarowej Zintegrowanej Misji Stabilizacyjnej ONZ w Mali (fr. *la Mission multidimensionnelle intégrée des Nations Unies pour la stabilisation au Mali*,

¹¹⁷ Assemblée Nationale, <https://www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/rapports/r0932.pdf>, dostęp: 12.05.2021.

¹¹⁸ Ibidem.

¹¹⁹ Ibidem.

MINUSMA)¹²⁰. Co więcej, EFS stanowią punkt podparcia (fr. *le point d'appui*)¹²¹ mającego możliwości przyjmowania oddziałów wsparcia na terenie portów lotniczych i morskich, a także utrzymywaniu komórek wspólnego centrum dowodzenia w wyznaczonym teatrze (fr. *le poste de commandement interarmées de théâtre*) prowadzenia misji. EFS mają możliwości interwencji w przypadku wszelkich zagrożeń dla obywateli francuskich.

Wnioski i rekomendacje

Wojska francuskie stacjonują w Senegalu przede wszystkim w celu zwalczania występujących w regionie licznych ugrupowań terrorystycznych, zagrażających bezpieczeństwu i stabilności nie tylko w Afryce, ale i we Francji oraz pozostałych państwach europejskich. Szkolenia współprowadzone lub prowadzone przez jednostki podległe EFS umożliwiają wzmocnienie zdolności do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa w państwach na kontynencie, a ponadto zapewniają ewentualne zmniejszenie zobowiązań V Republiki do interwencji w regionie, co natomiast prowadzi do zmniejszenia wydatków na utrzymanie misji.

Wszystkie francuskie siły w Afryce prowadzą stałą współpracę, udzielając sobie wzajemnego wsparcia¹²². Umożliwia to szybką reakcję w przypadku zagrożeń dla państw oraz utrzymanie bezpieczeństwa i stabilności w regionie, mobilizując żołnierzy w dość krótkim czasie do miejsc znajdujących się w odległych regionach Afryki. W ostatnich latach obecność francuskich żołnierzy w Senegalu została zmniejszona, co wynika z zaangażowania większej liczby wojskowych w misję Barkhane.

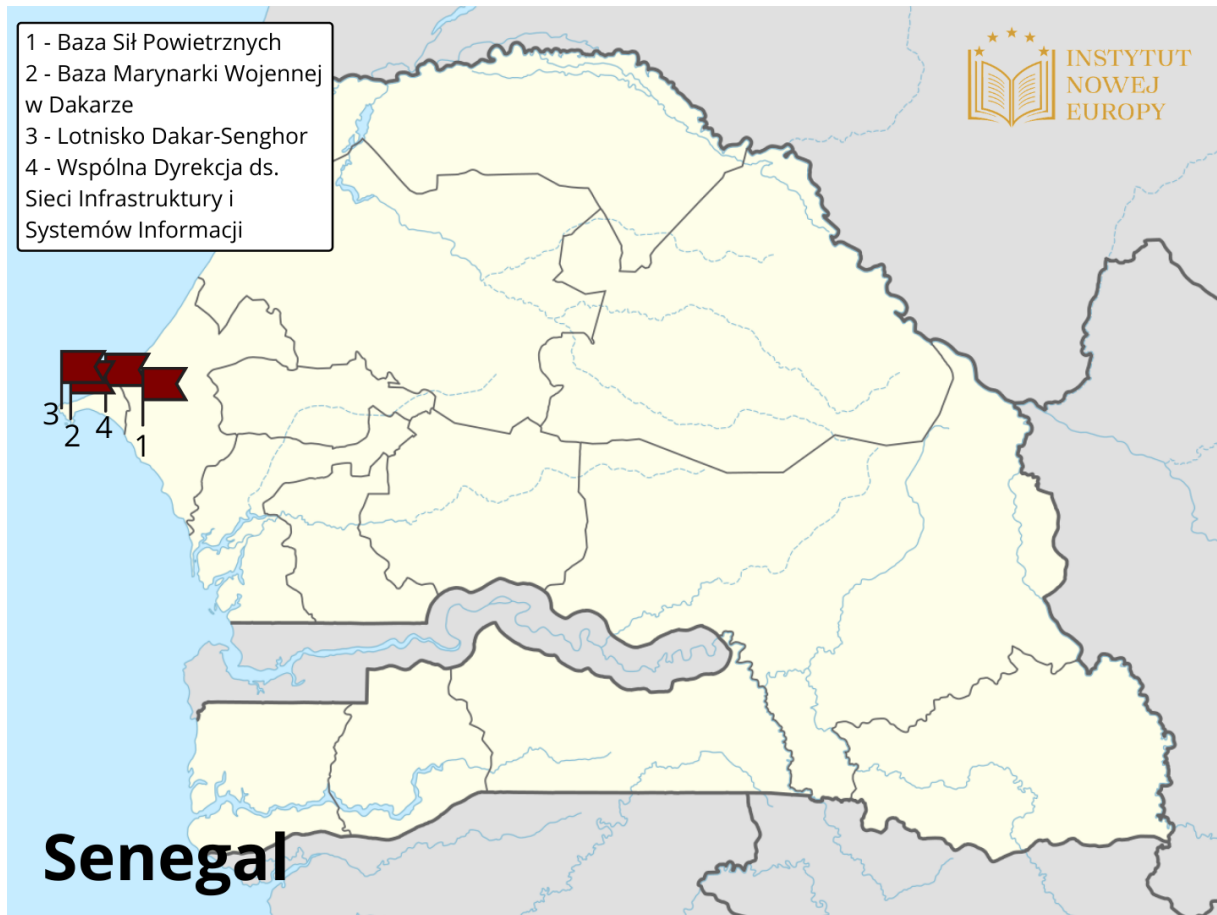
Senegal jest ważnym punktem na francuskiej mapie zagranicznego zaangażowania. Z wysuniętego na zachód państwa można nadzorować sytuację w Afryce Zachodniej, co znacząco wpływa na zdolności logistyczne wojska. Co więcej, Senegal jest wciąż bardziej stabilny niż Mali, czy Niger. Wydaje się, że wojska Republiki Francuskiej nie opuszczą Senegalu w ciągu najbliższych kilkunastu lat, gdyż rywalizacja o wpływy w Afryce Zachodniej, choćby kwestia inwestycji chińskich, wymuszają utrzymanie relacji partnerskich. Głównym celem będzie zatem utrzymanie wojska i rynku zbytu, a dodatkowo Paryż wzmocni bezpieczeństwo wewnętrzne oraz zapewni zysk z francuskich inwestycji w Dakarze.

¹²⁰ Ministère des Armées, *Les Éléments français au Sénégal*,

<https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-ouest/senegal/dossier/les-elements-francais-au-senegal>, dostęp 17.03.2021.

¹²¹ W teorii wojskowej, to miejsce, w którym gromadzą się żołnierze przed bitwą. Często wznosi się pomnik upamiętniający point d'appui dla znaczących bitew.

¹²² *Rapport d'information déposé en application de l'article 145 du règlement par la commission de la défense nationale et des forces armées en conclusion des travaux d'une mission d'information sur l'opération Serval au Mali*, <https://www.assemblee-nationale.fr/14/rap-info/i1288.asp>, dostęp: 20.04.2021.

WYBRZEŻE KOŚCI SŁONIOWEJ

Wybrzeże Kości Słoniowej (WKS) jest położone nad Zatoką Gwinejską. Niegdyś należało do federacji Francuskiej Afryki Zachodniej, skupiającej w swych granicach terytoria 8 kolonii francuskich (Senegalu, Mauretanii, Sudanu Francuskiego, Gwinei, Wybrzeża Kości Słoniowej, Górnej Wolty, Dahomeju i Nigru).

Pomimo uzyskania niepodległości w 1960 roku, WKS wciąż pozostaje silnie powiązane z Francją, w szczególności w kwestiach gospodarczych. Jest ono trzecim co do wielkości partnerem handlowym Francji w Afryce Subsaharyjskiej, tuż po Republice Południowej Afryki i Nigerii. W owym państwie istnieje prawie 700 francuskich firm, w tym około 200 spółek zależnych¹²³. Całkowite dochody, które generują te przedsiębiorstwa, stanowią około 30% PKB Wybrzeża Kości Słoniowej¹²⁴.

Siły Francuskie na Wybrzeżu Kości Słoniowej (fr. *les forces françaises en Côte d'Ivoire*)

W 2012 r. WKS i Francja podpisały porozumienie o partnerstwie obronnym¹²⁵, na mocy którego od 2015 r. w kraju stacjonują Siły Francuskie na Wybrzeżu Kości Słoniowej (fr. *les forces françaises en Côte d'Ivoire*, FFCI)¹²⁶. W marcu 2021 r. ich liczba wynosiła 950 żołnierzy¹²⁷.

¹²³ Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/cote-d-ivoire/>, dostęp 08.05.2021.

¹²⁴ Ibidem.

¹²⁵ Assemblée Nationale, <https://www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/projets/pl0426.pdf>, dostęp 06.05.2021.

¹²⁶ Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-ouest/forces-francaises-en-cote-d-ivoire/dossier-de-reference/les-forces-francaises-en-cote-d-ivoire>, dostęp 09.05.2021.

¹²⁷ Ministère des armées – Opérations, *Les forces français en Côte d'Ivoire*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/afrique-de-l-ouest/cote-d-ivoire/dossier-de-reference/les-forces-francaises-en-cote-d-ivoire>, dostęp: 20.03.2021.

Obecność militarna ma na celu nie tylko zintensyfikowanie relacji w dziedzinie wojskowości, ale także stanowi odpowiedź na założenia francuskiej Białej Księgi Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego z 2013 r., która określa ten region jako jeden z priorytetowych dla Francji.

FFCI składa się z wielu jednostek organizacyjnych, które wspólnie tworzą zaawansowaną bazę operacyjną (fr. *la base opérationnelle avancée*, BOA). Stały rejon odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP) francuskich Sił obejmuje terytorium Wybrzeża Kości Słoniowej, jego wody terytorialne i przestrzeń powietrzną¹²⁸.

Bezpośredni nadzór nad dowództwem FFCI (fr. *le commandement des forces françaises en Côte d'Ivoire*, COMFOR) i bazą obronną (fr. *la base de défense*, COMBdD) sprawuje szef Sztabu Generalnego francuskich Sił na Wybrzeżu Kości Słoniowej. W skład francuskich Sił na Wybrzeżu Kości Słoniowej wchodzi:

- **Obóz Port-Bouët**, w którym stacjonuje **43. Batalion Piechoty Morskiej** (fr. *Le 43e bataillon d'infanterie de marine*). W skład batalionu wchodzi: kompania piechoty, eskadra pancerna, pułk artylerii, jednostka inżynierska, oddział utrzymania sprzętu naziemnego i oddział lotnictwa lekkiego¹²⁹. W obozie Port-Bouët znajdują się również Oddział szkoleniowy na wybrzeżu lagunowym (fr. *le détachement d'instruction et d'aguerrissement lagunaire*, DIAL) oraz obóz LCL Saboret z kompleksem strzeleckim.
- **Baza Lotnicza La Bourgerie** (fr. *l'emprise de La Bourgerie*) mieści się z kolei przy porcie lotniczym Félix Houphouët-Boigny.

Poza siłami lądowymi i powietrznymi, w skład FFCI wchodzi liczne jednostki pomocnicze. Należą do nich:

- oddział Żandarmerii Prévôtal,
- wspólny personel sztabu sił zbrojnych (fr. *l'état-major interarmées*, EMIA),
- Wspólne Kierownictwo Komisariatu Policji (fr. *la direction interarmées du commissariat*, DICOM),
- 168. oddział lotniczy (fr. *le détachement air 168*),
- Wspólna Dyrekcja ds. Służby Zdrowia Afryki Środkowej i Zachodniej (fr. *la direction interarmées du service de santé de l'Afrique centrale et de l'ouest*, DIASS AFKO),
- Wspólna Dyrekcja ds. Zarządzania Lokalną Siecią Infrastruktury i Systemami Informacyjnymi (fr. *la direction locale interarmées des réseaux d'infrastructure et des systèmes d'information*, DIRSI),
- Dyrekcja ds. Infrastruktury Obronnej (fr. *la direction de l'infrastructure de défense*, DID),
- Oddział łącznikowy Obsługi Paliwowej (fr. *le détachement de liaison du service des essences*, DL SEA AFKO),

¹²⁸ *Les forces français prépositionnées*, Ministère des Armées, DOSSIER DE PRESSE - Forces prépositionnées_v2-actualisé_validé final, dostęp: 21.03.2021.

¹²⁹ *Etat-Major Spécialisé pour l'Outre Mer et l'Etranger*,

<https://www.emsome.terre.defense.gouv.fr/index.php/fr/regiments-ft-ome/173-43e-bima?start=2>, dostęp: 20.03.2021.

- Oddział Łącznikowy Wspólnej Obsługi Amunicji (fr. *le détachement de liaison du service interarmées des munitions*, DL SIMu),
- Niezależny Oddział Łączności (fr. *le détachement autonome des transmissions*, DAT)¹³⁰.

FFCI zostały ustanowione w celu zapewnienia dyspozycyjności wojskowej w obszarze istotnym strategicznie dla interesów Francji. Zastępują one siły biorące udział w operacji pokojowej Licorne, które wspierały misję ONZ na Wybrzeżu Kości Słoniowej od 2002 roku.

Zakres działalności FFCI opiera się na tworzeniu zaawansowanej bazy operacyjnej, ze względu na wypełnianie zadań związanych z wspieraniem operacji w regionie Afryki Środkowej i Zachodniej. W szczególności dotyczyło to operacji Barkhane, w której FFCI służyły jako wsparcie logistyczne i siły rezerwowe. Wojskowa obecność Francji zapewnia również ochronę obywateli francuskich oraz gotowość do szybkiego przeniesienia sił w przypadku sytuacji kryzysowych w sąsiednich państwach. W tym kontekście FFCI zapewniają szkolenia i uczestniczą w przygotowaniu kontyngentów afrykańskich przed ich zaangażowaniem w misje międzynarodowe lub operacje pokojowe. Poprzez wzmacnianie bezpieczeństwa zbiorowego państw afrykańskich, FFCI przyczynia się do utrzymywania stabilności w regionie, jednakże rosnące zagrożenie terroryzmem, przestępczość zorganizowana, handel bronią, a także powtarzające się katastrofy naturalne zagrażają prowadzonym działaniom cywilno-wojskowym na misjach. Co ważne, do zadań FFCI należy także udzielanie pomocy ludności cywilnej oraz wspieranie operacji Organizacji Narodów Zjednoczonych na Wybrzeżu Kości Słoniowej (ang. *United Nations Operation in Côte d'Ivoire*, UNOCI) w ramach mandatu Rady Bezpieczeństwa ONZ.

Wnioski i rekomendacje

Wybrzeże Kości Słoniowej pozostaje strategicznym terytorium dla Francji ze względu na położenie geograficzne państwa, umożliwiające kontrolę stanu bezpieczeństwa w Afryce Zachodniej. Oba państwa prowadzą współpracę w zakresie walki z terroryzmem i zapewnienia stabilności w regionie. Ponadto FFCI pełniły istotną rolę w operacji Barkhane, mającej na celu zwalczanie zagrożeń terrorystycznych w regionie Sahelu. Wsparcie francuskich wojsk w Mali stanowiło gwarancję zabezpieczenia logistycznego operacji, dzięki dostępowi francuskich wojsk do portów w Zatoce Gwinejskiej. Wydaje się, że w interesie Francji jest rozwijanie relacji partnerskich z Wybrzeżem Kości Słoniowej, gdyż jest to kolejny kluczowy punkt na kontynencie pozwalający monitorować potencjalne zagrożenia oraz jak najszybsze ich zwalczanie, co stanowi trzon francuskiego zaangażowania w Afryce.

¹³⁰ *Les forces français en Côte d'Ivoire*, op. cit.

ZJEDNOCZONE EMIRATY ARABSKIE

Zjednoczone Emiraty Arabskie (ZEA) to niewielkie państwo położone we wschodniej części Półwyspu Arabskiego, które stanowi jedno z bardziej bezpiecznych terytoriów w regionie otoczonym konfliktami. Owa niestabilność jest związana m.in. z toczącą się wojną w Jemenie, zagrożeniem ze strony Iranu, międzynarodowym terroryzmem czy też piractwem w Zatoce Adeńskiej i na Oceanie Indyjskim.

Siły zbrojne ZEA są wyposażone głównie przez Stany Zjednoczone, Francję, Wielką Brytanię i Koreę Południową. Od 1976 r. 70% wyposażenia wojskowego Zjednoczonych Emiratów Arabskich stanowią pojazdy i sprzęt francuski¹³¹. Tym samym Francja jest drugim największym dostawcą broni tego państwa¹³².

¹³¹ *Sénat, session extraordinaire de 2010-2011*, <https://www.senat.fr/rap/l10-724/l10-7241.pdf>, dostęp: 04.05.2021.

¹³² *Under the radar. The United Arab Emirates, arms transfers and regional conflict*, PAX, Utrecht 2017, s. 17, <https://paxforpeace.nl/media/download/pax-report-under-the-radar--arms-trade.pdf>, dostęp: 06.05.2021.

Siły Stacjonujące w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (fr. *les Forces Françaises aux Emirats Arabes Unis*)

W 1995 roku Francja i Zjednoczone Emiraty Arabskie podpisały umowę dot. współpracy obronnej¹³³, w styczniu 2008 r. porozumiano się z kolei w sprawie utworzenia bazy wojskowej¹³⁴. Zainaugurowana w 2009 roku francuska placówka wojskowa w ZEA (fr. *l'implantation militaire française aux Emirats arabes unis*, IMFEAU) mieści się w stolicy kraju – Abu Zabi. Baza znana była również pod nazwą Camp de la Paix oraz Abu Dhabi Base. W 2011 r. francuska obecność wojskowa została przekształcona na Siły Stacjonujące w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (fr. *les Forces Françaises aux Emirats Arabes Unis*, FFEAU)¹³⁵. Obecnie na terenie ZEA stacjonuje około 650 żołnierzy francuskich¹³⁶.

Koszty utrzymywania FFEAU pokrywają Zjednoczone Emiraty Arabskie. Szacuje się, że każdego roku przeznaczają na ten cel od 15 do 20 milionów USD¹³⁷. Na podstawie zawartych między krajami umów, w przypadku zaatakowania ZEA, Francja zobowiązana jest do maksymalnego zaangażowania militarnego.

Od 2019 r. dowództwo nad FFEAU (fr. *le commandant les forces françaises stationnées aux Émirats arabes unis*, COMFOR FFEAU) i strefą morską Oceanu Indyjskiego (fr. *le commandant de la zone maritime de l'océan Indien*, ALINDIEN) sprawuje szef Sztabu Generalnego Republiki Francuskiej. Na francuski kompleks wojskowy w Zjednoczonych Emiratach Arabskich składają się:

- **Baza Marynarki Wojennej** (fr. *la base navale*), położona w porcie Mina Zayed, w której przebywać mogą statki o zanurzeniu do 10 metrów. Pozwala to na dokowanie większości okrętów francuskiej marynarki wojennej z wyjątkiem lotniskowców.
- **Baza Sił Powietrznych 104 Al Dhafra** (fr. *la base aérienne 104 d'Al Dhafra*, BA 104), w której stacjonuje eskadra myśliwska 1/7 „Provence” (fr. *l'Escadron de Chasse 1/7 Provence*). W bazie stacjonują samoloty myśliwskie „Dassault Rafale”¹³⁸, obecny jest także transportowiec C-135¹³⁹.

¹³³ Le Figaro, <https://www.lefigaro.fr/international/2008/01/16/01003-20080116ARTFIG00002-la-france-cree-une-base-militaire-face-a-l-iran.php>, dostęp: 03.05.2021.

¹³⁴ E. Jarry, *France, UAE sign military and nuclear agreements*, Reuters, 15.01.2008, <https://www.reuters.com/article/us-france-sarkozy-gulf-idUSL1517472620080115>, dostęp: 19.03.2021.

¹³⁵ Ministère des Armées, *Les forces françaises prépositionnées*, <https://www.defense.gouv.fr/content/download/466302/7428994/DOSSIER%20-%20Forces%20pr%C3%A9positionn%C3%A9es.pdf>, dostęp: 02.05.2021.

¹³⁶ DOSSIER DE PRESSE. *Les forces françaises prépositionnées*, Ministère des Armées, 2013, s. 43-44.

¹³⁷ P. Boulanger, *Le positionnement géostratégique de la France dans le golfe Arabo-Persique : la base interarmées d'Abu Dhabi*, "Outre-Terre" nr 3/2011, s. 531-537, <https://www.cairn.info/revue-outre-terre1-2011-3-page-531.htm>, dostęp: 02.05.2021.

¹³⁸ *Chiffres clés de l'Armée de l'air et de l'espace*, Ministère des Armées, 2021, <https://www.defense.gouv.fr/air/presentation/chiffres-cles/chiffres-cles-de-l-armee-de-l-air-et-de-l-espace>, dostęp: 23.03.2021.

¹³⁹ Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/air/actus-air/pitch-black-2018-le-convoyage>, dostęp: 07.05.2021.

- **5. Pułk Kirasjerów** (fr. *le 5e Régiment de Cuirassiers*, 5e RC) w obozie wojskowym w Zayed Military City. Jest on przystosowany do szkolenia żołnierzy do operacji miejskich i na terenach pustynnych. W 2011 roku 13. półbrygada Legii Cudzoziemskiej (fr. *la 13e demi-brigade de la légion étrangère*, DBLE) opuściła Dżibuti¹⁴⁰, aby przenieść się do Abu Zabi, a następnie została zastąpiona właśnie przez utworzony wówczas 5. Pułk Kirasjerów¹⁴¹. Na wyposażeniu Pułku znajdują się m.in. bojowe opancerzone wozy piechoty VBCI i ciężarówki CAESAR wyposażone w system artyleryjski¹⁴².

Jednostki FFEAU od 2009 roku biorą udział w operacji EUNavFor Atalanta (ang. *The European Union Naval Force Somali - Operation Atalanta*), której celem jest ochrona statków na akwenach Oceanu Spokojnego przed somalijskimi piratami¹⁴³. Francuscy żołnierze uczestniczyli także w walkach przeciwko Państwu Islamskiemu oraz w operacji Chammal. Siły w Zjednoczonych Emiratach Arabskich zapewniają również monitoring operacyjny na podlegającym im obszarze stałego rejonu odpowiedzialności (fr. *la zone de responsabilité permanente*, ZRP), obejmującym terytoria ZEA, Pakistanu, Indii, Bangladeszu, Kuwejtu, Bahrajnu, Kataru, Omanu, Arabii Saudyjskiej, Jordanii, Iraku, Iranu oraz strefę morską Oceanu Indyjskiego, jego wody terytorialne i przestrzeń powietrzną, w szczególności Sri Lanki i Malediwów¹⁴⁴. FFEAU utrzymują również dwustronną i regionalną współpracę operacyjną, głównie w ramach wspólnych szkoleń oraz skupiają się na ochronie obywateli francuskich.

W 2019 roku doszło do podpisania kolejnej umowy pomiędzy Francją a ZEA, w której państwa zadeklarowały zacieśnienie współpracy wojskowej¹⁴⁵. Kooperacja obejmuje również udział sił francuskich w obronie Emiratów przed jakąkolwiek agresją. W tym kontekście regularnie odbywają się ćwiczenia, takie jak El-Himeimat¹⁴⁶, które wzmacniają wiarygodność

¹⁴⁰ Foreign Legion Info, <http://foreignlegion.info/units/13th-demi-brigade-of-the-foreign-legion/>, dostęp: 02.05.2021.

¹⁴¹ Le 5e régiment de Cuirassiers officiellement recréé aux Emirats Arabes Unis, <http://lignesdedefense.blogs.ouest-france.fr/archive/2016/06/05/le-5e-regiment-de-cuirassiers-officiellement-recree-aux-emir-16299.html>, dostęp: 9.04.2021.

¹⁴² Le 5e régiment de Cuirassiers officiellement recréé aux Emirats Arabes Unis, <http://lignesdedefense.blogs.ouest-france.fr/archive/2016/06/05/le-5e-regiment-de-cuirassiers-officiellement-recree-aux-emir-16299.html>, dostęp: 09.04.2021.

¹⁴³ P. Boulanger, *Le positionnement géostratégique de la France dans le golfe Arabo-Persique : la base interarmées d'Abu Dhabi*, "Outre-Terre" nr 3/2011, s. 531-537.

¹⁴⁴ Ministère des Armées, Les forces françaises prépositionnées, <https://www.defense.gouv.fr/content/download/466302/7428994/DOSSIER%20-%20Forces%20pr%C3%A9positionn%C3%A9es.pdf>, dostęp: 25.04.2021.

¹⁴⁵ UAE and France sign military cooperation agreement, UAE NEWS, <https://www.thenationalnews.com/world/mena/uae-and-france-sign-military-cooperation-agreement-1.941953>, dostęp: 24.03.2021.

¹⁴⁶ Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/operations/forces-prepositionnees/ffeau-11e-edition-de-l-exercice-el-himeimat>, dostęp: 26.04.2021.

Francji jako partnera ZEA. Ze względu ryzyka eskalacji konfliktu w Cieśninie Ormuz w 2019 r. w pobliżu Abu Zabi odbyły się również ćwiczenia minowe East Dolphin¹⁴⁷.

Wnioski i rekomendacje

Posiadanie bazy wojskowej na terenie ZEA jest istotnym punktem strategicznym z racji położenia geopolitycznego tego państwa – nad Zatoką Perską i Cieśniną Ormuz – a także z punktu widzenia interesów narodowych Francji ze względu na korzyści finansowe. Zamówienia Zjednoczonych Emiratów Arabskich na francuską broń były warte 4,7 mld euro w latach 2010-2019 oraz 1,5 mld euro w samym 2019 roku¹⁴⁸.

Dużą rolę odgrywa również kwestia bezpieczeństwa oraz fakt, że jest to obszar bogaty w złoża ropy naftowej i gazu ziemnego. Szacuje się, że około 40% światowych dostaw ropy naftowej, także do Francji, transportowane jest właśnie przez Cieśninę Ormuz. Jednocześnie region ten zagrożony jest działalnością piratów na wodach Zatoki Adeńskiej i Oceanu Spokojnego, co może zakłócać stabilność łańcuch dostaw.

Ponadto w Belhaf na terenie Jemenu znajduje się terminal eksportowy Yemen LNG. Należy on po części do ZAE oraz w 40%, do francuskiego przedsiębiorstwa petrochemicznego Total. W 2019 r. organizacja *l'Observatoire des Armements* opublikowała raport, z którego wynika, że na terenie ww. terminalu znajdują się tajna francuska baza wojskowa oraz więzienie Zjednoczonych Emiratów Arabskich, w którym więźniowie ZEA poddawani są torturom czy nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu¹⁴⁹. Władze Francji starają się unikać tematu i nie zajmują jednoznacznych stanowisk, aby, z jednej strony, nie być oskarżonym o współdziałanie w zakresie łamania praw człowieka, a z drugiej, by nie dopuścić do pogorszenia stosunków z ZEA.

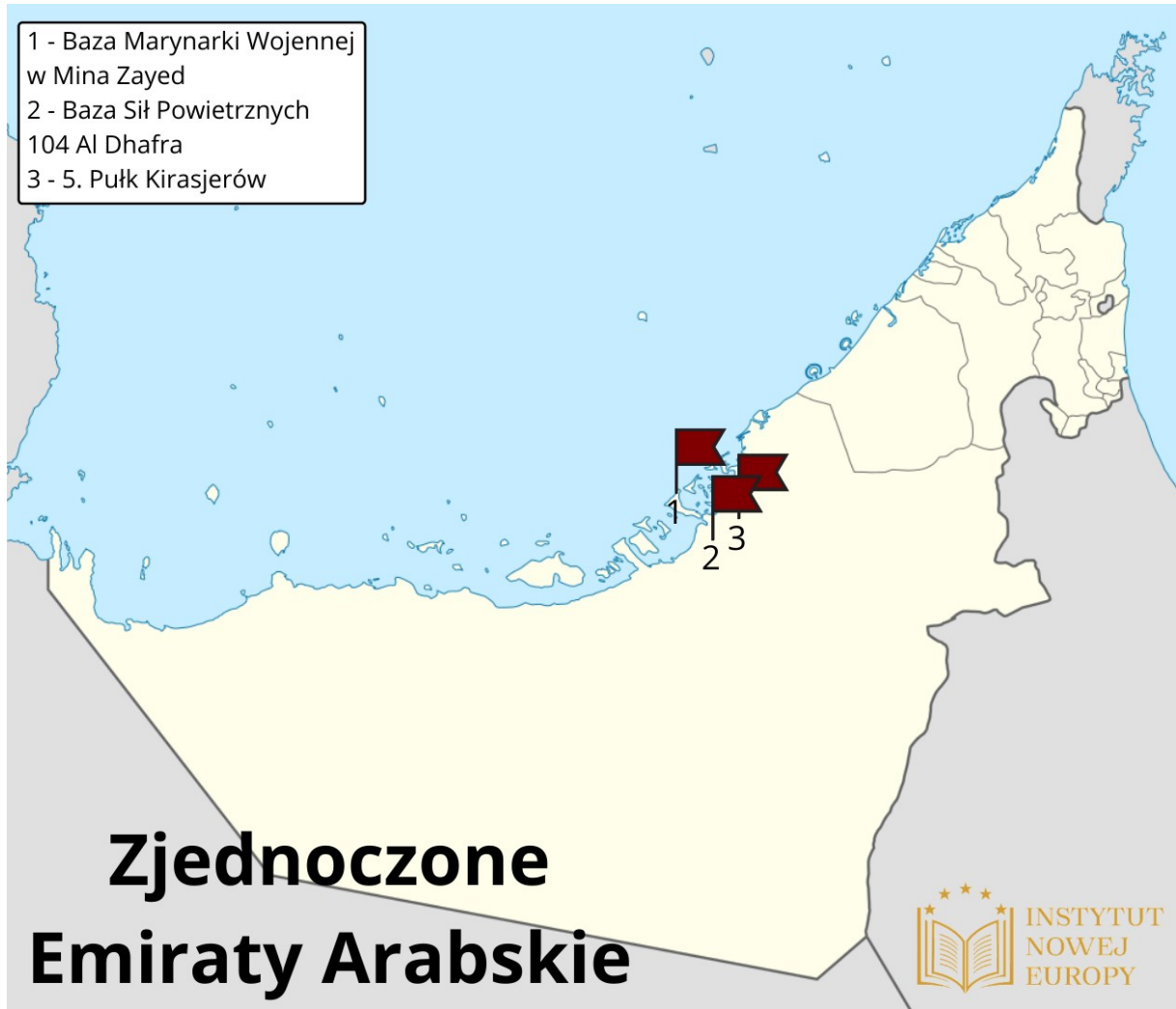
Z perspektywy Zjednoczonych Emiratów Arabskich istnienie francuskiej bazy wojskowej zwiększa państwowe bezpieczeństwo. Jest to widoczne w przypadku ochrony szlaków morskich, która przełożyła się na wzmocnienie bezpieczeństwa dostaw energii, co z kolei przyniosło obopólne korzyści dla współpracujących ze sobą państw.

¹⁴⁷ Institut français des relations internationales, 2020, *Confettis d'empire ou points d'appui? L'avenir de la stratégie française de présence et de souveraineté*,

https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/tenenbaum_avenir_strategie_2020.pdf, dostęp: 26.04.2021.

¹⁴⁸ Rapport au Parlement sur les exportations d'armement de la France, 2020, <https://www.vie-publique.fr/sites/default/files/rapport/pdf/274475.pdf>, dostęp: 27.04.2021.

¹⁴⁹ Observatoire des Armements, *Base militaire, checkpoints et prison secrète : un rapport pointe la "militarisation" des infrastructures de Total au Yémen*, <http://obsarm.org/spip.php?article325>, dostęp: 15.05.2021.

FRANCUSKIE ZAANGAŻOWANIE W MISJE NATO

Francja, ze swoim wszechstronnym modelem sił zbrojnych, wnosi istotny wkład w bezpieczeństwo obszaru euroatlantyckiego. Jest czwartym co do wielkości płatnikiem do budżetu Sojuszu. Niezwykle ważna jest jej rola (przeszła jak i obecna) w operacjach wojskowych NATO (Kosowo, Afganistan i Libia), a także w innych operacjach stabilizacyjnych, zarówno przeprowadzanych indywidualnie (Sahel), jak i w ramach międzynarodowej współpracy (ONZ, koalicje). Zaangażowanie operacyjne Francji polega również na udziale w dużych ćwiczeniach Sojuszu (3 000 francuskich żołnierzy rozmieszczonych w Norwegii w ramach Trident Juncture 2018), a przede wszystkim na działaniach o charakterze zabezpieczającym na rzecz wschodniej flanki (średnio 4 000 żołnierzy rocznie). Ponadto Francja odgrywa kluczową rolę w nadzorowaniu przestrzeni powietrznej nad Morzem Bałtyckim (myśliwce „Rafale”)¹⁵⁰.

Wzmocniona Wysunięta Obecność NATO w Estonii

¹⁵⁰ L'OTAN, <https://www.defense.gouv.fr/dgris/action-internationale/l-otan/l-otan>, dostęp: 11.05.2021.

Podczas szczytu w Warszawie w 2016 r. państwa członkowskie NATO podjęły decyzję o wzmocnieniu wschodniej flanki Sojuszu oraz utworzeniu programu wzmocnionej Wysuniętej Obecności NATO (ang. *Enhanced Forward Presence*, eFP), ukierunkowanej na zwiększenie potencjału obrony oraz siły odstraszania. Decyzja ta była wynikiem rosyjskich działań zbrojnych na Ukrainie z 2014 roku, tj., aneksji Krymu i wojną w Donbasie. W konsekwencji doszło do zmiany sytuacji geopolitycznej w środkowo-wschodniej Europie.

W ramach programu w regionie bałtyckim ustanowiono cztery międzynarodowe grupy bojowe (ang. *Battle Groups*) – na Łotwie, Litwie, Estonii oraz w Polsce¹⁵¹. Każdą grupą dowodzi inne państwo członkowskie NATO, będące również odpowiedzialne za koordynację współpracy militarnej w wyznaczonym kraju nadbałtyckim. W Estonii od marca 2021 r. operacją wojskową przewodzi Wielka Brytania, wspierana przez żołnierzy z Islandii oraz Francji¹⁵². Estońska baza międzynarodowego batalionu NATO znajduje się w mieście Tapa, w którym jednostką macierzystą jest estońska 1. Brygada Piechoty¹⁵³.

Francja uczestniczy w programie Wysuniętej Obecności NATO od marca 2017 r. Dotychczas jej wojska były rozmieszczone na Litwie w 2018 i 2020 r. oraz w Estonii w 2017 i 2019 r.¹⁵⁴. Francuskie działania w ramach eFP mają podkreślać zaangażowanie państwa w NATO, a także, za pomocą wspólnych ćwiczeń, przekazać zdolności operacyjno-bojowe oraz nowości technologiczne krajom sojuszniczym. Oficjalna nazwa francuskiej misji to LYNX 9¹⁵⁵.

W marcu 2021 r. estońska grupa bojowa liczyła 1 000 żołnierzy, w tym 300 narodowości francuskiej, pochodzących przede wszystkim z 12. Pułku Kawalerii Pancerniej, Pułku Marszowego z Czadu, 13. Pułku Inżynierów oraz 40. Pułku Artylerii¹⁵⁶. Jednostka francuska posiada wielorodzajowy pododdział taktyczny (fr. *le Groupement tactique interarmes*), w którym dominują jednostki pancerne. W jego skład wchodzi 200 żołnierzy obsługujących 12 czołgów „Leclerc”, 8 kołowych transporterów opancerzonych VBCI, 21 lekkich pojazdów opancerzonych VBL, 2 opancerzone pojazdy inżynieryjne EBG oraz 8 wozów rozpoznawczych VAB¹⁵⁷. W ramach francuskiego wsparcia wojskowego na terenie Estonii znajduje się 100 żołnierzy z poziomu wsparcia narodowego ESN (fr. *l'échelon de soutien national*)¹⁵⁸. W ich

¹⁵¹Supreme Headquarters Allied Powers Europe, *NATO Forward Presence*,

<https://shape.nato.int/operations/enhanced-forward-presence>, dostęp: 26.03.2021.

¹⁵² Ministère des Armées, *En route vers l'Estonie*, <https://www.defense.gouv.fr/terre/actu-terre/en-route-vers-l-estonie>, dostęp: 26.03.2021.

¹⁵³ Republic of Estonia, *1st Infantry Brigade*, <https://mil.ee/en/landforces/1st-infantry-brigade/>, dostęp: 09.06.2021.

¹⁵⁴ France Diplomacy, *France's role in the North Atlantic Treaty Organization (NATO)*, <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/security-disarmament-and-non-proliferation/our-alliances-and-cooperations/france-and-nato>, dostęp: 10.06.2021.

¹⁵⁵ Dossier de presse Mission Opérationnelle LYNX Estonie, Ministère des Armées, https://www.defense.gouv.fr/english/content/download/608802/10213270/20210304_LYNX9_Dossier%20de%20presse.pdf, dostęp: 01.05.2021.

¹⁵⁶ Ibidem.

¹⁵⁷ Ibidem.

¹⁵⁸ Narodowy element wsparcia narodowego ESN zabezpiecza funkcjonowanie kontyngentu wojskowego poza granicami kraju. Składa się z komponentów:

wyposażeniu znajdują się 2 wozy zabezpieczenia technicznego DCL, 6 transporterów pojazdów opancerzonych PEB i 7 wielofunkcyjnych transporterów logistycznych PPLOG¹⁵⁹.

Francuska misja w Estonii opiera się na dwóch filarach – obecności wojskowej w charakterze odstraszenia oraz współpracy między wojskami państw członkowskich NATO w zakresie wymiany doświadczeń i wspólnych ćwiczeń w celu udoskonalania współdziałania oraz utrwalania taktycznych schematów w przypadku ewentualnego konfliktu¹⁶⁰.

Francja uczestniczy także w operacji Enhanced Air Policing (eAP) w ramach misji ochrony przestrzeni państw bałtyckich przez NATO – Baltic Air Policing. Lotnicy francuscy biorą w niej udział już od kwietnia 2007 roku¹⁶¹. Państwowe siły powietrzne reprezentuje eskadra myśliwska 1/2 Cigognes, w skład której wchodzi cztery myśliwce Mirage 2000-5 w estońskiej bazie wojskowej w Ämari¹⁶². Francuskie jednostki stacjonujące w Estonii uczestniczą w licznych ćwiczeniach operacyjnych, m.in. w działaniach eskortowych Allied Sky¹⁶³.

Mimo że dla Francji głównym obszarem zainteresowań jest kontynent afrykański, państwo aktywnie uczestniczy w misjach prowadzonych na wschodniej flance NATO w celu potwierdzenia swojej pozycji w Sojuszu. Zarówno misja eFP, jak i eAP działają na zasadzie rotacji, co umożliwia Francji wykorzystywanie ćwiczeń operacyjnych do zaprezentowania swojego sprzętu wojskowego oraz jego potencjału możliwym nabywcom. W najbliższym czasie kraje bałtyckie planują zwiększyć swoje inwestycje sektora obronnego na lata 2022-2055¹⁶⁴. Dla Francji jest to doskonała okazja do zaprezentowania się potencjalnemu nabywcy, gdyż obecny sprzęt wojskowy w ramach misji eFP jest wizytówką francuskiego sektora zbrojeniowego.

Dotychczasowa francuska obecność w krajach bałtyckich oraz sprawna dyplomacja zaowocowała pomocą estońskich wojsk w Mali¹⁶⁵. Francja będzie więc w dalszym ciągu uczestniczyć w misjach we wschodniej części Europy, gdyż stosunkowo niewielkimi nakładami

---

J1 - personel, J4- logistyka, J8 – budżet, oddziału logistycznego (w tym sekcji naprawczej mobilności i sekcji transportowej, plutonu obsługi.

¹⁵⁹ Ibidem.

¹⁶⁰ Ibidem.

¹⁶¹ *Francuzi po raz czwarty w Szawlach*, https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=10300https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=10300, dostęp: 10.05.2021.

¹⁶² Ministère des Armées – Opérations, *enhanced Air Policing 2020 : La France s'entraîne avec la Suède et l'Espagne*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/europe/europe-du-nord-et-de-l-est/eap/enhanced-air-policing-2020-la-france-s-entraîne-avec-la-suede-et-l-espagne>, dostęp: 26.03.2021.

¹⁶³ Ministère des Armées – Opérations, *enhanced Air Policing : La France vole avec son allié américain pour l'exercice « Allied Sky »*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/europe/europe-du-nord-et-de-l-est/eap/enhanced-air-policing-la-france-vole-avec-son-allie-americain-pour-l-exercice-allied-sky>, dostęp: 26.03.2021.

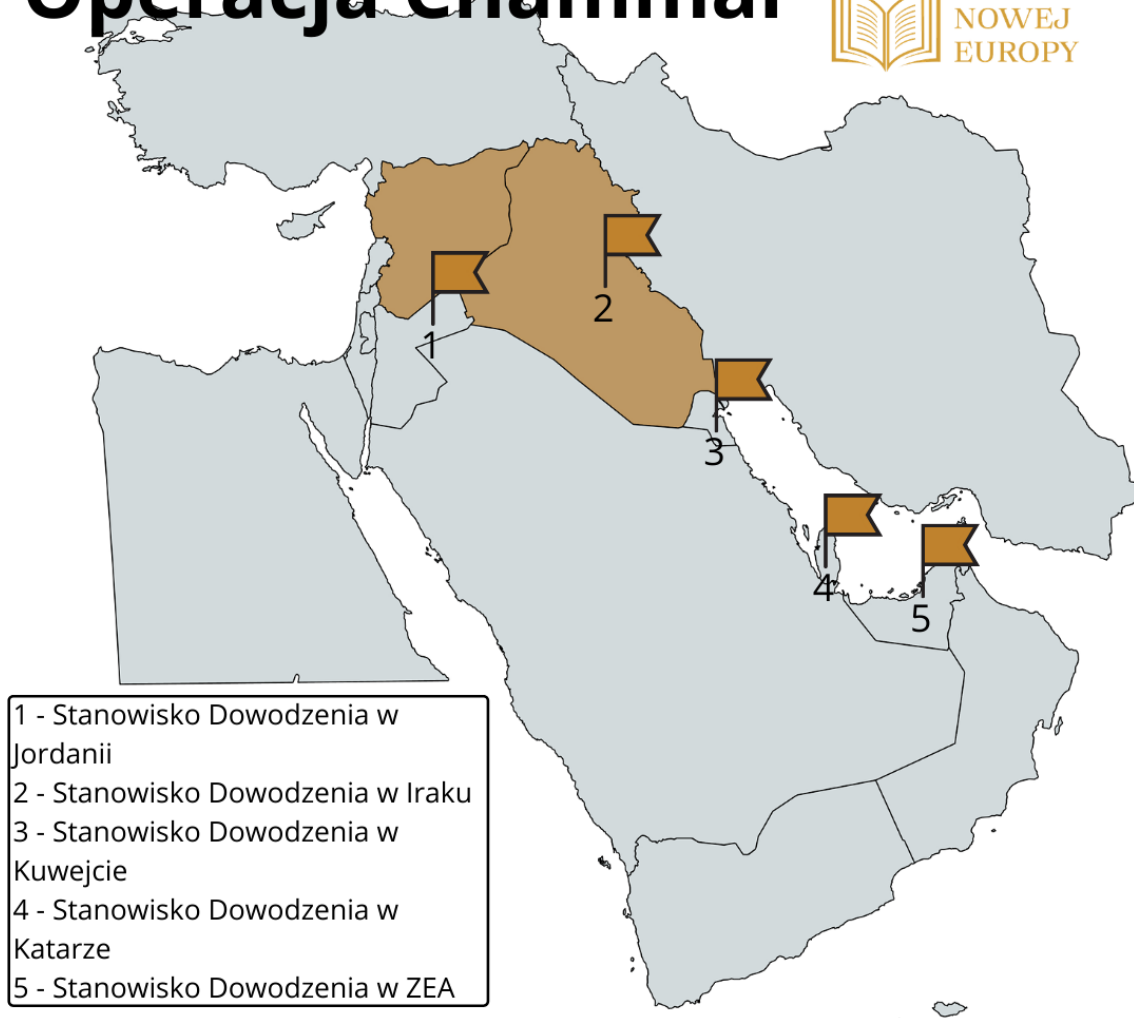
¹⁶⁴ T. Teluk, *Obronna wybrzeża nowym priorytetem Estonii. Szykują się wspólne inwestycje Tallinna, Rygi i Wilna*. https://trimarium.pl/obrona-wybrzeza-nowym-priorytetem-estonii-szykuja-sie-wspolne-inwestycje-tallinna-i-rygi/?fbclid=IwAR1ND8mtOw_LUtNKUAct9NIPeDqQIQCN6BfXXzcaqHXxUYJwY6Xvh-KxRnQ, dostęp: 26.03.2021.

¹⁶⁵ *Estonia to send special operations unit to Mali*, ERR News, <https://news.err.ee/1070023/estonia-to-send-special-operations-unit-to-mali>, dostęp: 01.05.2021.

wojskowymi może zjednać sobie kraje Europy Środkowo-Wschodniej, które do tej pory miały do niej stosunek raczej ambiwalentny.

Operacja Chammal

Operacja Chammal

W 2014 r. Stany Zjednoczone autoryzowały międzynarodową interwencję wojskową Inherent Resolve, skierowaną przeciwko terrorystycznej organizacji islamskich fundamentalistów, określanej jako tzw. Państwo Islamskie (ang. *Islamic State*, ISIS). Początkowo operacja obejmowała jedynie terytorium Iraku, jednak z czasem IS rozszerzyło swoje działania na tereny niestabilnej Syrii, co wymusiło na państwach Globalnej Koalicji przeciwko ISIS decyzję o rozszerzeniu misji na tereny syryjskie. Inicjatorem oraz dowodzącym międzynarodowej interwencji, w której bierze udział blisko 80 państw, są Stany Zjednoczone.

Francuskim odpowiednikiem misji Inherent Resolve jest operacja Chammal¹⁶⁶. Podstawą obecności wojskowej Francji jest rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2249 z 20 listopada 2015 r. uznająca, że ISIS „stanowi globalne i bezprecedensowe zagrożenie dla międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa” oraz wzywająca członków ONZ do jego zwalczania wszelkimi możliwymi sposobami (ang. *to combat by all means*)¹⁶⁷. Do deklarowanych celów operacji Chammal wpisane są zwalczanie terroryzmu, obrona obywateli Francji¹⁶⁸ oraz ochrona ludności cywilnej Iraku i Syrii¹⁶⁹.

Operacja opiera się na dwóch filarach – wsparciu oraz szkoleniu wojsk państw przyjmujących. Podczas gdy pierwszy filar opiera się na aktywnym udziale francuskich jednostek wojskowych w walce z Państwem Islamskim¹⁷⁰, drugi polega na kształceniu żołnierzy irackich oraz syryjskich, w celu przygotowania ich do samodzielnej obrony kraju. Międzynarodowa koalicja stale dostosowuje swoje działania w Lewancie, natomiast Francja kontynuuje swoje wysiłki w tym regionie w ramach walki z terroryzmem.

Misja liczy około 600 żołnierzy, jedną fregatę wojskową oraz 11 myśliwców typu „Dassault Rafale”. Są one wspierane przez samoloty E-3F AWACS, C-135FR lub MRTT¹⁷¹ oraz samolot rozpoznawczo-patrolowy „Atlantique 2”, jednak nie uczestniczą one w operacji przez cały czas jej trwania¹⁷². Wojska lotnicze mają 3 główne cele: wsparcie, szkolenie oraz doradztwo dla jednostek wojskowych Iraku, Syrii i Jordanii. Samoloty bojowe uczestniczą bezpośrednio we wsparciu wojsk lądowych oraz w misjach wywiadowczych. W skład ich uzbrojenia wchodzi pociski powietrzne dalekiego zasięgu SCALP¹⁷³. Jednostki wojskowe biorące udział w misji stacjonują w Iraku, Jordanii, Kuwejcie, Katarze oraz w Zjednoczonych Emiratach Arabskich.

Operację Chammal wspiera także misja CLEMENCEAU 21, która rozpoczęła się w porcie morskim w Tulon w lutym 2021 roku¹⁷⁴. Strefami misji są obszary na Morzu Śródziemnym,

¹⁶⁶ Ministère des Armées – Opérations, *Opération CHAMMAL*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/monde/grand-levant/chammal/dossier-de-reference/operation-chammal>, dostęp: 23.03.2021.

¹⁶⁷ United Nations – Security Council, *Resolution 2178 (2014)*, [https://www.undocs.org/S/RES/2178%20\(2014\)](https://www.undocs.org/S/RES/2178%20(2014)), dostęp: 24.04.2021.

¹⁶⁸ IS wielokrotnie przeprowadzał we Francji ataki na ludność cywilną. W listopadzie 2015 r. w wyniku zamachów w Paryżu 137 osób zginęło, 416 zostało rannych, w tym prawie 100 osób było w ciężkim stanie.

¹⁶⁹ ISIS dopuszczało się licznych zbrodni na ludności cywilnej. Dotyczy to w szczególności przypadków egzekucji, porwania jezydzkich kobiet, ich sprzedaży lub wykorzystywania jako seksualne niewolnice, a także czystek etnicznych i religijnych.

¹⁷⁰ Ministère des Armées – Opérations, *Dossier de presse – Opération CHAMMAL*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/monde/grand-levant/chammal/dossier-de-reference/operation-chammal>, dostęp: 23.03.2021.

¹⁷¹ Ministère des Armées – Opérations, *CHAMMAL : le MRTT participe à l'opération CHAMMAL depuis la métropole*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/monde/grand-levant/chammal/breves/chammal-le-mrttphenix-participe-a-l-operation-chammal-depuis-la-metropole>, dostęp: 11.06.2021.

¹⁷² Ibidem.

¹⁷³ Ibidem.

¹⁷⁴ *Press Kit Clemenceau 21*, Ministère des Armées, https://www.defense.gouv.fr/content/download/606899/10193070/Press%20Kit_Clemenceau21_ENG.pdf dostęp: 02.05.2021.

Oceanie Indyjskim i w Zatoce Arabskiej¹⁷⁵. Bierze w niej udział grupa wodnopowietrzna (fr. *le groupe aéronaval*, pl. *Grupa Uderzeniowa Lotniskowca*), dysponująca lotniskowcem „Charles de Gaulle”, wspieranym przez: fregatę obrony powietrznej „Chavalier Paul”, fregatę wielozadaniową „Provence”, okręt podwodny z napędem atomowym (SNA) oraz okręt zaopatrzeniowy „Var”. Wsparcia udziela także grupa powietrzna, a w jej wyposażeniu znajduje się: 20 samolotów typu Rafale M, 2 samoloty wczesnego ostrzegania E-2C Hawkeye, 2 helikoptery „Dauphin” oraz 1 helikopter „Caïman”¹⁷⁶. Do głównych zadań misji należą m.in. kontrola obszarów morskich, rozpoznanie i zaopatrzenie. W misji bierze także udział amerykański niszczyciel USS „Porter”, belgijska fregata „Léopold I”, grecka fregata „Kanaris” i włoska fregata „Margotini”¹⁷⁷.

W najbliższym czasie nie należy się spodziewać większych rotacji w ramach operacji Chammal. Pomimo zwycięstw po stronie Globalnej Koalicji przeciwko ISIS, region Syrii i Iraku pozostaje miejscem konfliktów wewnętrznych oraz ataków organizacji terrorystycznych. Ponadto na terenie Bliskiego Wschodu toczy się walka o wpływy między Rosją, Chinami, Turcją, Iranem a państwami Zachodu. W 2021 r. Irak nie posiada wystarczających środków, by móc skutecznie i samodzielnie chronić swoją ludność cywilną oraz utrzymać pokój i zapewnić bezpieczeństwo wewnętrzne, co wpływa na sytuację państw biorących udział w międzynarodowej interwencji oraz wymusza obecność ich sił zbrojnych. Co więcej, od 2017 r., po przeprowadzonym referendum w sprawie niepodległości Kurdystanu, rośnie ryzyko kolejnych konfliktów pomiędzy rządem irackim oraz władzami autonomicznego regionu. Decydenci francuscy są świadomi, że dodatkowy konflikt najprawdopodobniej wzmocni islamskich radykałów oraz wpłynie na sytuację we Francji – co będzie traktowane jako element rywalizacji z wyznawcami Islamu. Czynniki te powodują, że wycofanie francuskiego wojska jest daleką perspektywą, szczególnie z tak aktywnego militarnie regionu, jak Bliski Wschód.

---

¹⁷⁵ CLEMENCEAU 21 : Bilan de la 1re phase de la participation du groupe aéronaval à l'opération CHAMMAL, <https://www.defense.gouv.fr/operations/monde/grand-levant/chammal/breves/clemenceau-21-bilan-de-la-1re-phase-de-la-participation-du-groupe-aeronaval-a-l-operation-chammal>, dostęp: 02.05.2021.

¹⁷⁶ Ministère des Armées – Opérations, CLEMENCEAU 21 : Départ du groupe aéronaval en mission opérationnelle, <https://www.defense.gouv.fr/operations/actualites2/breves/clemenceau-21-depart-du-groupe-aeronaval-en-mission-operationnelle>, dostęp: 26.03.2021.

¹⁷⁷ Press Kit Clemenceau 21, Ministère des Armées, https://www.defense.gouv.fr/content/download/606899/10193070/Press%20Kit_Clemenceau21_ENG.pdf dostęp: 02.05.2021.

FRANCUSKA WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJĄ NARODÓW ZJEDNOCZONYCH ORAZ UNIĄ EUROPEJSKĄ

Francuska operacja Daman w ramach misji UNFIL

Francja posiada jedno z pięciu stałych miejsc w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. W związku z tym posiada prawo weta do wszystkich decyzji Rady. W marcu 1978 r. na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 425 i 426 powołana została misja pokojowa *United Nations Interim Force in Lebanon* (UNIFIL)¹⁷⁸. Jej powstanie wiązało się z walkami pomiędzy Organizacją Wyzwolenia Palestyny, Libanem oraz Izraelem, natomiast jej celem było zapewnienie wycofania izraelskich sił zbrojnych z terenu Libanu oraz integralności granic libańskich, a także przywrócenie libańskim władzom jurysdykcji na terytorium Libanu. Od 70 lat Izrael i Liban pozostają w nieprzerwanym konflikcie, na co składa się m.in. niepodpisanie traktatu pokojowego, który oznaczałby uznanie istnienia państwa Izraelskiego. W celu ustabilizowaniu sytuacji i pokojowego wycofania wojsk Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję o powstaniu misji. W misję UNIFIL zaangażowany jest aktualnie ponad 10-tysięczny personel z 46 krajów¹⁷⁹, w tym m.in. włoskie, indonezyjskie, indyjskie, hiszpańskie, chińskie, a także francuskie (656 osób) i polskie Siły Zbrojne¹⁸⁰.

Od czasu rozpoczęcia misji ONZ, Francja prowadzi własną operację pod kryptonimem Daman współpracującą z UNIFIL i należącą do formacji szybkiego reagowania *Force Commander Reserve* FCR. Francuskie Siły Zbrojne stacjonują w mieście Dayr Kifa i prowadzą działania na całym obszarze obejmującym misję UNIFIL. Od 2017 roku stacjonuje tam także oddział piechoty fińskiej. Poza codziennymi patrolami, Francja współpracuje z Libańskimi Siłami Zbrojnymi w zakresie przeprowadzania misji obserwacyjno-rozpoznawczych, co umożliwia zwiększenie francuskiej gotowości operacyjnej¹⁸¹.

W operacji Daman bierze udział blisko 700 żołnierzy, którzy składają się na oddział rozpoznawczo-interwencyjny, zaopatrzonego w 45 lekkich pojazdów pancernych VBL, piechotę

¹⁷⁸ Fr. FINUL – *Force intérimaire des Nations Unies au Liban - Resolution 425*, United Nations Security Council, <http://unscr.com/en/resolutions/425>, dostęp: 26.03.2021; *Resolution 426*, United Nations Security Council, <http://unscr.com/en/resolutions/426>, dostęp: 02.05.2021.

¹⁷⁹ Dane na lipiec 2021 roku.

¹⁸⁰ *Unifil Troop-Contributing Countries*, UNIFIL, <https://unifil.unmissions.org/unifil-troop-contributing-countries>, dostęp: 02.05.2021.

¹⁸¹ Ministère des Armées – Opérations, *DAMAN : La contribution française à la FINUL*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/europe/bassin-mediterraneen/daman/dossier-de-reference/daman-la-contribution-francaise-a-la-finul>, dostęp: 23.03.2021.

obsługującą opancerzone pojazdy Sisu i 35 pojazdów VAB, baterię artylerii odpowiadającą za zabezpieczenie obszaru powietrznego wraz z radarami oraz rakiety ziemia-powietrze krótkiego zasięgu typu „Mistral”. W skład wojsk francuskich wchodzi również kompania wsparcia i dowodzenia, która złożona jest z sekcji inżynierskiej, oddziału brygady strażackiej, jednostki saperskiej oraz psów wojskowych¹⁸². Francuscy żołnierze są wspierani przez Jednostki Wsparcia Narodowego (fr. *les Éléments de soutien national*)¹⁸³, które są odpowiedzialne za strategiczną koordynację pojazdów, wsparcie techniczne oraz wdrażanie łączności i komunikacji.

Francuskie Siły Zbrojne biorą udział zarówno w misjach wojskowych, jak i wspierają ludność cywilną. Po eksplozji w porcie w Bejrucie w 2020 r., żołnierze francuscy wzięli udział w akcji ratunkowej mającej na celu minimalizowanie skutków katastrofy¹⁸⁴, natomiast podczas prowadzonej w 2006 r. operacji Baliste przeprowadzali ewakuację obywateli Francji oraz innych państw europejskich z terenów objętych konfliktem izraelsko-libańskim¹⁸⁵.

UNIFIL jest jedną z najdłużej trwających misji ONZ, a prowadzona w jej ramach operacja Daman aktualnie ma trwać do 31 sierpnia 2021 r. Pomimo relatywnie stabilnej sytuacji w Libanie od 2006 r., nic nie wskazuje na jej trwałe zakończenie oraz wycofanie wojsk francuskich. Przez ponad 40 lat nie wypracowano mechanizmów gwarantujących pokój na terenie południowego Libanu. Działalność militarna ogranicza się do obecności wojskowej sił ONZ, które są gotowe zareagować w momencie zaostrzenia konfliktu.

Zaszczości historyczne oraz wynikająca z nich bliskość kulturowa między Francją a Libanem, uważana jest za czynnik uzasadniający obecność francuskich Sił Zbrojnych w państwie. Dotyczy to w szczególności aktów prawnych, takich jak obowiązująca od 1926 r. Konstytucja Republiki Libańskiej, nadana przez francuski mandatariusz. Co więcej, około 38%

¹⁸² Ibidem.

¹⁸³ Ministère des Armées – Actualités, *ESN – Services Compris*, <https://www.defense.gouv.fr/actualites/commun-aute-defense/esn-services-compris>, dostęp: 23.03.2021.

¹⁸⁴ Niemalże od razu po wybuchu FCR, na polecenie UNIFIL, uruchomiła QRF SAN (*Quick Reaction Force Sanitaire*) z eskortą, aby móc jak najszybciej interweniować na miejscu zdarzenia i udzielić pierwszej pomocy licznym rannym. Ewakuowano pięciu rannych do szpitala Hammoud w Saidzie. Dwa zespoły medyczne pracowników SSA, zwane AMET (*Air Medical Evacuation Team*) na pokład włoskich helikopterów stacjonujących w Naqourze uczestniczyły w ewakuacji sześciu żołnierzy sił pokojowych Martime Task Force rannych w wybuchu. Po eksplozji oddział składający się z zespołu saperów, lekarza, sanitariusza i inżyniera, przeprowadził inspekcję miejsca zdarzenia. *DAMAN : Les experts français de la FINUL sur le Ground Zero de Beyrouth*, <https://www.defense.gouv.fr/actualites/operations/daman-les-experts-francais-de-la-finul-sur-le-ground-zero-de-beyrouth>; *Le Parisien, Explosions à Beyrouth : fin de l'opération militaire française d'aide au Liban* <https://www.leparisien.fr/politique/explosions-a-beyrouth-fin-de-l-operation-militaire-francaise-d-aide-au-liban-22-09-2020-8389641.php>, dostęp: 10.05.2021.

¹⁸⁵ *Le Figaro, Des forces spéciales au secours des Franco-Libanais*, https://www.lefigaro.fr/international/2006/07/24/01003-20060724ARTFIG90197-des_forces_speciales_au_secours_des_franco_libanais.php, dostęp: 23.03.2021.

społeczeństwa posługuje się językiem francuskim¹⁸⁶. W Libanie znajduje się sieć szkół francuskojęzycznych, wspieranych finansowo przez rząd francuski. Jedynie w 2021 r. Republika przekazała im kwotę o wysokości 20 mld euro¹⁸⁷. Liczne wymiany na płaszczyźnie kulturalnej oraz intelektualnej zapewniają Libanowi stałe partnerstwo z Francją, jak również i wsparcie militarne. Liban należy do Międzynarodowej Organizacji Frankofonii.

Poprzez swoje zaangażowanie, Francja zyskuje okazję do zaznaczenia swojej obecności w regionie Bliskiego Wschodu. Co istotne, wpływy francuskie są stopniowo wypierane m.in. przez Stany Zjednoczone Ameryki, Iran, a także Chiny. Ostatnie z wymienionych państw należy obecnie do najważniejszych partnerów handlowych Libanu¹⁸⁸. Ponadto Chiny prowadzą starania w zakresie budowy infrastruktury wewnętrznej państwa. Utrzymując obecność militarną oraz polityczną, a także wskazując wspomniane wyżej zaszczyty historyczne i kulturalne, Francja pragnie podkreślić bliskość państw oraz pogłębić współpracę, co uwidaczniają liczne wizyty na szczeblu politycznym.

Pozostałe misje ONZ

Republika Francuska aktualnie angażuje personel 740 żołnierzy sił pokojowych do operacji pokojowych, co plasuje ją na 31. miejscu wśród państw wysyłających swoje oddziały¹⁸⁹.

Poza UNIFIL, francuskie Siły Zbrojne są zaangażowane w pięć operacji pokojowych ONZ prowadzonych na terenie Afryki, jednak w przeciwieństwie do ww. misji uczestniczą w nich w stopniu ograniczonym. Francuskie Siły nie biorą bezpośredniego udziału w operacjach pokojowych ONZ w Mali (fr. *Mission multidimensionnelle intégrée des Nations Unies pour la stabilisation au Mali*), Republice Środkowoafrykańskiej (fr. *Mission multidimensionnelle intégrée des Nations Unies pour la stabilisation en République centrafricaine*), Republice Demokratycznej Kongo (fr. *Mission de l'Organisation des Nations Unies pour la stabilisation en RD Congo*) oraz Saharze Zachodniej (fr. *Mission des Nations Unies pour l'Organisation d'un Référendum au Sahara Occidental*)¹⁹⁰. Francuscy oficerowie sztabowi uczestniczą w zakresie koordynacji działań na szczeblu decyzyjnym.

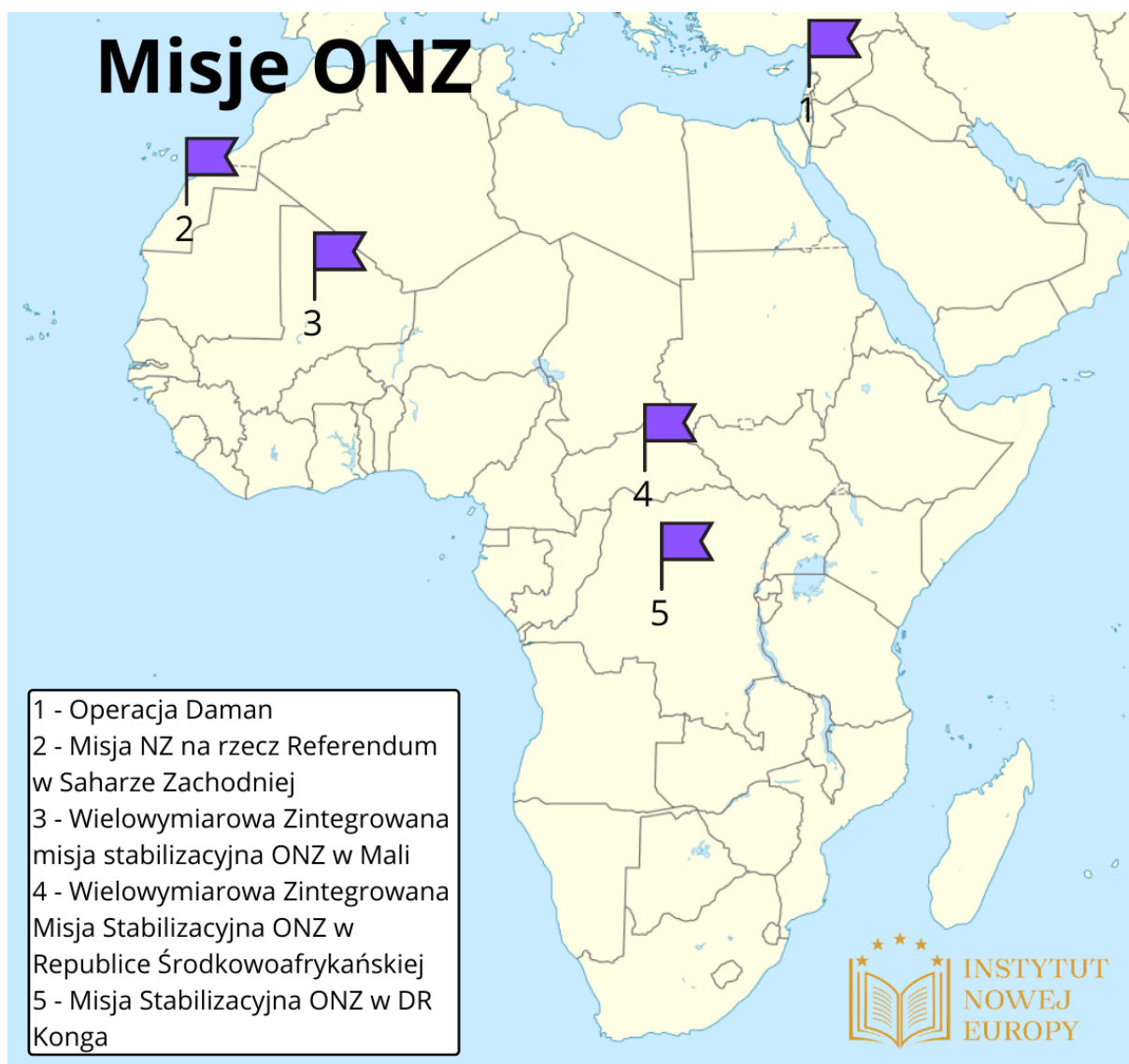
¹⁸⁶ Ballais JL., Al Amrawy M., Al Dbiyat M., Charbel L., Geyer B., Mezedjri L., *The Place of the French Language in Arabic-Speaking Mediterranean*. W: Brunn S., Kehrein R. (red.), *Handbook of the Changing World Language Map*. Springer, 2020.

¹⁸⁷ TV5Monde, *Jean-Yves Le Drian au Liban : quelle est l'influence de la France au pays du Cèdre ?*, <https://information.tv5monde.com/info/jean-yves-le-drian-au-liban-quelle-est-l-influence-de-la-france-au-pays-du-cedre-407568>, dostęp: 11.06.2021.

¹⁸⁸ TrendEconomy, *Lebanon*, <https://trendeconomy.com/data/h2/Lebanon/TOTAL>, dostęp: 11.06.2021.

¹⁸⁹ Ministère des Armées, *Dispositif opérationnel français déployé à travers le monde*, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/dispositif-operationnel-francais-deploye-a-travers-le-monde?fbclid=IwAR2Kcz99O8jF1QyWyeier0ljtnrEnfgil6RJC_udtQaOtH3t1zITKOJSbek, dostęp: 13.06.2021.

¹⁹⁰ United Nations Peacekeeping, *Troop and police contributors*, https://peacekeeping.un.org/en/troop-and-police-contributors?fbclid=IwAR0n_H4QccF9nJYpOb_aJKjHXWS4oEAljBDXJe7izPdKDICC7viJZ1WdQo, dostęp: 23.03.2021.

Misje Unii Europejskiej

W ramach wsparcia militarnego oraz humanitarnego Unia Europejska udziela pomocy krajom znajdującym się w potrzebie. Do kwietnia 2021 r. Francja zaangażowała się w cztery operacje UE. Aktualnie oddelegowała personel liczący 150 żołnierzy do 6 misji UE¹⁹¹.

W powołanej w kwietniu 2015 r. Komórcie ds. Łączności i Planowania Unii Europejskiej EULCP (ang. *EU Liaison and Planning Cell*), udział bierze francuska Żandarmeria Narodowa¹⁹².

¹⁹¹ Ministère des Armées, *Dispositif opérationnel français déployé à travers le monde*,

https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/dispositif-operationnel-francais-deploye-a-travers-le-monde, dostęp: 11.05.2021.

¹⁹² EUROGENDFOR (fr. *La Force de gendarmerie européenne*) to jednostka zdolna do wykonywania wszystkich zadań policyjnych. EUROGENDFOR może być oddany do dyspozycji UE, ONZ, OBWE, NATO oraz innych organizacji międzynarodowych lub koalicji ad hoc. Wojskowy status sił policyjnych w EUROGENDFOR i ich zdolność do objęcia pełnego spektrum funkcji policyjnych, zapewniają odpowiednią elastyczność działania w ramach cywilnego systemu dowodzenia, a w pewnych okolicznościach nawet w ramach wojskowego systemu dowodzenia.

Do zadań Komórki należy przygotowywanie analiz badawczych oraz wywiadowczych dotyczących stanu bezpieczeństwa w Libii. Wspiera ona zarówno działania Unii Europejskiej, jak i misji ONZ w Libii.

Kolejnym projektem jest powołana w 2013 r. na prośbę rządu malijskiego oraz w oparciu o rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2085 (2012) Misja Szkoleniowa Unii Europejskiej w Mali (ang. *European Union Training Mission in Mali*, EUTM Mali). Celem Misji jest zwiększenie zdolności bojowych i operacyjnych malijskich sił zbrojnych oraz kontrola implementacji podpisanego w 2015 r. porozumienia pokojowego z Algieru. Działanie te mają w konsekwencji zapewnić współpracę polityczną między lokalnymi państwami oraz poprawę bezpieczeństwa w regionie. Misja opiera się na czterech filarach: prowadzenie szkoleń, udzielanie wsparcia w procesach decyzyjnych, rozwój lokalnego systemu edukacji wojskowej oraz doradztwo i szkolenia udzielone połączonym siłom Grupy Pięciu G5 na rzecz Sahelu. Uczestniczą w niej zarówno państwa członkowskie UE, jak i nienależące do organizacji. Liczba francuskich sił zbrojnych jest znikoma ze względu na prowadzoną w regionie równoległe misję Barkhane. Łącznie w Misji Szkoleniowej Unii Europejskiej w Mali bierze udział blisko 700 żołnierzy z 22 krajów Unii Europejskiej, w tym Francji oraz 3 spoza wspólnoty – Gruzji, Czarnogóry i Mołdawii¹⁹³.

Innym europejskim projektem, w który zaangażowała się Francja, jest Misja Doradcza UE w Republice Środkowoafrykańskiej EUAM RCA (ang. *EU Advisory Mission in the Central African Republic*). Została ona powołana w grudniu 2019 r. na wniosek rządu środkowoafrykańskiego. Jest to cywilna misja doradcza, mająca na celu wsparcie strategiczne, szkoleniowe i operacyjne dla lokalnych władz oraz odpowiadających przed nimi żołnierzy¹⁹⁴. EUAM RCA wzmacnia wysiłki wojskowej misji szkoleniowej UE w Republice Środkowoafrykańskiej i działa w powiązaniu ze społecznością międzynarodową na miejscu.

Francja jest również zaangażowana w rozpoczętą w marcu 2020 r. Europejską Operację Sił Morskich „IRINI”. Jej celem jest kontrola nałożonego przez ONZ embargo na broń dla Libii. Francuska armia oddelegowała do tej misji okręt FS *Premiere Maitre l’Her F792* oraz samoloty „Falcon 50” i „Atlantique 2”¹⁹⁵.

Francja uczestniczy również w dwóch rotacyjnych misjach Unii Europejskiej. Pierwszą z nich jest Operacja Atalanta prowadzona w celu powstrzymania, zapobiegania i zwalczania piractwa. Od momentu jej powstania w 2008 r. zakres aktywności misji był stale dostosowywany, tak aby odzwierciedlać aktualną sytuację na morzu i wspierać zintegrowane podejście UE w Somalii i Rogu Afryki. Obszar działań operacji Atalanta obejmuje także

---

Gendarmerie Nationale Française - Member State, <https://eurogendfor.org/gendarmerie-nationale-francaise-full-member/>, dostęp: 23.03.2021.

¹⁹³ *European Union Training Mission Mali, EUTM Mali*, <https://eutmmali.eu/eutm-mali-mission/>, dostęp: 23.03.2021.

¹⁹⁴ *European Union External Action Service, EUAM RCA: European Union Advisory Mission in the Central African Republic – Civilian Mission*, https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/89318/euam-rca-european-union-advisory-mission-central-african-republic-civilian-mission_en, dostęp: 23.03.2021.

¹⁹⁵ *EUNAVFOR IRINI, Deployed Units*, https://www.operationirini.eu/media_category/assets/, dostęp: 23.03.2021.

południowe Morze Czerwone, Zatokę Adeńską i dużą część Oceanu Indyjskiego, w tym Seszele, Mauritius i Komory¹⁹⁶. Pod koniec 2020 r. misja została przedłużona do grudnia 2022 roku.

Udział Francji w operacji przejawia się poprzez działalność Sił francuskich stacjonujących w Dżibuti, które przyjmują oddziały hiszpańskie i niemieckie oraz personel wsparcia logistycznego (ang. *Force HQ Support Area, FHQSA*)¹⁹⁷. We francuskim mieście Brest znajduje się również Centrum Bezpieczeństwa Morskiego w Rogu Afryki (ang. *Maritime Security Centre – Horn of Africa, MSCHOA*) podlegające dowództwu operacji Atalanta. MSCHOA zapewnia komunikację z marynarzami i przyczynia się do ochrony szlaków handlowych na obszarze wysokiego ryzyka. Wysłane specjalnie w celu udziału w operacji odrębne francuskie jednostki mogłyby dublować zadania wykonywane przez Siły Francji rozmieszczone na południowym obszarze Oceanu Indyjskiego, których działalność również opiera się na walce z piractwem oraz ochronie żeglugi handlowej. Wydaje się zatem, że Paryż pozwala na większe zaangażowanie innych członków UE, jednak stale służąc pomocą poprzez utrzymywanie w pobliżu francuskie jednostki wojskowe

Kolejną operacją stabilizacyjną Unii Europejskiej jest Althea. Misja rozpoczęła się w 2004 roku, zastępując wycofujące się z Bośni i Hercegowiny (BiH) wojska NATO. Obecnie do jej głównych celów należą: pomoc BiH w utrzymaniu stabilnej sytuacji w państwie, zapobieganie ewentualnym nawrotom przemocy oraz prowadzenie szkoleń.

W ramach misji zaangażowanych jest łącznie 19 krajów¹⁹⁸. Z racji tego, że bezpośrednio działanie zbrojne w BiH wygasły, w Sarajewie stacjonuje jedynie Wielonarodowy Batalion EUFOR (ang. *EUFOR's Multinational Battalion, MNBN*)¹⁹⁹. Liczebność żołnierzy biorących udział w operacji została zmniejszona do około 600²⁰⁰, a jednostki austriackie, węgierskie i tureckie w pełni wystarczają do zapewnienia pokojowej sytuacji w kraju. Francja jest jednak gotowa wesprzeć w każdym momencie operację Althea.

Francja jest potęgą dyplomatyczną i militarną. Jej historia, status państwa założycielskiego oraz znaczenie polityczne, gospodarcze i militarne, zagwarantowały państwu decydujące miejsce w instytucjach Unii Europejskiej. Uczestnicząc w misjach UE, Republika podkreśla swoje znaczenie militarne i polityczne w najbliższym jej otoczeniu, co sprzyja zacieśnianiu współpracy na poziomie europejskim. Co więcej, misje te umożliwiają Francji uzyskanie korzyści ekonomicznych. Zaprezentowanie posiadanego sprzętu wojskowego i jego potencjału, umożliwia dotarcie do potencjalnych nabywców. Ponadto uczestnictwo Francji w europejskich misjach wojskowych jest kluczowe ze względu na koncepcję autonomii

¹⁹⁶ Royal Navy, <https://www.royalnavy.mod.uk/news-and-latest-activity/operations/indian-ocean/atalanta>, dostęp 12.05.2021.

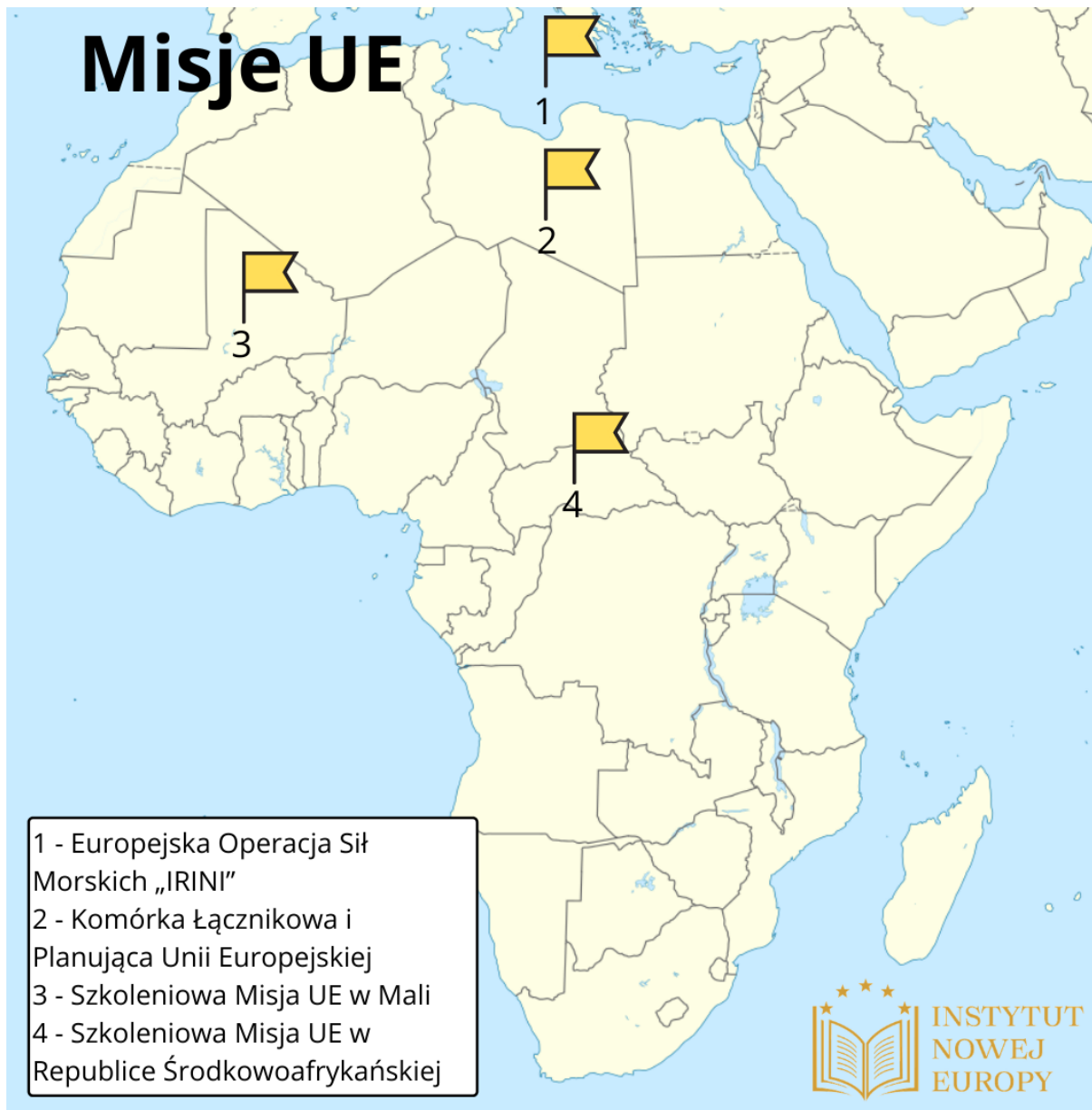
¹⁹⁷ Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/english/operations/territoire-national/forces-de-souverainete/forces-armees-dans-la-zone-sud-de-l-ocean-indien/dossier-de-reference/les-forces-armees-dans-la-zone-sud-de-l-ocean-indien>, dostęp: 12.05.2021.

¹⁹⁸ Albania, Austria, Bułgaria, Chile, Czechy, Francja, Grecja, Węgry, Irlandia, Włochy, Polska, Portugalia, Republika Macedonii Północnej, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwajcaria, Turcja.

¹⁹⁹ EUFOR, <https://www.euforbih.org/index.php/latest-news/2884-change-of-command-ceremony-mnbn>, dostęp: 12.05.2021.

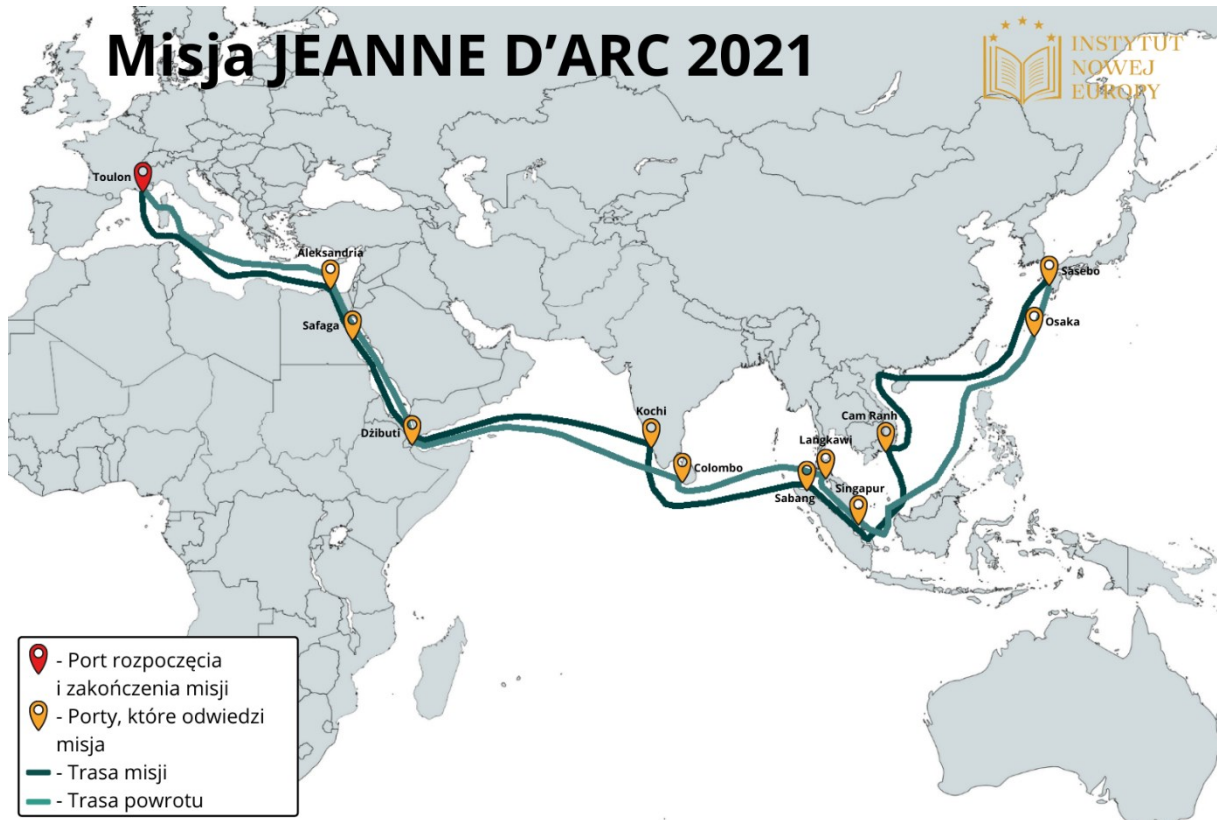
²⁰⁰ EUFOR, <https://www.euforbih.org/index.php/about-eufor>, dostęp: 13.05.2021.

strategicznej zaproponowaną przez Emmanuela Macrona. Pomagają one Francuzom propagować militarną wizję oraz kreować się na lidera europejskiej myśli strategicznej. Tego typu działania wojskowe mogą również przekonać resztę członków Unii Europejskiej, do reformy stałej współpracy strukturalnej w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

MISJE MORSKIE

Misja szkoleniowa JEANNE D'ARC 2021

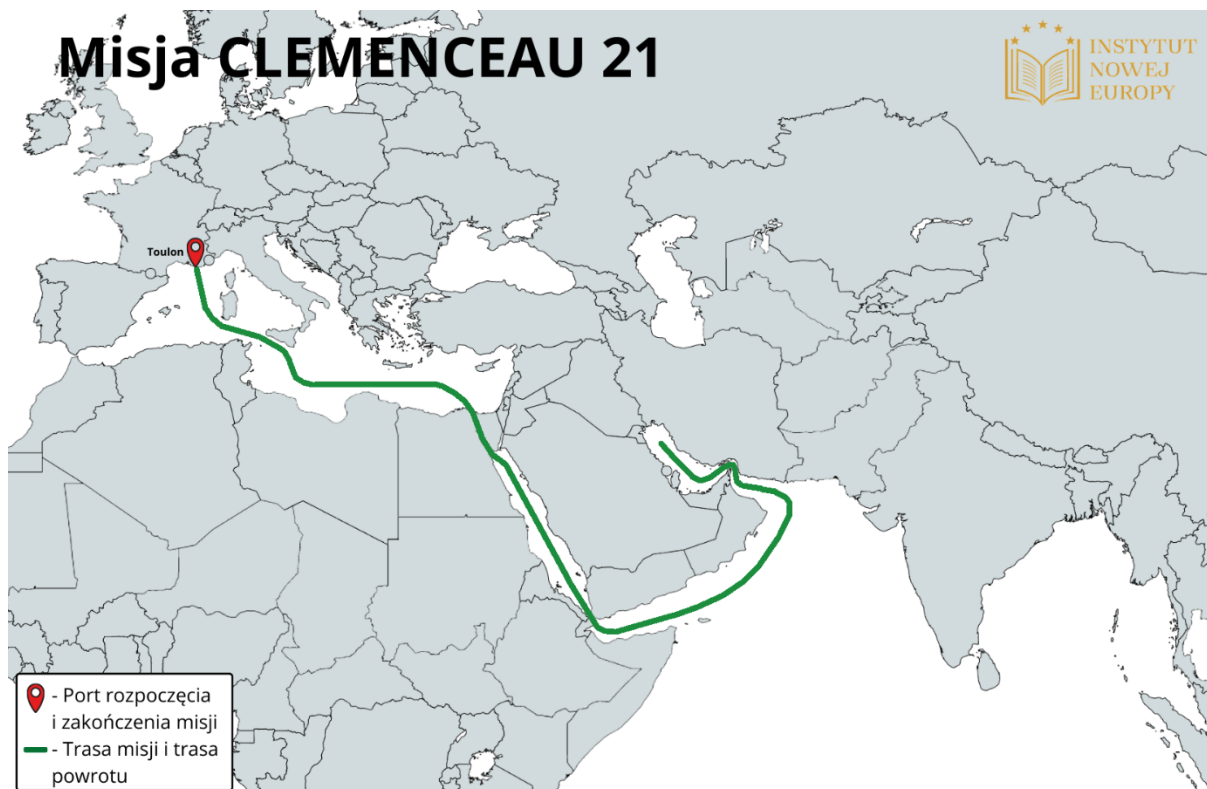
Od lutego do lipca 2021 r. francuska marynarka wojenna prowadzi szkolenie przy wykorzystaniu okrętów wojskowych w ramach corocznej misji JEANNE D'ARC. W 2021 r. w jej skład wchodzi okręt desantowy typu Mistral Tonnerre oraz fregata rakietowa Surcouf typu La Fayette. Będą one pokonywać wody m.in. Morza Śródziemnego, Oceanu Indyjskiego, Zatoki Bengalskiej, Morza Południowochińskiego aż do Morza Żółtego²⁰¹. Celem misji jest kształcenie przyszłej kadry oficerów francuskiej marynarki wojennej i nabieranie przez nich praktycznego doświadczenia, wdrażanie zdolności operacyjnych na terenach o szczególnym znaczeniu strategicznym dla Francji, a także rozwój współpracy z państwami obecnymi w regionie (Indie, Japonia, Australia, USA, Indonezja). Jednostki misji JEANNE D'ARC 2021 wesprą również operacje Combined Taks Force 150 na Oceanie Indyjskich. W misję zaangażowanych jest około 800 żołnierzy²⁰².

²⁰¹ Ministère des Armées – Salle de presse, *Dossier de presse – Mission Jeanne D'Arc 2021*, https://www.defense.gouv.fr/salle-de-presse/dossiers-de-presse/dossier-de-presse_mission-jeanne-d-arc-2021, dostęp: 23.03.2021.

²⁰² Ibidem.

Misja szkoleniowa JEANNE D'ARC 2021 wpisuje się we francuską strategię obronną na Indo-Pacyfiku. Ma ona potwierdzić zainteresowanie Francji tą strefą poprzez wzmocnioną obecność i zintensyfikowaną współpracę bilateralną oraz regionalną, a także potwierdzić, że państwo jest znaczącym graczem militarnym. Dla Francji jest to także okazja do odstraszenia potencjalnych ingerencji przeciwników we francuskie interesy.

Misja CLEMENCEAU 21

W trwającej od lutego do lata 2021 r. misji CLEMENCEAU 21 uczestniczy grupa wodnopowietrzna GAN (fr. *le Groupe aéronaval*, pl. *Uderzeniowa Grupa Lotniskowca*) Task Force 473 (TF)²⁰³. Jej głównym celem jest patrolowanie Morza Śródziemnomorskiego, Zatoki Perskiej oraz Morza Arabskiego, a także wsparcie międzynarodowej misji Inherent Resolve i francuskiej operacji Chammal. W misję zaangażowanych jest łącznie 1200 żołnierzy²⁰⁴. CLEMENCEAU 21 jest kontynuacją analogicznej misji, prowadzonej dwa lata wcześniej. Co za tym idzie, skupia się także na przewidywaniach siły, wywiadzie oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i swobody działania w tych strategicznych obszarach. Ponadto udział w GAN

²⁰³ Ministère des Armées – Opérations, *CLEMENCEAU 21 : Départ du groupe aéronaval en mission opérationnelle*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/actualites2/breves/clemenceau-21-depart-du-groupe-aeronaval-en-mission-operationnelle>, dostęp: 23.03.2021.

²⁰⁴ Ministère des Armées, *Opération Clemenceau*, https://cdn.fbsbx.com/v/t59.2708-21/81881541_168530777779261_904742557483794432_n.pdf/DP_MinARM_d%C3%A9part-Clemenceau_GAN-19.pdf?_nc_cat=105&ccb=1-3&_nc_sid=0cab14&_nc_ohc=DZlqBxdRXrcAX8FQ6Cu&_nc_ht=cdn.fbsbx.com&oh=cc5e68ccfae567a53125db9330a93133&oe=60C7AF42&dl=1, dostęp: 13.06.2021.

amerykańskich, belgijskich, greckich i włoskich zasobów wojskowych umożliwi konsolidację interoperacyjności z tymi wiodącymi partnerami²⁰⁵.

W skład grupy uderzeniowej wchodzi lotniskowiec „Charles de Gaulle”²⁰⁶, na pokładzie którego znajduje się wodnopowietrzna jednostka bojowa sił szybkiego reagowania (fr. *la Force aéromaritime française de réaction rapide*, FRMARFOR). Lotniskowiec jest wspierany przez fregatę przeciwlotniczą „Chevalier Paul” oraz fregatę wielozdaniową „Provence” typu FREMM²⁰⁷. Misja wyposażona jest również w 20 samolotów myśliwskich Rafale M, 2 samoloty wczesnego ostrzegania E-2C Hawkeye, 2 helikoptery „Dauphin” oraz helikopter „Caïman”. W celu lepszej współpracy w operacji uczestniczy także okręt zaopatrzenia oraz dowodzenia Var oraz okręt podwodny o napędzie atomowym (fr. *les sous-marin nucléaire d’attaque*, SNA)²⁰⁸.

Dzięki swoim możliwościom bojowym i operacyjnym misja CLEMENCAU 21 jest jednym z kluczowych aspektów francuskiej walki z terroryzmem na Bliskim Wschodzie. Wzmocniona obecność Francji demonstruje państwu walczącemu o wpływy w regionie i dominację, tj. Rosji, Turcji, Chinom oraz Iranowi, posiadane zdolności, a także w razie potrzeby umożliwia natychmiastową reakcję jednostek francuskich sił zbrojnych.

Misja CORYMBE

Od 1990 r. francuska marynarka wojenna patroluje Zatokę Gwinejską i wybrzeże Afryki Zachodniej w celu ochrony ww. terenów morskich, m.in. przed atakami piratów oraz poprawy bezpieczeństwa w regionie poprzez wzmocnienie zdolności straży przybrzeżnej lokalnych państw. Obecność francuskich okrętów (standardowo jednego lub dwóch) w misji CORYMBE wspiera także jednostki francuskie stacjonujące w Afryce Zachodniej na podstawie podpisanych umów bilateralnych.

Od lutego 2021 r. w misji bierze udział 2. Cudzoziemski Pułk Piechoty (fr. *le 2e regiment étranger d’infanterie*), dysponujący okrętem desantowy „Dixmude”²⁰⁹. Pułk jest wspierany m.in. przez 1. Pułk Spahisów (fr. *le 1e regiment de spahis*) oraz 1. Pułk Inżynierii Zagranicznej (fr. *le 1er regiment étranger de genie*). Łącznie w CORYMBE uczestniczy około 250 żołnierzy²¹⁰ kontrolujących obszar między Senegalem a Gabonem.

Misja jest prowadzona na szlakach morskich przemytu narkotykowego, dzięki czemu niejednokrotnie uniemożliwiono transport substancji do Afryki oraz Europy. W marcu br. marynarka wojenna przekazała za pomocą mediów społecznościowych informację, że

²⁰⁵ Ibidem.

²⁰⁶ Załoga: 1200 osób.

²⁰⁷ Ibidem.

²⁰⁸ Ibidem.

²⁰⁹ CORYMBE 156 : *Livraison de fret humanitaire au profit de l’association Casamasanté par le Dixmude*, Ministère des Armées , <https://www.defense.gouv.fr/espanol/operations/afrique/afrique-de-l-ouest/operation-corymbe/corymbe-156-livraison-de-fret-humanitaire-au-profit-de-l-association-casamasante-par-le-dixmude>, dostęp: 02.05.2021.

²¹⁰ Foreign Legion Info, *2e REI: Mission CORYMBE*, <http://foreignlegion.info/2021/02/11/2-rei-mission-corymbe-2021/>, dostęp: 11.06.2021.

w Zatoce Gwinejskiej udaremniła przemyt sześciu ton kokainy o łącznej wartości ponad miliarda euro. Statek towarowy, na którym znaleziono substancję miał wypłynąć z wybrzeża afrykańskiego, jednak jego trasa rozpoczęła się jeszcze w Ameryce Południowej²¹¹. Akcja wymagała bliskiej współpracy z partnerami międzynarodowymi.

CORYMBE ma przede wszystkim zaznaczyć francuską obecność na kontynencie afrykańskim oraz zapewnić możliwości operacyjne do wykorzystania w czasie sytuacji kryzysowej, gdzie niezbędne będzie wsparcie jednostek wodnych.

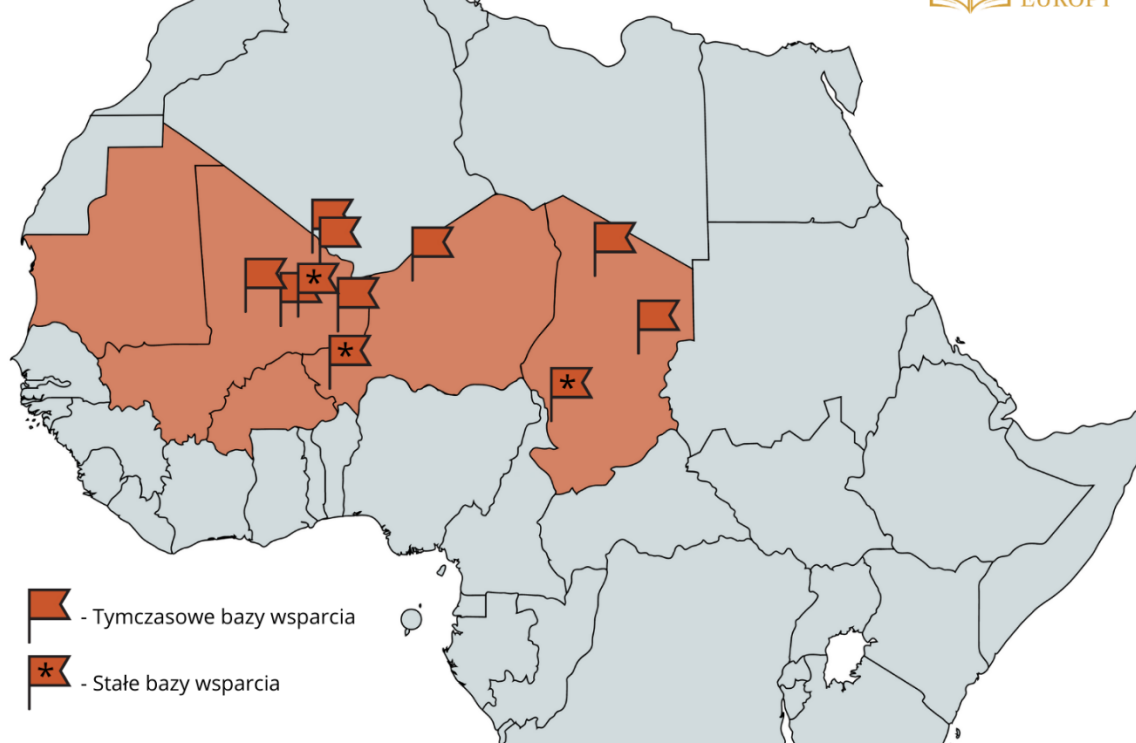
²¹¹ Marine Nationale, <https://twitter.com/MarineNationale/status/1375079205986254853>, dostęp: 14.06.2021.

Wnioski i rekomendacje

Prowadzone na szeroką skalę francuskie misje morskie mają na celu rozwijanie zdolności jednostek wojskowych, prezentację potencjału militarnego Paryża oraz intensyfikację współpracy z państwami partnerskimi. Ponadto stanowią filar wsparcia dla stałych misji francuskich prowadzonych na obszarze Oceanu Atlantyckiego, Oceanu Spokojnego oraz Oceanu Indyjskiego i umożliwiają natychmiastową reakcję w przypadku sytuacji kryzysowych. Misje ułatwiają również kontrolowanie aktywności innych państwa oraz wywieranie wpływów pozostałe mocarstwa. Misje morskie to także ochrona żywotnych interesów Francji, poprzez utrzymywanie przez cały czas na morzu okręty podwodne z rakietami balistycznymi o napędzie atomowym, ochrona środowiska morskiego, walka z zanieczyszczeniem i piractwem, a także nieustanne prowadzenie działań wywiadowczych na obszarach morskich. Tak szeroka obecność Francji na wodzie to punkt strategiczny, szczególnie w rejonach o niepewnej przyszłości, takich jak chociażby Sahel, czy teatr Indo-Pacyfiku.

OPERACJA BARKHANE

Operacja Barkhane

Operacja Barkhane (fr. *l'Opération Barkhane*) rozpoczęła się w sierpniu 2014 roku i była kontynuacją operacji Serval, wymierzonej w strukturę Al-Kaidy Islamskiego Maghrebu (ang. *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb*, AQIM). Już w 2013 roku²¹² na prośbę malijskiego rządu²¹³ Francja zdecydowała się na interwencję zbrojną mającą na celu neutralizację środowiska terrorystycznego obecnego w regionie Sahelu. Głównym założeniem francuskiej obecności militarnej było wsparcie lokalnych sił wojskowych w walce z terroryzmem, koordynacja międzynarodowej koalicji oraz wsparcie akcji humanitarnej na

²¹² Dioncounda Traore, który po zamachu stanu dokonany przez juntę wojskową (po którym to Francja zawiesiła współpracę militarną) pełnił w latach 2012-2013 funkcję prezydenta, poprosił Francję o pomoc wojskową w celu odparcia ofensywy islamskich grup zbrojnych. Prośba ta została wyrażona w liście do prezydenta François Hollande'a po konsultacjach Rady Bezpieczeństwa w sprawie Mali, tego samego dnia, gdy uzbrojeni islamisci kontrolujący północ zajęli miasto w środkowej części kraju.

²¹³ Le Point, *Le Mali appelle la France à son secours*, https://www.lepoint.fr/monde/le-president-malien-demande-l-aide-militaire-de-la-france-11-01-2013-1612342_24.php, dostęp: 13.05.2021.

JeuneAfrique, *Mali : après l'offensive jihadiste, Dioncounda Traoré demande une aide militaire à la France*, <https://www.jeuneafrique.com/172755/politique/mali-apr-s-l-offensive-jihadiste-dioncounda-trao-demande-une-aide-militaire-la-france>, dostęp: 13.05.2021.

rzecz lokalnego społeczeństwa. Armia francuska prowadziła działania na zasadzie partnerstwa z krajami grupy pięciu (G5) na rzecz Sahelu, w której skład wchodzi Burkina Faso, Czad, Mali, Mauretania i Niger. Strategicznym celem Francji była pomoc w osiągnięciu samodzielności militarnej przez kraje Sahelu, aby mogły zapewnić bezpieczeństwo i stabilizację w regionie bez pomocy sił zagranicznych. Misje humanitarne wsparcia były ściśle powiązane z aspektem militarnym operacji, gdyż przychylność ludności lokalnej dla międzynarodowej koalicji uniemożliwia tworzenie nowych obszarów, w których schronienie znaleźć mogą terroryści. Francuska operacja przeciwko terroryzmowi na terenie Sahelu była bardzo trudną i wymagającą misją ze względu na ogromny teren działania. Wojska francuskie musiały działać na terytorium 5 krajów, których całkowita powierzchnia porównywalna jest do obszaru państw Unii Europejskiej. Do początku czerwca 2021 r. w operacji brało udział ok. 5100 żołnierzy francuskich, głównie w Mali, Nigrze i Czadzie (z kwaterą dowództwa znajdującą się w stolicy Czadu, Ndżamenie), wspierających i szkolących siły państw G5 Sahel. Od 2018 r. w operacji uczestniczyły też Wielka Brytania²¹⁴ i Estonia, od grudnia 2019 r. również Dania²¹⁵. Obecne w regionie są także siły amerykańskie, włoskie czy hiszpańskie²¹⁶.

Działania w ramach Operacji Barkhane

W operacji Barkhane oprócz żołnierzy francuskich brało udział, w zależności od podejmowanych działań, ok. 3000 z państw G5. Koszty misji po ośmiu latach szacowane są dość rozległe, oscylując między 650 milionami a miliardem euro na rok²¹⁷. Ważnym aspektem jest również wsparcie ludności lokalnej. Dzięki takim inicjatywom ludność coraz chętniej odmawia współpracy z terrorystami. Tylko w 2020 r. przeprowadzono 128 operacji bojowych

²¹⁴ J. Deveaux, G5-Sahel: quatre pays d'Europe montent à bord, https://www.francetvinfo.fr/monde/afrique/politique-africaine/g5-sahel-quatre-pays-d-europe-montent-a-bord_3055657.html, dostęp: 13.05.2021.

Poprzez zaopatrzenie helikopterami Chinook 2, Londyn wsparł działania grupy G5.

²¹⁵ *Le dossier de presse*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/bande-sahelo-saharienne/operation-barkhane/dossier-de-reference/operation-barkhane>, dostęp: 21.04.2021 ; *BARKHANE : Les MERLIN danois d'attaque pour Barkhane !* <https://www.defense.gouv.fr/operations/actualites2/barkhane-les-merlin-danois-d-attaque-pour-barkhane>, dostęp: 05.05.2021.

²¹⁶ Amerykańską obecność stanowią przede wszystkim drony, które dostarczają około 50% danych wywiadowczych wykorzystywanych przez siły francuskie w tym rejonie. Włochy zdecydowały się na zaangażowanie w Task Force Takuba, jako ruch strategiczny zwiększenia swojej obecności w regionie. Oprócz rozmieszczenia do 200 żołnierzy i personelu pomocniczego, planowane jest zaangażowanie 20 pojazdów lądowych i 8 statków powietrznych (w tym cztery śmigłowce szturmowe AW-129D Mangusta i cztery śmigłowce transportowe NH-90) za łączną kwotę 15,6 mln euro. Wkład ten powinien przyczynić się do osiągnięcia pełnej zdolności operacyjnej grupy zadaniowej, która, pomimo dużej liczby uczestników ma trudności z pozyskaniem liczniejszego personelu z państw, które przyłączyły się do inicjatywy. Plany powiększenia obecności Hiszpańskiej (Sahel i Liban) zostały zapowiedziane. Przede wszystkim dotyczy to zaangażowania w operacji EUTM Mali (ang. *European Union Training Mission in Mali*).

²¹⁷ *Opération Barkhane : quelles conséquences en cas de retrait français du Sahel ?*, <https://www.la-croix.com/Monde/Operation-Barkhane-queles-consequences-cas-retrait-francais-Sahel-2021-02-15-1201140760>, dostęp: 23.04.2021.

i 98 cywilno-militarnych, które poprawiły m.in. dostęp do wody, energii oraz edukacji w regionie²¹⁸. Oprócz wiedzy teoretyczno-taktycznej, Francja wspierała również wojska państw Sahelu materialnie, oferując pojazdy oraz stacje nadawcze, które w znaczący sposób poprawiły efektywność afrykańskich armii. Bazy francuskie (stałej i tymczasowej obecności) znajdują się obecnie na terenie Mali, Nigru i Czadu²¹⁹.

Siły lądowe

W skład wojsk lądowych wchodziły:

- Dwie Pustynne Grupy Bojowe (fr. *Le groupement tactique désert*, GTD) liczące około 1500 żołnierzy,
- 280 ciężkich pojazdów opancerzonych,
- 400 pojazdów transportowych,
- 220 pojazdów lekko opancerzonych,
- 1 maja 2021 r. w obozie malijskich sił zbrojnych w Gao, Francja przekazała 20 pick-upów (typu Masstech) Lekkim Jednostkom Rozpoznawczo-Interwencyjnym (fr. *les Unités légères de reconnaissance et d'intervention*, ULRI) 3 i 4, szkolonym przez francusko-estońską grupę zadaniową Task Force Takuba²²⁰.

Siły powietrzne

Siły powietrzne wykorzystywane w operacjach wojskowych w regionie Sahelu składały się z:

- 20 helikopterów, w tym 3 brytyjskich ciężkich helikopterów transportowych CH-47 Chinook, stacjonujących w bazie w Mali, w Gao²²¹.

Ponadto sekcja jednostki powietrznej jest podzielona na dwie bazy lotnicze – w Niamey w Nigrze oraz w Ndżamenie w Czadzie. W skład zasobów wojskowych wchodzi:

- 7 samolotów Mirage 2000 C i D,
- od 5 do 8 samolotów transportowych oraz 3 drony REAPER²²².

²¹⁸ *Opération Barkhane* <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/bande-sahelo-saharienne/operation-barkhane/dossier-de-reference/operation-barkhane>, dostęp: 24.04.2021.

²¹⁹ *Le dossier de presse*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/bande-sahelo-saharienne/operation-barkhane/dossier-de-reference/operation-barkhane>, dostęp: 21.04.2021.

²²⁰ *Point de situation des opérations du 30 avril au 6 mai*, https://www.defense.gouv.fr/operations/points-de-situation/point-de-situation-des-operations-du-30-avril-au-6-mai?fbclid=IwAR2HIV5w0BwGsGVTAmathG299iOeLhGX8PFOkDEHxK07ovslyfyp_StV0_w, dostęp: 8.05.2021.

²²¹ *Sahel : Des hélicoptères CH-47 Chinook pour la force française Barkhane*, <http://www.opex360.com/2018/01/18/sahel-helicopteres-ch-47-chinook-force-francaise-barkhane/>; *Barkhane : prolongation du déploiement des Chinook*, <https://www.air-cosmos.com/article/barkhane-prolongation-du-dploiement-des-chinook-23297>, dostęp: 24.04.2021.

²²² *Ministère des Armées – Opérations, Opération Barkhane*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/bande-sahelo-saharienne/barkhane/dossier-de-reference/operation-barkhane>, dostęp: 10.04.2021 ; *BARKHANE : Reaper et Mirage, une complémentarité essentielle aux opérations aériennes*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/bande-sahelo->

Od rozpoczęcia operacji 57 żołnierzy francuskich zginęło podczas walk²²³, zaś według francuskiego raportu parlamentarnego tylko w 2020 roku zneutralizowanych zostało ponad 1 200 terrorystów²²⁴.

Żandarmeria prowincjonalna (fr. *gendarmerie prévôtale*)

Na terenie operacji Barkhane (w Czadzie, Nigrze oraz Mali²²⁵) znajdowały się także Oddziały Prévôtal²²⁶. Misja wojskowej policji sądowej jest podstawową działalnością Żandarmerii Prévôtal. Podlega ona prokuraturze francuskiej oraz nadzorowi szefa Sztabu Sił Zbrojnych (fr. *le Chef d'État-Major des Armées*, CEMA).

Żandarmeria Prévôtal wykonuje również ogólne misje policyjne, wspierając inne formacje (zajmuje się eskortą, ochroną, czasem dostarczaniem informacji odpowiednim francuskim organom sądowym i, w razie konieczności, pomocą lokalnym służbom śledczym)²²⁷. Angażuje się także w działalność wywiadowczą na rzecz sił wojskowych, którym towarzyszy za granicą. Oddział Prévôtal nie posiada kompetencji do prowadzenia działań w okresie pokoju na terytorium kraju²²⁸.

Pozostałe cele misji

Armia francuska prowadziła działania antyterrorystyczne na zasadzie partnerstwa z krajami grupy pięciu na rzecz Sahelu (G5). Żołnierze z tych państw brali udział w działaniach pod francuskim przewodnictwem. Aktywna polityka Francuzów wobec ich dawnych kolonii jest ważnym elementem lokalnych struktur bezpieczeństwa, jako że wyżej wymienione państwa

---

saharienne/operation-barkhane/breves/barkhane-reaper-et-mirage-une-complementarite-essentielle-aux-operations-aeriennes, dostęp: 24.04.2021.

²²³ Z tej grupy 51 żołnierzy otrzymało pośmiertnie tytuł „zabitych za Francję” (fr. *Morts pour la France*).

²²⁴ *TERRORISME - C'est une guerre lointaine menée par des militaires français depuis huit ans au Sahel. Ils combattent les djihadistes d'Al-Qaïda et de le groupe État islamique. Cette guerre peut-elle être gagnée ?*, <https://www.lci.fr/international/video-operation-barkhane-ce-qu-il-faut-savoir-sur-la-presence-militaire-francaise-au-sahel-2178468.html>, dostęp: 23.04.2021.

²²⁵ Są to 3 z 7 istniejących oddziałów sytuacyjnych (fr. *Les détachements prévôtaux de circonstance*); pozostałe: Estonia, Liban, Jordania i Republika Środkowoafrykańska. Istnieje także 6 oddziałów stałej obecności (fr. *détachements prévôtaux permanents*), stacjonujących w Niemczech, Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Gabonie, Senegal oraz na Wybrzeżu Kości Słoniowej.

²²⁶ Formacja ta sięga czasów króla Karola V z XIV wieku i aktualnie pełni kluczową rolę we wsparciu wojsk francuskich poza granicami republiki. Żandarmeria Prévôtal jest sukcesorką służb porządkowych *Maréchaussée*, które zajmowały się „ludem wojny”.

²²⁷ *La gendarmerie prévôtale*, <https://www.defense.gouv.fr/actualites/operations/la-gendarmerie-prevotale>, dostęp: 05.05.2021.

²²⁸ *Armées. 70 gendarmes de la prévôté déployés à l'étranger*, <https://www.ouest-france.fr/politique/defense/armees-70-gendarmes-de-la-prevote-deployes-a-l-etranger-d9d5ac78-8f27-11eb-a3dd-c268e58a9335>; *Un nécessaire positionnement à l'international*, <https://www.gendinfo.fr/dossiers/transformation-et-identite-au-caeur-de-la-gendarmerie/Un-necessaire-positionnement-a-l-international> dostęp: 24.04.2021.

należą do najbiedniejszych na świecie i bez wsparcia zewnętrznego ich siły zbrojne nie są w stanie zapewnić bezpieczeństwa ludności cywilnej²²⁹.

Szczyt w Pau²³⁰ w 2020 r. zacieśnił współpracę pomiędzy dotychczasowymi sojusznikami. Prowadzoną ofensywę przeciwko terrorystom wsparto 600 dodatkowymi żołnierzami, którzy dołączyli do jednostek logistycznych, łącznościowych oraz pustynnych grup bojowych. Postanowiono również, że siły biorące udział w operacji Barkhane oraz G5 Sahel Joint Force (FCG5S) będą operowały pod jednym dowództwem. Został zatem powołany do życia Mechanizm Wspólnego Dowództwa, co wpłynęło pozytywnie na koordynację działań. W jego skład wchodzi Oddział Kontaktu i Łączności (fr. *Détachement de Liaison Conjoint*, DLC), komórka wywiadowcza oraz stanowisko wspólnego dowództwa, które obsługują oficerowie krajów G5 Sahel oraz francuscy żołnierze operacji Barkhane.

Wideokonferencja w ramach dwudniowego szczytu państw G5 zawierała klarowne deklaracje co do francuskich działań w regionie w ramach akcji antyterrorystycznych. Padły też kluczowe słowa ze strony Czadu, który zapowiedział wzmocnienie szczególnie niebezpiecznego obszaru styku granic trzech krajów (Burkina Faso, Nigru i Mali) swoimi żołnierzami. Spotkanie miało na celu podsumowanie działań prowadzonych od szczytu w Pau oraz dyskusje na temat dalszej kooperacji²³¹.

W ramach współpracy europejskiej z wojskiem malijskim Francja zorganizowała specjalną grupę Task Force Takuba, która wspomaga działania w regionie Liptako – Gourma, w którym największe zagrożenie stanowią Państwo Islamskie w Wielkiej Saharze (ang. *the Islamic State in the Greater Sahara*, ISGS) i powiązana z Al-Kaidą Grupa Wspierania Islamu i Muzułmanów (ang. *The Groups for Support of Islam and Muslims*, ar. *Jama'a Nusrat ul-Islam wa al-Muslimin*, JNIM)²³². Ta nowa struktura ma na celu poszerzenie prowadzonych już działań antyterrorystycznych w regionie. W jej skład wchodziły centrum dowodzenia, dwie grupy taktyczne (francusko-czeska i francusko-estońska) oraz szwedzkie siły szybkiego reagowania, które stacjonują w mieście Gao oraz Ménaka. Task Force Takuba cechuje duża autonomiczność, co w znacznym stopniu usprawnia jej działania operacyjne. Powołanie tej struktury jest szczególnie ważne dla sił G5 Sahel, które po restrukturyzacji i powstaniu G5 Sahel Joint Force liczą siedem batalionów (550 żołnierzy oraz 100 policjantów lub żandarmów), z czego po dwa wystawiane są przez Mali i Niger, a po jednym – Chad, Burkina Faso i Mauretania. Do misji należało dziesięć państw UE: Francja, Estonia, Szwecja, Czechy, Włochy, Dania, Portugalia, Belgia, Grecja i Holandia. Niemniej jednak tylko połowa z nich zobowiązała się do wystania wojsk. Francja, Estonia, Szwecja oraz Włochy wysłały na miejsce personel liczący odpowiednio

²²⁹ PIĘCIORO FRANCUSKICH ŻOŁNIERZY POLEGŁO W MALI, 4.01.2021,

<https://www.konflikty.pl/aktualnosci/wiadomosci/piecioro-francuskich-zolnierzy-poleglo-w-mali/>, dostęp: 22.04.2021.

²³⁰ Celem szczytu było przedyskutowanie strategii walki z grupami zbrojnymi oraz francuskiej obecności w regionie Sahelu.

²³¹ *G5 Sahel : ce qu'il faut retenir des déclarations de Macron à l'issue du sommet*,

https://www.lexpress.fr/actualite/monde/g5-sahel-ce-qu-il-faut-retenir-des-declarations-de-macron-a-l-issue-du-sommet_2145004.html, dostęp: 24.04.2021.

²³² BAH AG MOUSSA, <https://www.un.org/securitycouncil/content/bah-ag-moussa>, dostęp: 24.04.2021.

100, 40, 150 oraz 200 osób²³³. Pierwotnie działania miały być prowadzone 50 km od granicy, ale po szczycie w Pau ustalono, że obszar ten może zostać rozszerzony²³⁴. Dnia 17 czerwca 2021 r. parlament rumuński ogłosił o przystąpieniu do grupy zadaniowej Task Force Takuba. Około 50 żołnierzy rumuńskich dołączy do misji w IV kwartale 2021 r.²³⁵

Jedną z ostatnich operacji, którą mogą się poszczycić siły francuskie, jest neutralizacja Bah Ag Moussa, militarne dowódcy grupy terrorystycznej JNIM. Warto również wspomnieć o operacjach MONCLAR lub BOURRASQUE, przeprowadzone w ramach Barkhane, w których brało udział odpowiednio 5 000 i 3 000 żołnierzy²³⁶. Celem przeprowadzonej w marcu 2020 r., trwającej trzy tygodnie operacji MONCLAR była neutralizacja dżihadystów. Wskutek działań jednostki w niej uczestniczące odnalazły i zniszczyły liczne kryjówki bojowników wraz z ich wyposażeniem militarnym²³⁷. Operację BOURRASQUE rozpoczęto kilka miesięcy później, czyli 28 września. Zakończono ją natomiast 1 listopada 2020 r. Była ona prowadzona we współpracy z malijskimi i nigeryjskimi siłami zbrojnymi, przy wsparciu ich odpowiedników angielskich, amerykańskich i duńskich. jej celem było trwałe osłabienie zbrojnych grup terrorystycznych (fr. *les Groupes armés terroristes*). Do głównych zadań operacji należało kontrola wyznaczonych stref i zamieszkujących je osób, rewizje oraz ściganie terrorystów²³⁸. Zarówno MONCLAR, jak i BOURRASQUE przyczyniły się do osłabienia zdolności militarnych Al-Kaidy Islamskiego Maghrebu.

Drugi kwartał 2021 r. zaczął się od intensywnych działań w teatrze Sahelu. W Mali w regionie Doro, pomiędzy Gao a Gossi, dwie Pustynne Grupy Bojowe przeznaczenia taktycznego (fr. *les Sous groupements tactiques désert*, SGTD) podjęły swoje zadania. Pierwsza grupa prowadziła misje rozpoznawcze w celu polepszenia kontaktów z lokalnymi władzami. W istocie powrót sił bezpieczeństwa ma zasadnicze znaczenie dla stabilności i przywrócenia administracji państwowej. W misji uczestniczył również lekarz z Malijskich sił zbrojnych (fr. *les Forces armées maliennes*, FAMA) w Gao, który zaoferował swoje usługi miejscowej ludności pozbawionej opieki medycznej. Druga grupa odwiedziła obóz FAMA w In Tahaka. Przez cztery dni żołnierze sił operacji Barkhane szkolili Malijszczyków z zakresu taktyki, opieki medycznej, utrzymania, infrastruktury. FAMA ma docelowo dysponować środkami pozwalającymi

²³³ Task-Force Takuba. *Les Italiens arrivent*, <https://www.bruxelles2.eu/2021/02/task-force-takuba-les-italiens-arrivent/>, *France and the EU in the Sahel*, <https://www.eu-logos.org/2021/02/25/france-and-the-eu-in-the-sahel/>, dostęp: 5.05.2021.

²³⁴ Task Force Takuba – nowe siły w rejonie Sahelu, https://securityinpractice.eu/task-force-takuba-nowe-sily-w-rejonie-sahelu/#_ftn6, dostęp: 24.04.2021.

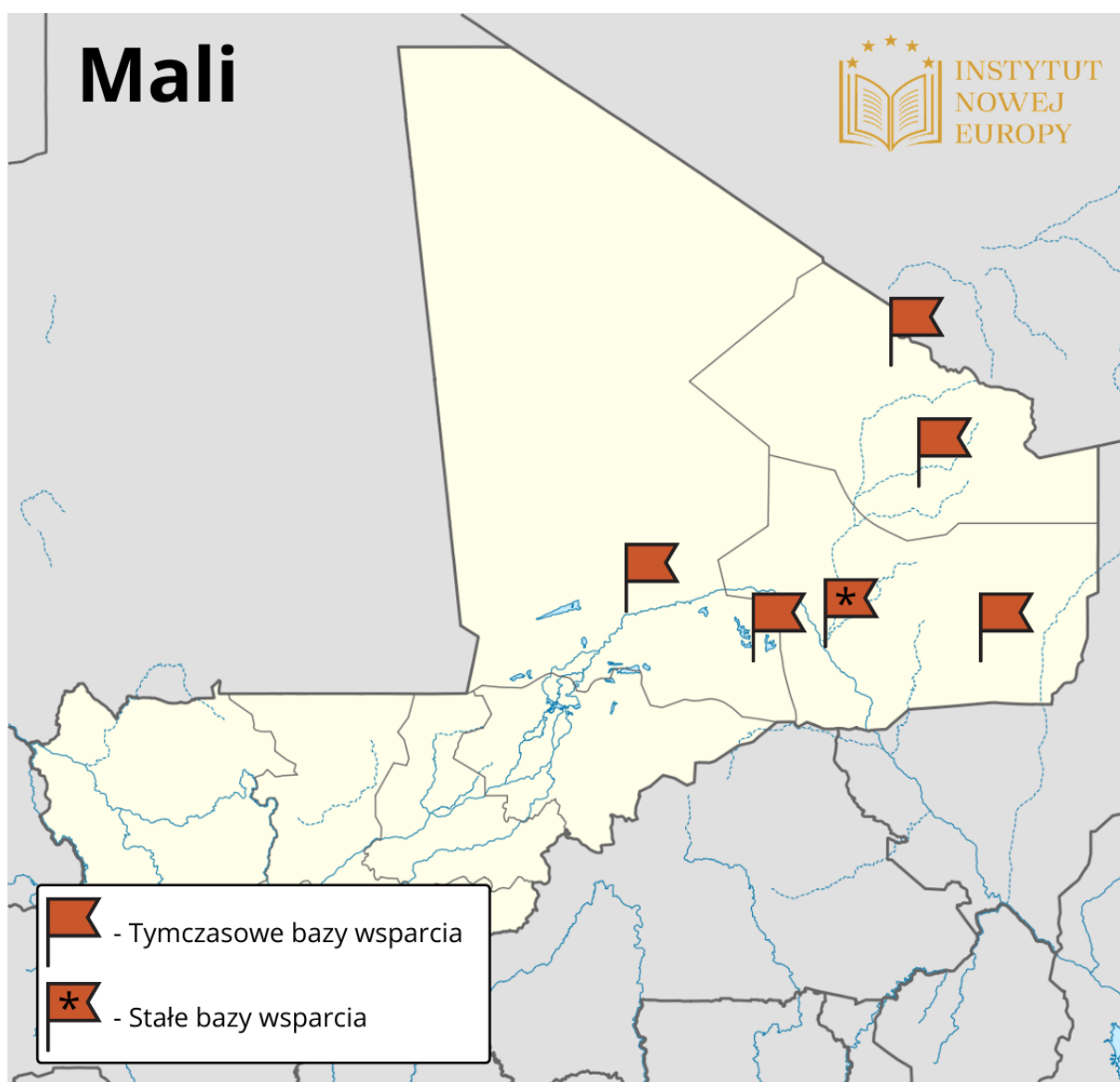
²³⁵ N. Gain, *La Roumanie rejoint Takuba*, Forces Operations Blog, <https://www.forcesoperations.com/la-roumanie-rejoint-takuba/>, dostęp: 19.06.2021.

²³⁶ Ministère des Armées – Opérations, *Opération Barkhane*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/afrique/bande-sahelo-saharienne/barkhane/dossier-de-reference/operation-barkhane>, dostęp: 10.04.2021.

²³⁷ Foreign Legion Info, *2020 Operation Monclar in the Sahel*, <http://foreignlegion.info/2020/04/04/2020-operation-monclar-in-the-sahel/>, dostęp: 11.06.2021.

²³⁸ Ministère des Armées, *Barkhane: Opération BOURRASQUE, une opération d'ampleur dans le Liptako*, <https://www.defense.gouv.fr/operations/actualites2/barkhane-operation-bourrasque-une-operation-d-ampleur-dans-le-liptako>, dostęp: 11.06.2021.

na zapewnienie ochrony własnej i miejscowej ludności. Obecnie w Doro FAMA zapewnia bezpieczeństwo na lokalnym rynku. Ponadto, ze względu na zbliżającą się porę deszczową, Grupa Bojowa Logistyki Pustyni (fr. *le Groupement tactique désert logistique*, GTD LOG) Charente przeprowadziła duży konwój w celu zaopatrzenia Pustynnych Platform Operacyjnych Sił Barkhane (fr. *les Plateformes opérationnelles désert*, PfOD) w północnym Mali. W misji brało udział ponad 130 pojazdów (na obszarze ponad 1 000 km). Rozmieszczono komponenty inżynieryjne przeznaczone do walki z improwizowanymi ładunkami wybuchowymi (fr. *les Engins explosifs improvisés*, EEI). W operacji wzięło udział około 300 żołnierzy, a ostatnie tego typu wydarzenie miało miejsce w listopadzie 2020 r.²³⁹

²³⁹ Point de situation des opérations du 30 avril au 6 mai, https://www.defense.gouv.fr/operations/points-de-situation/point-de-situation-des-operations-du-30-avril-au-6-mai?fbclid=IwAR2HIV5w0BwGsGVTAmathG299iOeLhGX8PFOkDEHhxK07ovslfyp_StV0_w, dostęp: 8.05.2021.

Zmiana modelu operacji Barkhane

10 czerwca 2021 roku Prezydent Emmanuel Macron ogłosił redukcję sił francuskich w regionie Sahelu, rozpoczynając tym samym zmianę modelu dotychczasowej misji Barkhane, która utraci status operacji zagranicznej (fr. *les opérations extérieures*, OPEX). Do 2023 roku planowane jest stopniowe zmniejszanie ilości żołnierzy z 5 100 do około 2 500²⁴⁰. Decyzja ta została podjęta po około roku od podniesienia liczby żołnierzy o dodatkowe 600, a termin jej ogłoszenia przypadł tuż przed czerwcowym szczytem G7 w Kornwalii, podczas którego E. Macron podniósł kwestię bezpieczeństwa w Sahelu, postrzeganego przez państwa Zachodu jako obszar wysokiego ryzyka²⁴¹. W założeniu, obecność francuskich sił zbrojnych ma się opierać na aktywności sił specjalnych, mających za zadanie punktowo zwalczać zorganizowane grupy terrorystyczne w ramach misji Sabre²⁴². Ciężar dotychczasowej misji ma zostać przesunięty na koalicję wojsk europejskich w ramach operacji Takuba, w której obecnie uczestniczą m.in. wojska francuskie, estońskie, szwedzkie oraz czeskie. Mają być one wspierane przez oddziały włoskie, duńskie, greckie oraz węgierskie²⁴³. Planowane jest skoncentrowanie tych jednostek w regionie Gao oraz w zachodnim Nigrze, gdzie aktywność terrorystyczna jest największa.

Pogarszająca się sytuacja w regionie oraz bezsilność wojsk francuskich sprawiała, że scenariusz zmiany modelu operacyjnego był brany pod uwagę od dłuższego czasu. Dotychczasowa taktyka oraz system walki z terrorystami w żaden sposób nie przekładał się na wzrost stabilizacji w Mali, kraju najbardziej dotkniętym przez działalność radykalnych organizacji wojskowych. Taki rozwój sytuacji zmusił Emmanuela Macrona do działania. Niestabilna sytuacja polityczna w Mali, której konsekwencją był m.in. majowy zamach stanu, stał się idealnym pretekstem do podjęcia działań zmierzających do zmiany zaangażowania sił francuskich w Sahelu, co doprowadziło do ich redukcji²⁴⁴. Ponadto duży wpływ na decyzję miały również zbliżające się wybory prezydenckie, gdyż większość społeczeństwa francuskiego jest przeciwna operacji Barkhane ze względu na wysoki nakład finansowy z budżetu państwa, jak i również niską efektywność misji. Dodatkową przyczyną było rosnące nieporozumienie pomiędzy Paryżem a Bamako, sprowokowane m.in. niechęcią Francji wobec pomysłu podjęcia rozmów oraz negocjacji z terrorystami, forsowanego przez rząd malijski. Wymienione czynniki sprawiły, że Emmanuel Macron postanowił, aby kraje Sahelu wzięły

²⁴⁰ La Presse, Le Pentagone maintiendra son soutien au Mali, <https://www.lapresse.ca/international/afrique/2021-06-11/fin-de-l-operation-militaire-francaise/le-pentagone-maintiendra-son-soutien-au-mali.php>, dostęp: 14.06.2021.

²⁴¹ France 24, No 'immediate' reduction of France's Sahel force, says Macron, <https://www.france24.com/en/france/20210216-france-will-step-up-anti-terror-efforts-in-the-sahel-says-macron>, dostęp: 13.06.2021.

²⁴² *Opération Extérieures (OPEX) – Barkhane*, <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/opex-barkhane.htm>, dostęp: 13.06.2021.

²⁴³ Task Force Takuba: Launching Ministerial Meeting <https://www.government.se/495ef1/globalassets/government/dokument/forsvarsdepartementet/2020/joint-press-statement-task-force-takuba.pdf>, dostęp: 13.06.2021.

²⁴⁴ Reuters, <https://www.reuters.com/world/africa/france-suspends-joint-military-operations-with-malian-troops-2021-06-03/>, dostęp: 13.06.2021.

odpowiedzialność za swoje terytorium oraz obywateli, wymuszając to redukcją francuskich żołnierzy w Sahelu.

Zmiana modelu obecności wojskowej ukazała prawdziwe oblicze operacji Barkhane. W dotychczasowej narracji rząd francuski utrzymywał, że działania podejmowane w jej ramach przynoszą wyłącznie sukcesy. W rzeczywistości okazało się to być nieprawdą. Innym błędem było zwiększenie wydatków na działania wojskowe, które miały zapewnić stabilizację. Środki były jednak nieproporcjonalne wobec efektów misji. Te argumenty powtarzane przez rządzących kreowały tylko i wyłącznie 7-letnią iluzję. Skoncentrowanie francuskich działań na operacjach wojskowych, a przy okazji zaniedbywanie w znaczny sposób aspektu politycznego oraz społecznego sprawiło, że jakakolwiek długotrwała i istotna poprawa jest trudna do dostrzeżenia, a ewentualne efekty i sukcesy były jedynie tymczasowe. Francja reorganizuje swoją armię w momencie, gdy w Mali władzę przejęło wojsko, a kraj nie jest w stanie zapewnić sobie bezpieczeństwa bez pomocy zewnętrznej oraz nie ma perspektywy na polityczną stabilizację w przyszłości. Niemniej jednak zmniejszona aktywność francuska daje również więcej możliwości państwom afrykańskim do zaproponowania własnych rozwiązań problemu, włącznie z negocjacjami z terrorystami (forma akceptowana w Afryce i na Bliskim Wschodzie) oraz dialogiem politycznym. Zdecydowanym przeciwnikiem takiego działania od zawsze była Francja, nawet pomimo działań Organizacji Narodów Zjednoczonych, które doprowadziły do otwarcia 29 szkół²⁴⁵.

Redukcja wojsk francuskich może spowodować, że inne kraje będą podejmowały zintensyfikowane próby zwiększenia swoich wpływów w regionie pod pretekstem stabilizacji. Poza Francją, do państw najbardziej zaangażowanych na omawianym obszarze należą obecnie Rosja oraz Turcja²⁴⁶. Obecne władze malijskie prowadzą jednak bliższą współpracę z Moskwą, posiadającą znaczne inwestycje w państwie²⁴⁷. Zachodnia opinia publiczna ma nadzieję na wzrost zaangażowania armii amerykańskiej w regionie, jednak efekt operacji w Afganistanie pozwala sądzić, że Amerykanie będą podchodzić do tego tematu bardzo ostrożnie i ograniczą się do dotychczasowych działań wywiadowczych oraz logistycznych.

Podsumowując, po 7 latach operacji militarnej Barkhane bilans obecności francuskiej jest negatywny. Chociaż taktykę Republiki można nazwać udaną, poprawa i stabilizacja w regionie są właściwie niezauważalne. Założenia bowiem od początku były zbyt optymistyczne, a idea apolitycznej misji i późniejsze utworzenie Task Force Takuba stały się *de facto* parasolem ochronnym elit Bamako.

Sahel pozostaje regionem charakteryzującym się wzmożoną aktywnością ugrupowań terrorystycznych. Rządząca w Mali grupa wojskowych dokonała w ostatnim czasie zamachu

²⁴⁵ Le Monde, *Fin de l'opération « Barkhane » : « Le sentiment anti-présence française monte au Mali ces derniers mois »*, https://www.lemonde.fr/afrique/live/2021/06/11/fin-progressive-de-l-operation-barkhane-au-sahel-posez-vos-questions_6083755_3212.html, dostęp: 13.06.2021.

²⁴⁶ Mali : *La Russie va-t-elle profiter du dernier coup de force du colonel Goïta, désormais président par intérim?*, <http://www.opex360.com/2021/05/29/mali-la-russie-va-t-elle-profiter-du-dernier-coup-de-force-du-colonel-goita-desormais-president-par-interim/>, dostęp: 13.06.2021.

²⁴⁷ Mali : *un consortium d'investisseurs contrôlés par des Russes veut financer le projet d'or Sanankoro*, <https://www.agenceecofin.com/investissement/1906-77678-mali-un-consortium-d-investisseurs-controles-par-des-russes-veut-financer-le-projet-d-or-sanankoro>, dostęp: 13.06.2021.

stanu, a rządy demokratyczne przestały istnieć. Ponadto trwa intensywna rywalizacja o wpływy w regionie, zwłaszcza ze strony Chin i Rosji²⁴⁸, a zatem po wycofaniu się E. Macrona, nikła jest szansa na jakiegokolwiek zaangażowanie np. Polski na rzecz wsparcia Francji²⁴⁹. Wobec powyższego należy stwierdzić, że region w kontekście utrzymania bezpieczeństwa zyskał bardzo niewiele na francuskiej oraz międzynarodowej aktywności.

Paryż zaznacza, że nie zamierza całkowicie opuścić regionu, który jest narażony na jeszcze większą destabilizację oraz stanowi obszar strategiczny dla interesów Francji. Przejęcie go w całości przez dżihadystów, byłoby bowiem przejawem klęski V Republiki wobec podejmowanych przez nią od 2014 roku działań. Dlatego też Francji zależy na wsparciu regionu, jednakże nie postrzega siebie jako jedynej i głównej siły. Widać wzrost znaczenia siły amerykańskiej i to w niej należy upatrywać dominującego aktora. Taka rola odgrywana przez Stany Zjednoczone jawi się jako lepsza alternatywa niż siły rosyjski lub chińskie.

²⁴⁸ R. Czulda, *Francuski ekspert dla Defence24.pl: W Sahelu widzimy aktywność Rosji i Chin*,

<https://www.defence24.pl/francuski-ekspert-w-sahelu-widzimy-aktywnosc-rosji-i-chin>, dostęp: 14.06.2021.

²⁴⁹ W. Repetowicz, *Ekspansja Rosji w Sahelu: Polska powinna wesprzeć Francję*, www.defence24.pl/ekspansja-rosji-w-sahelu-polska-powinna-wesprzec-francje-opinia, dostęp: 14.06.2021.

Inne działania w regionie, w które zaangażowana jest Francja

Misja stabilizacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w regionie Sahelu (fr. *Mission multidimensionnelle intégrée des Nations Unies pour la stabilisation au Mali*, MINUSMA) również jest wspierana przez francuskie wojsko. Misja została utworzona na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2100 (2013)²⁵⁰. Oprócz stałych żołnierzy w sztabie dowodzenia misji ONZ, w razie potrzeby Francja wspiera misję oddziałami, które przebywają w regionie w ramach misji Barkhane. W misję zaangażowany jest około 14-tysięczny personel²⁵¹, na który składają się żołnierze i policjanci²⁵².

Ponadto francuskie siły zaangażowane są w działania Unii Europejskiej w Afryce. Ustanowiona w 2013 r., na mocy 2085 Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ²⁵³ na prośbę rządu malijskiego EUTM (ang. *European Union Training Mission in Mali*, EUTM Mali), stanowi część działań UE na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju w regionie Sahelu. Jest odpowiedzią na potrzebę zwiększenia zdolności malijskich Sił Zbrojnych, w celu zapewnienia na terytorium Mali warunków bezpieczeństwa oraz zmniejszenia zagrożenia terrorystycznego. Pomoc EUTM Mali polega na rozwijaniu zdolności operacyjnych malijskich sił poprzez doradztwo wojskowe, szkolenie, kształcenie i mentoring. Działania misji pozostają pod kontrolą legalnych władz cywilnych Mali i nie obejmują czynności bojowych²⁵⁴. Siedziba misji znajduje się w Bamako.

W regionie działają jeszcze 2 inne cywilne misje Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO): EUCAP Sahel Mali (ang. *European Union Capacity Building Mission in Mali*), która pomaga wewnętrznym siłom bezpieczeństwa przywrócić kontrolę rządu nad całym terytorium państwa i EUCAP Sahel Niger (ang. *European Union Capacity Building Mission in Niger*), która wspiera walkę z przestępczością zorganizowaną i terroryzmem w Nigerze. Ponadto Komórka Doradztwa i Koordynacji Regionalnej inicjuje i koordynuje działania służące

²⁵⁰ Kraje zaangażowane militarnie w siły zbrojne MINUSMA:

Armenia, Australia, Austria, Bangladesz, Belgia, Benin, Bhutan, Bośnia i Hercegowina, Burkina Faso, Burundi, Kambodża, Kamerun, Kanada, Chiny, Wybrzeże Kości Słoniowej, Dania, Egipt, Salwador, Estonia, Etiopia, Finlandia, Francja, Gambia, Ghana, Gwatemala, Hiszpania, USA, Gwinea, Indonezja, Iran, Irlandia, Włochy, Jordania, Kenia, Łotwa, Liberia, Litwa, Luksemburg, Mauretania, Meksyk, Nepal, Niger, Nigeria, Norwegia, Pakistan, Holandia, Portugalia, Rumunia, Senegal, Sri Lanka, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, UK, Czad, Togo, Tunezja, Ukraina, Zambia.

²⁵¹ Personel powołany: 13289 żołnierzy, 1920 policjantów, 1610 cywili (781 narodowych; 838 międzynarodowych); Personel aktywnie działający w Mali: 13045 żołnierzy, 1746 policjantów, 1180 cywili (661 narodowych; 585 międzynarodowych, 155 wolontariuszy ONZ).

²⁵² Ibidem.

²⁵³ European Union External Action, *EU Training Mission in Mali*, https://eeas.europa.eu/archives/docs/csdp/missions-and-operations/eutm-mali/pdf/factsheet_eutm_mali_en.pdf, dostęp 09.06.2021.

²⁵⁴ Ibidem.

budowaniu zdolności we wszystkich państwach G5 i ich strukturach przy wsparciu ze strony istniejących już misji WPBiO²⁵⁵.

Wnioski i rekomendacje

Barkhane stanowiła priorytetową operację zagraniczną dla Republiki Francuskiej, która dostrzegła jedyną szansę na przeciwdziałanie międzynarodowemu terroryzmowi poprzez obecność wojskową w Afryce Zachodniej. Mimo trwających blisko dwie dekady walk w regionach Maghrebu i Sahelu, które wybuchły po wojnie domowej w Algierii (1991-2002), a także wielu pomniejszych konfliktów, nie wydaje się, aby w najbliższych latach koalicja prowadzona przez Francję położyła kres rozwijającym się zagrożeniom terrorystycznym. Wieloletnia obecność międzynarodowych wojsk, wykorzystanie wysokiej klasy sprzętu wojskowego oraz prowadzone szkolenia dla armii państw G5 Sahel, miały pozytywny wpływ na odzyskiwanie terytorium w Mali, czy Czadzie, jednak terroryści przesuwają się na terytorium Mozambiku, Senegalu oraz Wybrzeża Kości Słoniowej. Należy zatem rozważyć, w jaki sposób powinna być prowadzona operacja z państwami potencjalnego sojuszu, czy nie powinna zatem koncentrować się na działaniach w granicach jednego państwa, a po jego ewentualnym odzyskaniu, objąć swym zasięgiem też kolejne terytoria.

Nie jest możliwym zweryfikowanie, w jakim stopniu operacja Barkhane minimalizowała ryzyko popełnienia ataku przez terrorystów przybywających z Afryki do Europy. Prawdą jest, że wielu ekstremistów zostało zatrzymanych lub wyeliminowanych, jednak nie sposób ocenić, ilu z nich zostałoby wykorzystanych do przeprowadzenia zamachu terrorystycznego we Francji. Jednocześnie bardzo ekspansywne realizowanie francuskiej misji wojskowej powoduje, że następuje zaognienie konfliktu między wojskami koalicji a tzw. rebeliantami i terrorystami. Tym samym należałoby rozważyć stworzenie np. strefy buforowej między Afryką a Europą, gdzie faktycznie dochodziłoby do weryfikacji podróżujących (np. w Maroku lub Algierii). Jeśli jednak celem Francji jest maksymalna minimalizacja zagrożenia terrorystycznego w państwach G5 Sahel, to działania muszą zostać zintensyfikowane, a strategia zmieniona, gdyż jest to jeden z najdłużej trwających konfliktów w XXI wieku, a jego prolongacja powoduje tylko rozrastanie się obszaru misji na kolejne państwa. Przy aktualnej efektywności misja może potrwać kolejnych kilkadziesiąt lat, gdyż wojna z terroryzmem nigdy się nie skończy. Zawsze będą powstawać nowe grupy, które będą oczekiwać zmiany porządku państwowego lub walczyć w imię własnych przekonań politycznych lub religijnych.

W ostatnich latach w sposób zauważalny wzrosło niezadowolenie ludności w stosunku do wojsk koalicji międzynarodowej, w tym do wojsk francuskich. Pomimo długoletnich działań, terroryści są cały czas obecni w regionie, co sprawia, że coraz częściej pojawiają się zarzuty o neokolonializm ze strony Francji. Według mieszkańców Sahelu, francuska armia pod pretekstem walki z terroryzmem chce przejąć kontrolę w regionie. Te zarzuty potęgują

²⁵⁵ EUTM Mali: Rada przedłuża misję szkoleniową, rozszerza mandat i zwiększa budżet,

<https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2020/03/23/eutm-mali-council-extends-training-mission-with-broadened-mandate-and-increased-budget/>, dostęp: 23.04.2021.

francuska przeszłość kolonialna właśnie na tym terytorium²⁵⁶. W ostatnim czasie m.in. w Bamako lub Niamey wybuchły protesty, podczas których demonstranci domagali się wycofania międzynarodowych wojsk z Sahelu²⁵⁷.

Drugim, równie ważnym problemem, jest spadek poparcia dla operacji Barkhane wśród francuskiej opinii publicznej. Francuzi są coraz bardziej przeciwni wydawaniu pieniędzy budżetowych na misje wojskowe, które w ich przekonaniu nie oddziałują w pozytywny sposób na Francję oraz przynoszą ofiary śmiertelne²⁵⁸.

Trzecią przeszkodą jest zmiana podejścia krajów Sahelu do problemu terroryzmu. Dotychczasowe walki w znaczny sposób wpłynęły na społeczeństwo oraz stabilność polityczną w regionie. Z tego powodu, lokalne władze coraz silniej promują koncyliacyjne podejście, którego celem byłoby negocjacje z grupami terrorystycznymi²⁵⁹. Głównym powodem takiego rozwiązania są nieskuteczne działania wojskowe, które pomimo eliminacji wielu przywódców grup terrorystycznych nie przekłada się na bezpieczeństwo całego regionu. Dodatkowym argumentem rządzących jest fakt, że większość bojowników jest Malijczykami, co w znaczny sposób, zwiększa prawdopodobieństwo znalezienia wspólnego konsensusu. Ponadto system komunikacji oraz negocjacji z radykalistami już istnieje, czego dowodem jest wymiana więźniów w 2020 roku²⁶⁰. Niemniej jednak takie podejście jest nieakceptowalne dla międzynarodowej koalicji, a zwłaszcza dla Francji.

W związku z powyższym przyszłość militarnej obecności w Sahelu stoi pod znakiem zapytania. Rosnące niezadowolenie wśród Francuzów jest wbrew pozorom kluczowe, gdyż w 2022 r. odbędą się wybory prezydenckie w tym kraju, co może wpłynąć na decyzje polityczne. Ponadto koncyliacyjne podejście, zaproponowane przez kraje Sahelu, jest niedopuszczalne, gdyż umożliwi odbudowę struktur terrorystycznych i w konsekwencji wzrośnie ryzyko ataków terrorystycznych nie tylko w Afryce, ale również w Europie. Rosnące niezadowolenie ludności lokalnej ma negatywny wpływ na całą misję, gdyż walka przeciwko terroryzmowi jest bardzo utrudniona, jeśli wspomaga ją ludność cywilna, gdy jest np. przekupywana. Jednocześnie należy zrozumieć, że mieszkańcy są tylko ofiarami w tej rozgrywce, czekając od lat na pokój.

Najważniejszymi celami międzynarodowej koalicji są zwiększenie świadomości lokalnych władz oraz przedstawienie długoterminowych konsekwencji współpracy ze środowiskiem terrorystycznym, dążąc do udowodnienia, iż interwencja militarna jest jedynym

²⁵⁶ *France and the EU in the Sahel*, <https://www.eu-logos.org/2021/02/25/france-and-the-eu-in-the-sahel/>, dostęp: 5.05.2021; *Sahel la France perd le combat sur les réseaux sociaux* <https://information.tv5monde.com/afrique/sahel-la-france-perd-le-combat-sur-les-reseaux-sociaux-395771>, dostęp: 7.05.2021.

²⁵⁷ *Jeune Afrique, Niger : manifestation contre la présence de bases militaires étrangères à Niamey*, <https://www.jeuneafrique.com/779936/politique/niger-manifestation-contre-la-presence-de-bases-militaires-etrangeres-a-niamey/>, dostęp: 13.06.2021.

²⁵⁸ F. Tih, *51% of French oppose military presence in Mali*, <https://www.aa.com.tr/en/africa/51-of-french-oppose-military-presence-in-mali/2107534>, dostęp: 02.05.2021.

²⁵⁹ *Au Sahel, négocier avec les djihadistes n'est plus tabou*, <https://www.letemps.ch/monde/sahel-negocier-djihadistes-nest-plus-tabou>, dostęp: 13.06.2021.

²⁶⁰ *Négocier avec les djihadistes: une solution pour le Mali ?*, https://www.lepoint.fr/afrique/negocier-avec-les-djihadistes-une-solution-pour-le-mali-08-12-2020-2404709_3826.php, dostęp: 13.06.2021.

możliwym rozwiązaniem. Dobrym pomysłem byłoby rozważenie utworzenia kampanii informacyjnej, zarówno dla ludności Sahelu, jak i również francuskich obywateli, która pokazałby możliwe skutki ich dotychczasowego podejścia do terroryzmu i misji wojskowych.

Bez wątplenia, śmierć prezydenta Czadu Idrissa Déby'ego, w wyniku ran odniesionych podczas starcia antyrządowych rebeliantów z oddziałami państwowych sił zbrojnych stanowić będzie wyzwanie dla stabilności w regionie. Wydarzenie to zostało przez prasę francuską okrzyknięte *geopolitycznym wstrząsem sejsmicznym*²⁶¹. Współpraca wojskowa między Francją a Czadem ma charakter długotrwały. Już w 1986 r. w stolicy Ndżamemie mieściła się kwatera główna operacji Epervie, zaś później – operacji Barkhane. Od tego czasu widoczna jest koncentracja dowodzenia w Czadzie, i to właśnie z Ndżamemy większość działań w terenie jest koordynowana – mimo obecności francuskich baz w Mali. Czad jest od zawsze największym uczestnikiem wspólnych sił G5 Sahel (około 1 850 żołnierzy z 6 000)²⁶². Czadyjczycy zawsze należeli do najbardziej zaangażowanych w ramach MINUSMA, której to prowadzenie Paryż uważa za absolutnie niezbędne. Dzięki działalności Déby'ego, wojska czadyjskie weszły m.in. do Nigerii, walcząc przeciw ekstremistom z Boko Haram w 2015 r. W lutym 2021 r. Déby w ramach wzmocnienia działań w najniebezpieczniejszym obszarze styku trzech granic, ogłosił wysłanie tam batalionu 1 200 żołnierzy. Miało to stanowić znaczne zwiększenie bezpieczeństwa misji ONZ i UE.

Ze względu na system oparty na rządach jednostki, jaki panuje w tym kraju, władzę po śmierci prezydenta przejęła junta wojskowa, wyznaczając jednocześnie na następcę syna Déby'ego. O przejęcie stolicy walczy jednak opozycja, co najprawdopodobniej skutkuje zmniejszeniem, przynajmniej tymczasowym, obecności sił czadyjskich w regionie. Niepewna jest także skala zaangażowania wojennego Czadu w decyzjach nowego przywódcy. Wydaje się, że obecna sytuacja wpłynie negatywnie na działania prowadzonych tam misji, co da większą przestrzeń do działania ekstremistom. Ponadto należy rozbudować misje Takuba czy zintensyfikować szkolenia armii malijskiej, która od roku 2022 zostanie zasilona uczestnictwem Eurokorpusu. Dlatego też Francja będzie musiała zmienić swoje działania w ramach obecności na terenie Sahelu. Paryż będzie dążył do podtrzymania swoich postulatów ze szczytu w lutym 2021 roku, jednak z powodu śmierci czadyjskiego prezydenta działania francuskie muszą zostać zintensyfikowane²⁶³. W takim ujęciu nie będzie można polegać na Ndżamemie w takim stopniu,

---

²⁶¹ *Sahel : sans Déby, la France face au risque d'effondrement du "rempart tchadien"*,

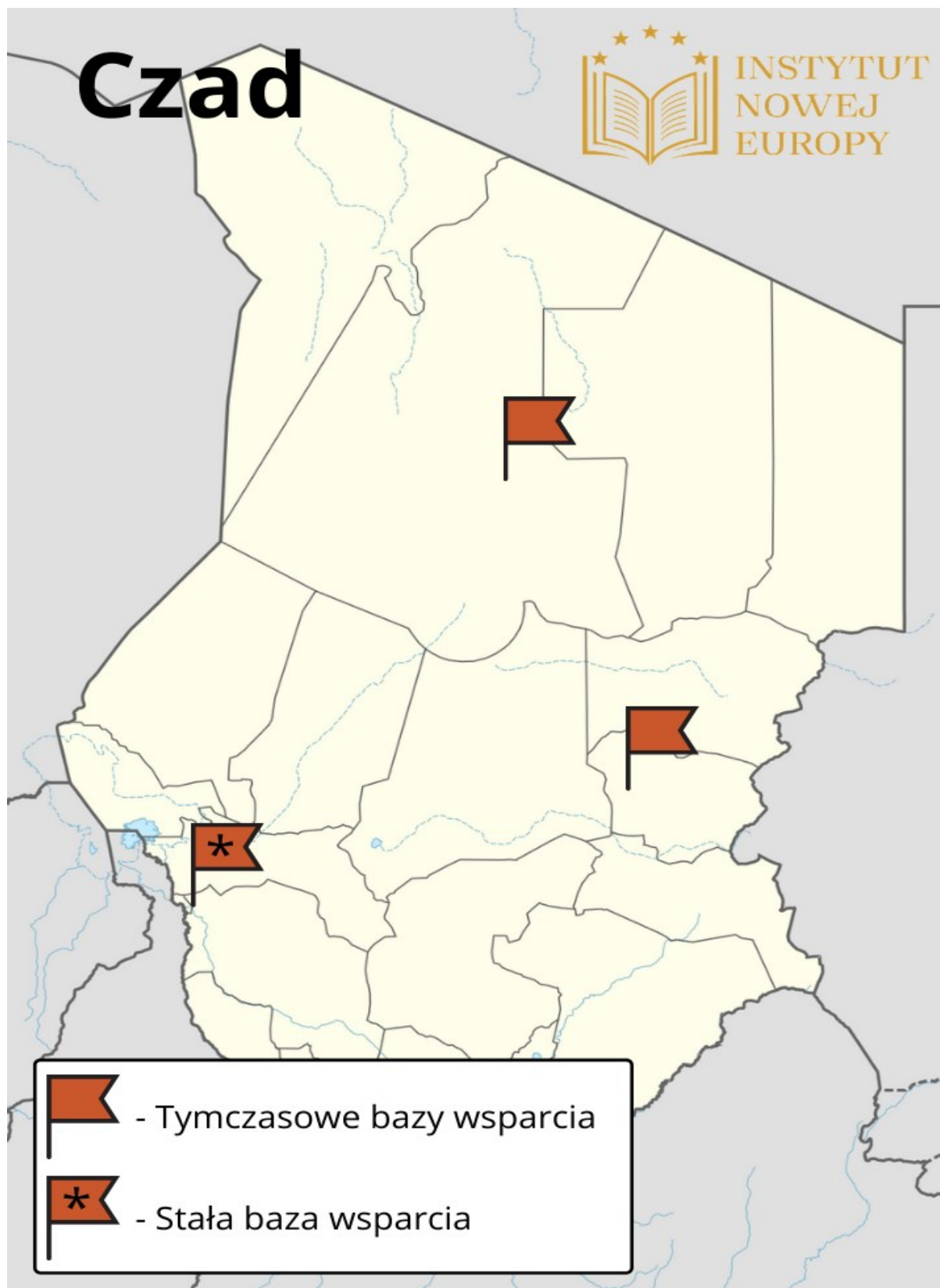
https://www.lexpress.fr/actualite/monde/afrique/sahel-sans-deby-la-france-face-au-risque-d-effondrement-du-rempart-tchadien_2149285.html, dostęp: 24.04.2021.

²⁶² *Avec la mort du président tchadien Idriss Déby, la France perd un allié clé de l'opération « Barkhane » au Sahel*, https://www.lemonde.fr/afrique/article/2021/04/21/avec-la-mort-du-president-tchadien-idriss-deby-la-france-perd-un-allie-cle-de-l-operation-barkhane-au-sahel_6077478_3212.html, dostęp: 24.04.2021.

²⁶³ *G5 Sahel : ce qu'il faut retenir des déclarations de Macron à l'issue du sommet*,

https://www.lexpress.fr/actualite/monde/g5-sahel-ce-qu-il-faut-retenir-des-declarations-de-macron-a-l-issue-du-sommet_2145004.html, dostęp: 24.04.2021.

w jakim było to omawiane na szczycie. Ponadto organizacje terrorystyczne przesuwały się w głąb kontynentu do kolejnych państw Afryki Zachodniej²⁶⁴.

²⁶⁴ A. Lis, A. Olech, *Działalność dżihadystycznych organizacji terrorystycznych w rejonie Sahelu*, *Myśl Suwerenna – Przegląd Spraw Publicznych*, Białystok 2021 NR 1(3) /2021, s. 74 – 79.

FRANCJA – NIEDOCENIONY POTENCJAŁ ZBROJENIOWY

Paryż jest najczęściej widziany w cieniu ekonomicznym Niemiec i militarnym Stanów Zjednoczonych. W rzeczywistości państwo francuskie posiada ogromne zdolności w zakresie technologii militarnych i aerokosmicznych (Aerospace and Defence). Co więcej, jest jednym z najlepiej rozwiniętych technologicznie krajów na świecie i najbardziej samodzielnym technologicznie państwem członkowskim UE, zdolnym do produkcji pocisków międzykontynentalnych, okrętów podwodnych z napędem atomowym, odrzutowych samolotów myśliwskich, lotniskowców oraz systemów obrony przeciwlotniczej. Francji nie brakuje również technologii energetyki atomowej, szybkich pociągów, jumbo-jetów i półprzewodników. Paryż jest otwarty na sprzedaż technologii lub ich kluczowych podzespołów do swoich partnerów międzynarodowych, co jest szczególnie doceniane przez kraje rozwijające własne zdolności militarne.

Początki francuskiej samodzielności strategicznej można było dostrzec już w XVII wieku, jednak liczne przewroty polityczne załamywały ciągłość tego rozwoju. Właściwa historia tego europejskiego sukcesu rozpoczęła się po II Wojnie Światowej. Duży wpływ na rozwój francuskiej technologii miała polityka Prezydenta de Gaulle'a, która położyła podwaliny pod samodzielność operacyjno-militarną dzisiejszej Francji. Wskutek doświadczeń z lat 1939-1945, świadomość francuskich elit politycznych skierowana została na osiągnięcie niezależności strategicznej, co było najbardziej dostrzegalne w programie broni nuklearnej. Bez względu na zmieniające się kierunki polityczne i poglądy partii rządzących, samowystarczalność technologiczna, jako element samodzielności strategicznej, była niepodważalnym elementem polityki wewnętrznej. Skutkowało to stworzeniem szerokiej gamy nowoczesnego uzbrojenia, wytwarzanego z podzespołów pochodzenia wyłącznie francuskiego. Jest to w pewnym stopniu ewenementem w skali Europy.

Interesy armii stanowią podstawę dla kierunku rozwoju technologii obronnych i ich wydajności, dlatego też francuskie uzbrojenie jest opracowywane na podstawie wymagań francuskiego wojska. Nie obniża to jednak rangi eksportu, będącego równie ważnym w procesie rozwoju międzynarodowego potencjału. Obecnie Paryż sprzedaje swój sprzęt m.in. do Egiptu, Indii, Kataru, Brazylii, Malezji, ZEA, Belgii i Holandii. Interes eksportowy jest o tyle ważny dla Francji, że wewnętrzne zapotrzebowanie na sprzęt jest stosunkowo małe i rzadko kiedy pokrywa koszty opracowania i uruchomienia jego produkcji. Eksport umożliwia osiągnięcie równowagi oraz prowadzenie dalszych prac nad uzbrojeniem. Z innej strony, to również powoduje małą elastyczność ofert francuskiej technologii wojskowej – w dążeniu do jak największej sprzedaży producenci zgadzają się na wprowadzenia jedynie pomniejszych modyfikacji w porównaniu z oryginałami.

Francuskie wojsko jest zaangażowane w wielu konfliktach na całym świecie, a także znajduje się w punktach zapalnych, w których istnieją bardzo wysokie prawdopodobieństwa

wybuchu ewentualnego konfliktu zbrojnego. Permanentna obecność stanowi ogromne wyzwanie dla sił zbrojnych, które są mniej liczne od wojsk USA. W związku z powyższym zachowanie ich ciągłej gotowości, umożliwiającej reakcję w sytuacjach kryzysowych, stanowi priorytet dla francuskich decydentów. Za najlepszy przykład w tej kwestii może posłużyć jedyny francuski lotniskowiec „Charles de Gaulle”. Niepoprawne zaplanowanie jego remontu dokowego lub wydłużenie obsługi może na dłużej niż pierwotnie zakładano wyłączyć Francję z uczestnictwa w ważnych misjach międzynarodowych. Innym przykładem jest stałe zapotrzebowanie na duże ilości amunicji, których brak Francuzi odczuli podczas interwencji w Libii w 2011 r., w ramach *Opération Harmattan*. Relatywnie mała, względem ambicji Republiki, liczebność sił zbrojnych i sprzętu jest największym wyzwaniem zarówno francuskich wojskowych, jak i inżynierów. Niemniej jednak, w dużym stopniu udaje się pogodzić interesy państwa z rozwojem technologicznym. Co więcej, kluczowym aspektem opracowywanego uzbrojenia jest jego zdolność do wykorzystania w każdych warunkach klimatycznych, co obecnie udaje się tylko USA i Federacji Rosyjskiej.

Technologie to również biznes i polityka Pałacu Elizejskiego, gdyż Francja jest bardzo otwarta na przekazanie nawet newralgicznych technologii, jeżeli państwo-odbiorca jest gotowe ponieść koszty ich przekazania. Ciekawym przykładem jest program budowy brazylijskich okrętów podwodnych, gdzie poza ofertą kilku okrętów konwencjonalnych, planowane jest opracowanie i budowa co najmniej jednego okrętu podwodnego z napędem nuklearnym. Innym godnym uwagi aspektem jest otwartość i elastyczność współpracy Francji z partnerami na całym świecie. Tutaj można wspomnieć chociażby o sprzedaży technologii kamer termowizyjnych Catherine-FC do Rosji (i pośrednio do Białorusi, jako że położone tam zakłady biorą udział w tworzeniu celownika Sosna-U do rosyjskich czołgów), ale też sprzedaż matryc dla kamer termowizyjnych opracowanych i produkowanych w Polsce. Z tego wynika, że współpraca technologiczna z Francją wymaga od partnerów nie tylko zaangażowania finansowego, ale też wykazania się zrozumieniem, że otwartość Paryża na współpracę w dziedzinie technologii jest ważnym elementem ekonomicznym i politycznym, sprzyjającym poszerzeniu wpływów. Taka wielowektorowość i otwartość francuskiej polityki zagranicznej tworzy wiele przeszkód dyplomatycznych, chociażby dla współpracy z krajami Europy Środkowo-Wschodniej, gdyż francuska sprzedaż technologii do państw dla nich nieprzyjaznych lub wrogich (np. Rosji), powoduje duży sprzeciw polityczny.

Złożoność francuskiej polityki technologicznej komplikuje także relacje w UE i NATO. Dążenie Francji do „autonomizacji” nie tylko własnej republiki, ale i całości UE pod jej parasolem, budzi niepokój w innych państwach, w tym w Niemczech, które uznają prymat NATO w polityce bezpieczeństwa w Europie. Jednocześnie Paryż dostrzega duże możliwości sprzedaży swojej szeroko rozumianych technologii, nie tylko obronnych, ale też kosmicznych, energetyki atomowej, transportu lotniczego i kolejowego. Budzi to naturalny niepokój o interesy ekonomiczne innych krajów i powoduje ich reakcję. Z tego właśnie powodu Francja nie zaangażuje się w ogólnoeuropejskie programy zbrojeniowe, gdyż są sprzeczne z interesami polityczno-ekonomicznymi V Republiki.

Podsumowując, Francja jest liderem w zakresie technologii obronnych, wytwarzanych, poza niektórymi wyjątkami, autarkicznie. Daje to podstawę do dużej samodzielności polityki zagranicznej Francji, która może ją prowadzić w oderwaniu od NATO. Niemniej jednak trzeba pamiętać o niektórych słabościach przyjętej strategii – francuskie wojsko nie posiada odpowiedniej liczebności, żeby realizować wszystkie interesy Republiki w skali globalnej. Póki co, braki osobowe uzupełnia Francuska dyplomacja technologiczna, co pozwala na nawiązanie relacji przemysłowo-politycznych i mocne rozszerzenie wpływów na Bliski Wschód, Afrykę i Azję.

ZAKOŃCZENIE

Ukazanie międzynarodowego potencjału Republiki Francuskiej na podstawie jej militarnej aktywności pozwala szerzej spojrzeć na aktualne kierunki zainteresowań, cele i potencjalne plany rozwoju jej polityki zagranicznej. Utrzymywanie znacznych sił z dala od swojego terytorium jest ściśle związane z budowaniem systemu bezpieczeństwa narodowego, a także z tworzeniem planów strategicznej obrony w oparciu o wojska rozmieszczone globalnie i realizujące konkretne zadania, które są ściśle zależne od sytuacji w regionie. Oznacza to potrzebę regularnego koordynowania realizowanych misji w ujęciu międzynarodowym, co powinno umożliwić posiadanie spójnej wizji rozwoju wszystkich wojsk francuskich oraz doraźne weryfikowanie potrzeb.

Dążąc do utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, Republika Francuska przyjęła wariant, w którym reaguje symultanicznie na kilku płaszczyznach. W ujęciu międzynarodowym wiąże się to z rozmieszczeniem sił wojskowych w departamentach zamorskich w ramach realizacji zadań na rzecz organizacji międzynarodowych, w celu przeprowadzenia operacji zagranicznych na rzecz bezpieczeństwa państwa (np. walka z globalnym terroryzmem) oraz poprzez zaangażowanie na terytoriach byłych kolonii lub na podstawie nawiązanej współpracy bilateralnej wybranymi krajami. Taka postawa umożliwi kontrolę interesów w każdym regionie świata (przy wykorzystaniu znacznych zdolności militarnych) i stałą weryfikację ruchu innych aktorów państwowych i niepaństwowych, określając potencjalne zagrożenia dla Republiki. Natomiast w perspektywie wewnętrznej kluczowe jest powołanie podmiotów, które mają za zadanie chronić granice oraz reagować na kryzysy i niebezpieczeństwa. W obu przypadkach podstawą wzmocnienia poziomu bezpieczeństwa jest rozwijanie wojska i skorelowanych z nim służb, które z powodzeniem będą realizować wizję niezależnej i stabilnej Francji.

Utrzymywana obecność poza granicami państwa wymaga jednak stałego zaangażowania wielu podmiotów, wzmocnienia współpracy z partnerami zagranicznymi oraz ogromnych nakładów finansowych. Aby to osiągnąć, Francja ukierunkowuje swoją politykę bezpieczeństwa na cały świat, a nie wyłącznie na konkretny region. Co więcej, gdy pojawia się taka potrzeba, na wybranych terytoriach następuje intensyfikacja sił i prowadzone są misje krótko- oraz długoterminowe. Potrzebne wsparcie jest udzielane zarówno w ramach realizacji własnej strategii, jak i na rzecz organizacji międzynarodowych, których Francja jest kluczowym członkiem. W związku z tym inwestycje w wojsko i misje zagraniczne pozwalają na regularne demonstrowanie swojej potęgi oraz podkreślanie, gdzie obecnie rozgrywają się najważniejsze dla Republiki wydarzenia. Utrzymanie operacji międzynarodowych jest więc permanentnym filarem potęgi państwa, który wart jest każdej ceny.

Prezydent Republiki Francuskiej Emmanuel Macron walczy obecnie o reelekcję, a zatem jednym z jego priorytetów będzie wzmocnienie pozycji Francji w Europie – pod każdym

względem – dążąc do zdobycia uznania w oczach obywateli. Wydaje się, że starania na rzecz „bezpieczeństwa Republiki” pozostaną jego sztandarowym hasłem, jak wówczas, gdy rozpoczął swoją kadencję, decydując w 2018 roku o zwiększeniu budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na walkę z terroryzmem o 7%. Aktualnie E. Macron zmagają się z problemami wewnętrznymi, które w znacznym stopniu spowodowane są walką z pandemią COVID-19. Ponadto współpraca zagraniczna Francji przybiera obecnie bardzo różny charakter w zależności od pojawiających się okazji, co skutkuje np. współpracą z Rosją²⁶⁵. Aby wygrać wybory, E. Macron musi utrzymywać, że wszelkie zagraniczne zobowiązania Francji, w tym uczestnictwo w kosztownych misjach, np. w Afryce, są kluczowe dla bezpieczeństwa państwa, gdyż obecnie społeczeństwo wolałoby przeznaczyć środki na służbę zdrowia lub gospodarkę. Jeśli militarne zaangażowanie będzie wykorzystywane, aby udowodnić, że Francja posiada zdolności do uczestnictwa w globalnym wyścigu o dominację, a przy tym E. Macron przekona wyborców, że wirus nie naruszył stabilności ekonomicznej, to bez wątpienia będzie rządził do 2027 roku. Obecnie jest on na bardzo dobrej drodze do utrzymania mandatu i kontynuowania dywersyfikacji polityki zagranicznej, zwłaszcza ograniczając misję Barkhane.

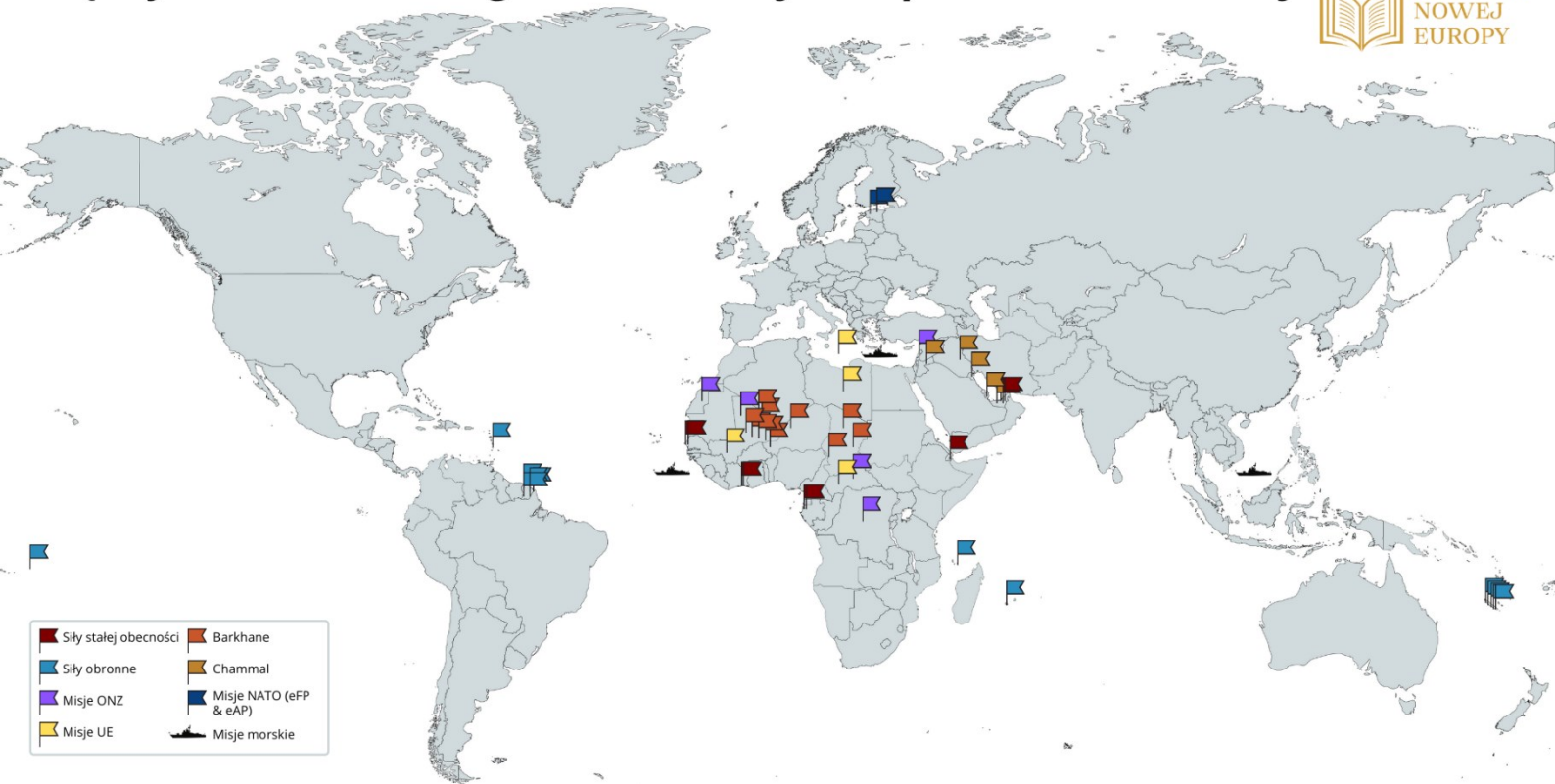
W bieżącym ujęciu można rozważać, czy Francja posiada tak znaczne możliwości militarne jak USA, Rosja i Chiny. Wydaje się, że mimo ogromnego potencjału i wiodącej roli w Europie, V Republika potrzebuje jeszcze trochę czasu, aby stanąć na równi z tymi trzema supermocarstwami. Ponadto stale musi spoglądać na innych aktorów na arenie międzynarodowej – tj. Indie, Wielką Brytanię, Arabię Saudyjską, Japonię, Koreę Południową, Niemcy czy Brazylię – którzy również inwestują w zbrojenia. Jeśli jednak chodzi o zagraniczną obecność, to w światowej klasyfikacji plasują się kolejno Stany Zjednoczone Ameryki, Federacja Rosyjska i Republika Francuska. O ile USA dominuje na całej szerokości i długości geograficznej, dzierżąc palmę pierwszeństwa, o tyle określenie drugiej siły jest problematyczne z uwagi na charakterystykę prowadzonych operacji zagranicznych, które można różnie rozpatrywać. Rosja, oprócz historycznych wpływów na terytorium byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, realizuje swoje interesy głównie w Europie Wschodniej i Azji Środkowej. Pozwala jej to nie tylko na kontrolę terytorium w pobliżu swoich granic, ale także na prowadzenie strategii odstraszenia, dzięki czemu stanowi współcześnie przeciwwagę dla sił NATO w Europie. Oprócz tego angażuje się coraz bardziej, formalnie i nieformalnie, w Afryce oraz poszukuje okazji do zwiększenia swojej obecności na Bliskim Wschodzie. Warto podkreślić, że Rosja wykorzystuje bardzo rozwiniętą infrastrukturę wojskową poza swoimi granicami i posiada liczne wojska, które pozostają w stałej gotowości²⁶⁶. Jednocześnie na przeciwległym biegunie jest Republika Francuska, która utrzymuje rozmieszczone w różnych miejscach świata oddziały wojskowe, realizując zarówno misje samodzielne, jak i te na podstawie porozumień bilateralnych oraz międzynarodowych. Pozwala jej to na ochronę interesów w Afryce, na Bliskim Wschodzie, w Europie Wschodniej, a także (w mniejszym stopniu) w północno-wschodniej

²⁶⁵ A. K. Olech, *Emmanuel Macron and French-Russian relations in times of crisis in international alliances*, „The Warsaw Institute Review”, t. 1, nr 12/2020, s. 64–71.

²⁶⁶ A. Rogozińska, A. Olech, *Zagraniczne bazy wojskowe Federacji Rosyjskiej*, Instytut Nowej Europy, Warszawa 2020.

części Ameryki Południowej i w zachodniej części Oceanu Spokojnego. Wydaje się, że w perspektywie globalnej Francja ma większy zasięg, ale jeśli weźmie się pod uwagę ochronę interesu państwowego i wzmacnianie pozycji w regionie – co wynika z utrzymywanych wojsk i nowych inwestycji – to Federacja Rosyjska ma przewagę. Reasumując, budowanie pozycji w ujęciu globalnym ze względu na posiadane zasoby i obrane priorytety jest inne dla każdego z państw, ale trzeba wziąć pod uwagę, że współcześnie regionami szczególnego zainteresowania są Afryka i Bliski Wschód. Dodatkowym czynnikiem, który w przyszłości należy uwzględnić, będą działania podejmowane przez członków NATO, Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SOW) czy Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ), którzy mogą realizować paralelną politykę bezpieczeństwa międzynarodowego lub mimo wszystko, ze względu na korzyści gospodarcze decydować się na bilateralne porozumienia, koncentrując się tylko na własnym interesie.

Międzynarodowe zaangażowanie wojsk Republiki Francuskiej

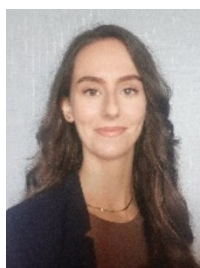
O AUTORZE

DR ALEKSANDER OLECH

Dyrektor Programu Bezpieczeństwa Europejskiego w Instytucie Nowej Europy. Doktor nauk o bezpieczeństwie. Specjalista z zakresu bezpieczeństwa i relacji międzynarodowych. Doświadczenie badawcze zdobywał m.in. na Université Jean Moulin III w Lyonie, Instytucie Stosunków Międzynarodowych w Pradze oraz Instytucie Wspierania Pokoju i Zarządzania Konfliktami w Wiedniu. Stypendysta OSCE & UNODA Peace and Security oraz Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego. Jego główne zainteresowania badawcze to terroryzm, międzynarodowa współpraca na rzecz bezpieczeństwa w Europie Wschodniej oraz rola NATO i UE w środowisku zagrożeń hybrydowych.

ANALITYCY

**KLAUDIA
BADZYŃSKA**

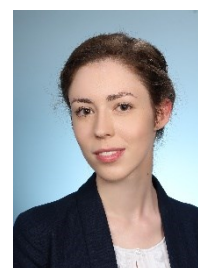
**KAMIL
DĄBRÓWKA**

**AGNIESZKA
HOMAŃSKA**

**NATALIA
MATIASZCZYK**

**KAROLINA
SIEKIERKA**

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

*Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności
– Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018–2030.*

FUNDACJA INSTYTUT NOWEJ EUROPY (INE)

Organizacja pozarządowa prowadząca działalność analityczną i badawczą w obszarze gospodarki, polityki i systemu prawnego w kontekście krajowym oraz międzynarodowym. Nasza działalność ma na celu merytoryczne wspieranie procesów podejmowania strategicznych dla państwa decyzji poprzez przygotowywanie propozycji rozwiązań w formie postulatów do realizacji, a także konkretnych rozwiązań legislacyjnych i uczestniczenie w procesie wcielania ich w życie.

**JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ,
DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARZYŃCÓW!**

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy:

95 2530 0008 2090 1053 7214 0001

Tytułem: „darowizna na cele statutowe”

www.ine.org.pl

kontakt@ine.org.pl

Warszawa 2021

